

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΒ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1975 | ΑΡΙΘ. 7-8

ΤΟ ΜΕΓΑ ΔΙΔΑΓΜΑ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Η ΘΕΙΑ ΤΑΠΕΙΝΩΣΙΣ

«Ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπῆκοος
μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ»
(Φιλιπ. 2,8).

1. Φρικτὸν καὶ φοβερὸν Μυστήριον ἀποκαλύπτεται διὰ τοῦ σταρωθέντος Χριστοῦ! Ὁ μέγας τῶν Ἑθνῶν ἀπόστολος Παῦλος, τὸ μέγιστον δι' ἑαυτὸν καύχημα ἐθεώρει τὸν Σταυρόν: «Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰμὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ» (Γαλ. 6, 14). Διὰ τί δέ; Διότι ἐν τῷ σταυρῷ ἀποκαλύπτεται ἡ ἀπειρος τοῦ Θεοῦ ἀγάπη πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἡ διὰ Χριστοῦ θεία κένωσις καὶ ταπεινώσις πρὸς λύτρωσιν καὶ θέωσιν τοῦ ἀνθρώπου! Ὁ ἐνανθρωπήσας Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ παρέχει ἀπὸ τῆς γεννήσεώς Του ἄχρι τοῦ Πάθους καὶ τοῦ Σταυροῦ τὴν ἄφατον εἰκόνα τῆς ταπεινώσεως. Ἡ ταπεινώσις ἀπετέλεσε διὰ τὸν Ἰησοῦν τὸ θεῖον ἔρεισμα, ἐφ' οὗ ἐστήριζε τὴν θεϊαν διδαχὴν Του, τὰς θαυμαστάς πράξεις Του, τὰ ἔργα Του, τὴν συμπεριφορὰν Του, πάνθ' ὅσα ἀποτελοῦν τὴν ζωὴν τὴν ἐπίγειον, ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεώς Του ἐπὶ τῆς γῆς ἄχρι τέλους τοῦ ἐπιγείου βίου Του! Ἡ ἀπειρος δ' αὕτη ἀρετὴ τῆς ταπεινώσεως τυποῦται, σφραγίζεται καὶ ἐκδηλοῦται κατὰ τρόπον θαυμαστὸν καὶ ὑπέροχον καὶ ὄντως θεῖον, διὰ τοῦ σταυροῦ καὶ ἐν τῷ σταυρῷ! Διὸ καὶ ὁ θεὸς ἀπόστολος Παῦλος διεκήρυττεν: «Ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ὑπῆκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ» (Φιλιπ. 2,8)!

2. Ἐπαθεν ὁ Ἰησοῦς ὡς ἄνθρωπος, ἄκακος ὢν καὶ ἔνσαρκος ὢν ὑπέστη τὴν φοβερωτέραν ταπεινώσιν τῶν αἰώνων, ἄχρις οὗ ἐσταυρώθη ὡς ὁ ἔσχατος τῶν κακούργων! Ὁ ἀναμάρτητος, «Ὅς ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὗρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι Αὐτοῦ» (Πέτρ. Α' 2,22)! Αὐτός, «Ὅστις «λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρῖνοντι δικαίως» (Πέτρ. Α', 2,23)! Αὐτός, «Ὅστις «τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι Αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον» (αὐτόθι)! Πάσχει ὑφιστάμενος ἀκατονομάστους ταπεινώσεις, λογιζόμενος κακούργος, ἐμπαιζόμενος ὡς ἄνομος καὶ ἀσεβής, σταυρούμενος ἐν μέσῳ δύο ληστῶν! «Καὶ αὐτὸς διὰ τὸ κεκακῶσθαι οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα Αὐτοῦ»! Καὶ πάντα ταῦτα ὑφίσταται ὁ δίκαιος ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀδίκων καὶ ἀμαρτωλῶν, «ἡμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσωμεν τοῖς ἵχνεσιν Αὐτοῦ» (Α' Πέτρ. 2,21). Ὑπέμεινε πάντα ταῦτα ὁ Κύριος, ἐπὶ σωτηρίᾳ ἡμῶν. Ἐξεπέτασεν ἐν τῷ σταυρῷ τὰς χεῖρας Αὐτοῦ, ἵνα περιλάβῃ τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα ἐκτὸς χρόνου ἢ ἄλλης τινὸς τοπικῆς ἢ φυλετικῆς ἢ ταξικῆς διακρίσεως. Ἐξέτεινε τὰς ἀγίας Αὐτοῦ χεῖρας ἐπὶ τοῦ σταυροῦ Αὐτός, «Ὅστις ἐστερέωσε διὰ τῆς παντοδυναμίας τῶν νοητῶν Αὐτοῦ χειρῶν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ὑπέμεινε πάντα ταῦτα ὁ Σωτὴρ, ἵνα διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ εἰρηνοποιήσῃ τὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀνέλαβεν ὁ Χριστὸς τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἐν τῷ σταυρῷ, ἵνα ἡμᾶς ἀπαλλάξῃ τῆς ἀμαρ-

τίας καὶ καταλλάξῃ μετὰ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ!

★

3. Ἡ ἄφατος καὶ ἀπερινόητος διὰ τὸν ἄνθρωπον Θεία ταπεινώσις δὲν εἶναι ἢ τὸ ἀπαύγασμα τῆς ἀπείρου Ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ἐν τῇ ταπεινώσει τοῦ Θεανθρώπου ἀποκαλύπτεται καὶ αὐτὴ ἢ οὐσία τῆς Θείας ὑποστάσεως ἐν τῇ συμπεριλαμβανούσῃ πάσας τὰς παναγάθους ιδιότητας τοῦ Θεοῦ, ἣτοι ἐν τῇ περιεκτικῇ ἐννοίᾳ τῆς Ἀγάπης. Διότι «ὁ Θεὸς Ἀγάπη ἐστίν» (Α' Ἰω. 4,8)! Ἡ Ἀγάπη τοῦ Ἰησοῦ εἶναι καθαρὰ, τρυφερά, πανανθρώπινος. Τὸ μυστήριον τῆς Ἀγάπης τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ὅτι ἀπευθύνεται καὶ χαρίζεται εἰς πάντας, δικαίους ἢ ἀδίκους, μάλιστα δὲ κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἀσχέτως ὄγκου ἢ βάρους ἁμαρτωλότητος. Οἰκτεῖρει τοὺς πλανωμένους, εὐσπλαγχνίζεται τοὺς ἐσκοτισμένους ὑπὸ τῆς πλάνης, ἀναζητεῖ τοὺς μακρὰν Αὐτοῦ περιπλανωμένους, ἐγκαταλείπει τὰ 99 πρόβατα καὶ ἐξέρχεται εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ἀπολωλότος ἐνός! Τοὺς τελώνας καὶ τὰς πόρνas δέχεται ταπεινουμένους καὶ μετανοοῦντας, θέτων μάλιστα αὐτοὺς εἰς τὴν πρωτοπορειάν τῶν κεκαθαρμένων καὶ σεσωσμένων. Ἡ Ἀγάπη τοῦ Ἰησοῦ εἶναι θυσία καὶ ταπεινώσις, ἀποκαλύπτουσα τὸ μεγαλεῖον τὸ ἄφατον τῆς ψυχῆς τοῦ Θεανθρώπου, πεπληρωμένης ὑπὸ μακροθυμίας, αὐτοθυσίας καὶ ταπεινώσεως. Ὁ Ἰησοῦς μόνος ἠδυνήθη νὰ εἴπῃ πρὸς ἡμᾶς «Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρῶτός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ» (Ματθ. 11,29).

4. Ταπεινώσις! Ἡ ὑψίστη τῶν ἀρετῶν, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς χριστιανικῆς ἀρετολογίας. Πῶς τοῦτο καὶ διατί ἡ ἀρετὴ αὕτη, ἡ ὄντως θεία καὶ τῆς χριστιανικῆς τελειότητος εἶναι πέρας διὰ τὸν ἄνθρωπον, τὸν ἀληθῆ χριστιανόν, τὸν εὐσεβῆ; Διότι ἐγκλείει ἐν ἑαυτῇ τὴν ἀληθὴ κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς «Ἀλήθεια ἐστίν», ἡ μόνη Ἀλήθεια, ἐξ ἧς τὰ πάντα ἐκπορεύονται. Πάντα τὰ ὑλικά ἀγαθὰ ἀποτελοῦν «δωρήματα» τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος, σοφίας καὶ παντοδυναμίας. Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ δω-

ρητῆς τῶν ἀγαθῶν· ὁ ἄνθρωπος ὁ δεχόμενος καὶ καλούμενος, ὡς ἀγαθὸς οἰκονόμος, νὰ ἀποδειχθῆ χρηστός, δίκαιος καὶ ἀληθής, ἀναγνωρίζων ἐν ταπεινώσει τὸν ἀγαθὸν χορηγόν. Ὁ κατὰ Χριστὸν δρῶν καὶ πολιτευόμενος, πᾶν ὅ,τι κέκτηται ἀγαθόν, πνευματικὸν ἢ ὑλικόν — σοφίαν, δύναμιν, ὑγείαν, πλοῦτον, δόξαν κ.τ.τ. — ἀποδίδει εὐγνωμονῶν καὶ ἐν ταπεινώσει εἰς τὸν ἀγαθὸν χορηγόν, παρ' οὗ πᾶν δώρημα τέλειον. Τοῦτο διδάσκει καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ: «Μὴ καυχᾶσθω ὁ φρόνιμος ἐν τῇ φρονήσει αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχᾶσθω ὁ δυνατὸς ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχᾶσθω ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ, ἀλλ' ἢ ἐν τούτῳ καυχᾶσθω ὁ καυχώμενος, συνίειν καὶ γινώσκειν τὸν Κύριον καὶ ποιεῖν κρῖμα καὶ δικαιοσύνην ἐν μέσῳ τῆς γῆς» (Α' Βασιλ. 2,10; Ἰερ. 9,23). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος Παῦλος διακηρύττει: «Βλέπετε γὰρ τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς, ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ, καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά, καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενήμενα ἐξελέξατο ὁ Θεός, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ, ὅπως μὴ καυχῆσθῃται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμός καὶ ἀπολύτρωσις· ἵνα, καθὼς γέγραπται, ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχᾶσθω» (Α' Κορ. 1,26-31).

★

5. Ἀλλ' ὦ τῆς ἀνοησίας καὶ μωρίας τοῦ ἀνθρώπου! Μεγαλαυχεῖ καὶ ἐπαίρεται δι' ἀγαθὰ παρ' ἄλλου δωρηθέντα αὐτῷ. Μεγαλαυχεῖ καὶ ἐπαίρεται ἐπὶ δῆθεν σοφία ὁ ἄσσοφος· ἐπὶ δυνάμει, ὁ ἀσθενής· ἐπὶ πλούτῳ, ὁ ἐνδεής· ἐπὶ εὐρωστία, ὁ θνησιμαῖος· ἐπὶ ὠραιότητι, ὁ εὐθνητος! Διὸ καὶ κραυγάζει ὁ θεῖος Παῦλος: «Ἄνθρωπε, τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών;» (Α' Κορ. 4,7). Ὁ Θεάνθρωπος σταυροῦται, ἵνα λυτρώσῃ ἡμᾶς ἐκ τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας! Ἀμα δέ, ἵνα διδάξῃ ἡμᾶς τὴν ταπεινώσιν, δι' ἧς μόνης

δυνάμεθα νὰ σωθῶμεν. Πάσχει καὶ ὑποφέρει ὁ ἄνθρωπος ἐξ ὑπερηφανίας! Ζῆ καὶ κινεῖται ἐν ἀγωνίᾳ πολλῇ καὶ ἀσθμαίνων ἀναζητεῖ δόξαν καὶ τιμὰς, δύναμιν καὶ πλοῦτον, καὶ ἐν ταῖς ἐπιδιώξεσιν αὐτοῦ τὰ πάντα μηχανεῦται, ἵνα ἐπιτύχῃ τὸ ποθούμενον, λησμονῶν τὸ εὐθραστον τοῦ βίου καὶ τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου. Καὶ ἐπιτυχάνων εἰς τὰς προσπαθείας του, ἐπαίρεται καὶ μεγαλαυχεῖ, θεωρῶν ἀπὸ τοῦ ὕψους τοὺς πρὸ αὐτοῦ, οὓς καὶ μικροὺς θεωρεῖ. Ὁ κόσμος σήμερον ταλαιπωρεῖται, ὄραματιζόμενος δύναμιν, ἐξουσίαν καὶ κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς. Αὐτοαναλίσκεται εἰς ἐξοπλισμοὺς πρὸς ἐπιβολὴν τῶν σατανικῶν σχεδίων του καὶ πρὸς ἐπικράτησιν ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἄλλων. Ἡ ἔπαρσις, ὁ ἐγωῖσμός κινεῖ τὸν σημερινὸν ἄνθρωπον εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ πλησίον, εἰς σφετερισμὸν τῶν ἀγαθῶν του. Πόσα δεινὰ, πόσαι ἀβλιότητες, πόσα μῖση καὶ πείσαι ἀνεκδιήγητοι τραγωδίαι δὲν ἐπεσωρεύθησαν ἐκ τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου! Καὶ ὅμως ὁ ἄνθρωπος οὐδὲν δίδαγμα ἠθικὸν ἀπεκόμισεν. Ἐνῶ ἐπραγματοποίησεν ἀξιοθαυμάστους προόδους καὶ ἀνακαλύψεις ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῶν ἐπιστημῶν, ἐν τούτοις ἐξετράπη εἰς ἔργα ἀνῆθικα, προσβάλλοντα τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν. Καὶ ὁ ἐγωῖσμός καὶ ἡ φιλαυτία του ὑποθάλπουν καὶ πάλιν τὸ μῖσος ἐν τῇ ψυχῇ του, ὥστε ἐν φόβῳ νῦν οἱ πάντες νὰ θεωρῶμεν ὡς ἐπικείμενον καὶ νέον πόλεμον, ἐνῶ μικροὶ τινες λαοὶ καὶ γεύονται ἤδη τὰ δεινὰ αὐτοῦ!

★

6. Ἐνηθρώπησεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ σώσῃ ἡμᾶς ἐκ τῆς ἁμαρτίας καὶ ὑποδείξῃ τὰ σωτηριώδη μέσα λυτρώσεως διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ἡ ταπεινὴ οὐσία καὶ ἡ Θουσία τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου ἔστωσαν καὶ δι' ἡμᾶς τὰ βέβαια μέσα ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τοῦ κακοῦ. Τὰ δεινὰ, ἅτινα ἐπεσωρεύθησαν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος, εἶναι ἀπόρροια τῆς ὑπερηφάνου καὶ ἐγωῖστικῆς πορείας τοῦ ἀνθρώπου τῆς σήμερον. Δουλεύομεν οἱ ἄνθρωποι εἰς πάθη καὶ ὀρμὰς ὑπὲρ πᾶν ὄριον ἠθικῆς δεοντολογίας. Ἡ δύναμις τοῦ ἰσχυροτέρου κατέστη κανὼν ἐπιβολῆς παντοίων ἀξιώσεων τῶν ἰσχυρῶν κατὰ τῶν ἀδυνάτων. Ἡ γενεὰ ἡμῶν ἐπὶ ἡμι-

συ σχεδὸν αἰῶνα μαρτυρεῖ, λόγῳ τῶν δυσπεριγράπτων ἀθλιότητων καὶ συμφορῶν, τὰς ὁποίας ἐπεσώρευσαν οἱ ἐγωῖσμοὶ καὶ αἱ ὑπερφίαλοι ἀξιώσεις ἐθνῶν ἰσχυρῶν κατὰ λαῶν ἀδυνάτων. Οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς ἐδημιούργησαν τὰς συγχρόνους τραγωδίας καὶ ἤνοιξαν τοιαύτας δυσεπουλώτους πληγὰς εἰς τὰ ἔθνη, ὥστε ἀντὶ τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δικαιομάτων τοῦ ἀνθρώπου, περὶ τῶν ὁποίων οἱ πάντες ὀμιλοῦν, νὰ γινώμεθα μάρτυρες ἀποκορυφώσεως ἀγεφυρώτου μίσους καὶ ἐχθρότητος τῶν ἐθνῶν κατ' ἀλλήλων! Χαίνει δὲ βάραθρον καὶ χάος, ἐπαπειλοῦν τὴν ἐκμηδένισιν, τὴν καταστροφὴν καὶ τὸν ἀφανισμόν συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος μὲ τὰ ἀσυλλήπτου καταστροφῆς πυρηνικὰ ὄπλα! Καὶ διερωτῶμεθα οἱ πάντες: ποῦ λοιπὸν βαδίζει ἡ ἀνθρωπότης;!

7 Ὁ θεὸς ἀπόστολος Ἰάκωβος διαβεβαιοῖ ἡμᾶς, λέγων: «Πόθεν πόλεμοι καὶ μάχαι ἐν ὑμῖν; Οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν; Ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φονεύετε καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε· οὐκ ἔχετε διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς· αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε» (Ἰακ. 4,1-4). Καὶ ἡ αἰτία τῶν κακῶν, ὁ ἐγωῖσμός καὶ ἡ ὑπερηφανία. Ἀγνοοῦμεν ὅτι «ὁ Θεὸς ὑπερηφάνους ἀντιτάσεται, ταπεινοὺς δὲ δίδωσι χάριν»! (Παροιμ. 3,34. Ἰακ. 4, 6. Α' Πέτρ. 5,5). «Ἐν μέσον σωτηρίας διὰ τὸν ἄνθρωπον ὑπάρχει, ἡ ταπεινὴ οὐσία! Ὁ Κύριος διεδήλωσε: «Πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται» (Λουκ. 14,11). Ἡ Θουσία ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ ἡ ταπεινὴ οὐσία τοῦ παντοδυνάμου Κυρίου, ἔστωσαν καὶ δι' ἡμᾶς τὰ ἀσφαλῆ καὶ βέβαια ὑποδείγματα ἀληθοῦς πορείας βίου καὶ συμβιώσεως μετὰ τῶν συνανθρώπων μας. Ἐντὸς τοῦ μυστηρίου τῆς σταυρικῆς Θουσίας τοῦ Χριστοῦ ἐμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ μέγα τοῦτο δίδαγμα διὰ τὸν ἄνθρωπον· τὸ δίδαγμα τῆς λυτρώσεως ἐκ τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ κακοῦ, ὅπερ διέφθειρε τὴν ἱστορικὴν πορείαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἀνέτρεψε τὴν σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν! Ἡ Ἀλήθεια μετεστράφη εἰς Ψεῦδος, μὲ ὅλα

τὰ συνακόλουθα φρικτὰ καὶ δυσεπούλωτα τραύματα διὰ τὸν ἄνθρωπον. Τὸ Ψεῦδος εἶναι ὁ ἐγωϊσμός καὶ ἡ ὑπερηφανία, τὰ δύο χεῖριστα κακά, ἅτινα ἐκυριάρχησαν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ διέστρεψαν τὸν κόσμον τοῦ πνεύματός του. Ἡ δὲ Ἀλήθεια εὐρίσκειται εἰς τὴν ἡρεμον, τὴν εἰρηνικὴν καὶ ἄδολον ψυχικὴν κατάστασιν τοῦ προπτωτικοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀναγνωρίζοντος τὸν Πλάστην αὐτοῦ, ὡς Κύριον καὶ Θεόν του! Καὶ ἡ ἀναγνωρισις αὕτη ἦτο τὸ ἀπαύγασμα τῆς βαθείας ταπεινώσεως τοῦ δημιουργήματος πρὸς τὸν Δημιουργόν του, ἀπὸ τοῦ Ὁποίου τὰ πάντα ἐξηρτῶντο καὶ παρὰ τοῦ Ὁποίου τὰ πάντα προήρχοντο, ὑπ' Αὐτοῦ δωρούμενα τοῖς ἀνθρώποις.

8. Τὸν τρόπον τῆς θεραπείας ἀπὸ τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς ὑπερηφανίας καὶ τῆς ἐπιτυχοῦς πορείας πρὸς τὴν ταπεινοφροσύνην ἔδωκεν ἄριστα ὁ Μέγας Βασίλειος: «Πῶς οὖν εἰς τὴν σωτήριον ταπεινοφροσύνην καταβησόμεθα, τὸν ὀλέθριον ὄγκον τῆς ὑπερηφανίας καταλιπόντες; Ἐὰν διὰ πάντων ἀσκῶμεν τὸ τοιοῦτο καὶ μηδὲν παρορῶμεν ὡς οὐ παρὰ τοῦτο βλαβησόμενοι.... Μὴ μοι κόμπους ἐν λόγῳ σοφιστικούς ... χρηστὸς πρὸς τὸν φίλον, ἡπιος πρὸς τὸν οἰκέτην, ἀνεξίκακος πρὸς τοὺς θρασεῖς, φιλόανθρωπος πρὸς τοὺς ταπεινοὺς, παρηγορῶν κακουμένους, ἐπισκεπτόμενος τοὺς ἐν ὀδύναις, μηδένα καθάπαξ ὑπερορῶν, γλυκύς ἐν προσηγορίᾳ, φαιδρὸς ἐν ἀποκρίσει, δεξιός, εὐπρόσιτος ἅπασι, μήτε σεαυτοῦ διεξιῶν ἐγκώμια, μηδὲ ἐτέρους λέγειν παρασκευάζων, μηδὲ λόγον ἄσεμνον ἀποδεχόμενος, ἐπικαλύπτων ὅσα δυνατὸν τῶν σεαυτοῦ πλεονεκτημάτων... Μὴ βαρὺς ἐν ἐπιτιμήσει γίνου, μηδὲ ταχέως, μηδὲ ἐμπαθῶς ἐξελέγχων (αὐθαδὲς γὰρ τὸ τοιοῦτον), μηδὲ ἐπὶ μικροῖς

καταδικάζων, ὡς ἀκριβοδίκαιος αὐτὸς ὑπάρχων... Οὕτω δίωξον τὴν ταπεινοφροσύνην, ὡς ἐραστὴς αὐτῆς. Ἐράσθητι αὐτῆς, καὶ δοξάσει σε» (Μ. Βασ. Περὶ ταπεινοφροσύνης, παρὰ Migne, P.G. 31,537/40).

★

9. Σὺ, Κύριε, ὁ «πάθος παθῶν διὰ τοῦ παθεῖν γενόμενος, καὶ θάνατος διὰ τοῦ θανεῖν θανάτου» (Μεθοδίου Ὀλύμπου, παρὰ Migne, P.G. 18,401B), δὸς τὴν Χάριν Σου εἰς τὸν Ἄνθρωπον, ὥστε νὰ νεκρώσῃ τὸ μέγα καὶ θανάσιμον πάθος του, τὸν ἐγωϊσμόν καὶ τὴν οἴησιν. Μιμούμενος δὲ Σέ, τὸν διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν «κενώσαντα» Σεαυτόν, τύχη τῆς σωτηρίας διὰ τῆς ταπεινώσεως, τῆς μόνης δι' αὐτὸν ἀληθοῦς καταστάσεως. Φώτισον τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς, ἵνα μὴ ὑπερφουόμενοι ἐγείρωσι πολέμους καὶ ἐπαναστάσεις, γινόμενοι ὄργανα τοῦ σατανᾶ. Χάρισαι εἰς τὰ ἔθνη καὶ τοὺς λαοὺς τὴν ἀμοιβαίαν συμπάθειαν καὶ τὴν πρὸς τὴν εἰρήνην παμπόθητον διάθεσιν. Ταπεινώσον τὸν ὑψηλόφρονα καὶ ὑψώσον τὸν ταπεινόν, τὸν μιμητὴν γενόμενον τῆς Σῆς ταπεινώσεως. Σὺ, Κύριε, ἐδίδαξας ἡμᾶς, ἵνα κατακολουθῶμεν τῷ Σῶ ὑποδείγματι, εἰπών: «Ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν» (Ματθ. 11,29). Σὺ Κύριε, «Σωτηρίαν εἰργάσω ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Χριστὲ ὁ Θεός, ἐπὶ Σταυροῦ τὰς ἀχράντους Σου χεῖρας ἐξέτεινας, ἐπισυνάγων πάντα τὰ ἔθνη κράζοντα· Κύριε, δόξα Σοι!» (Τροπάριον ΣΤ' ὥρας Μεγ. Παρασκευῆς).

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἵομότιμος Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

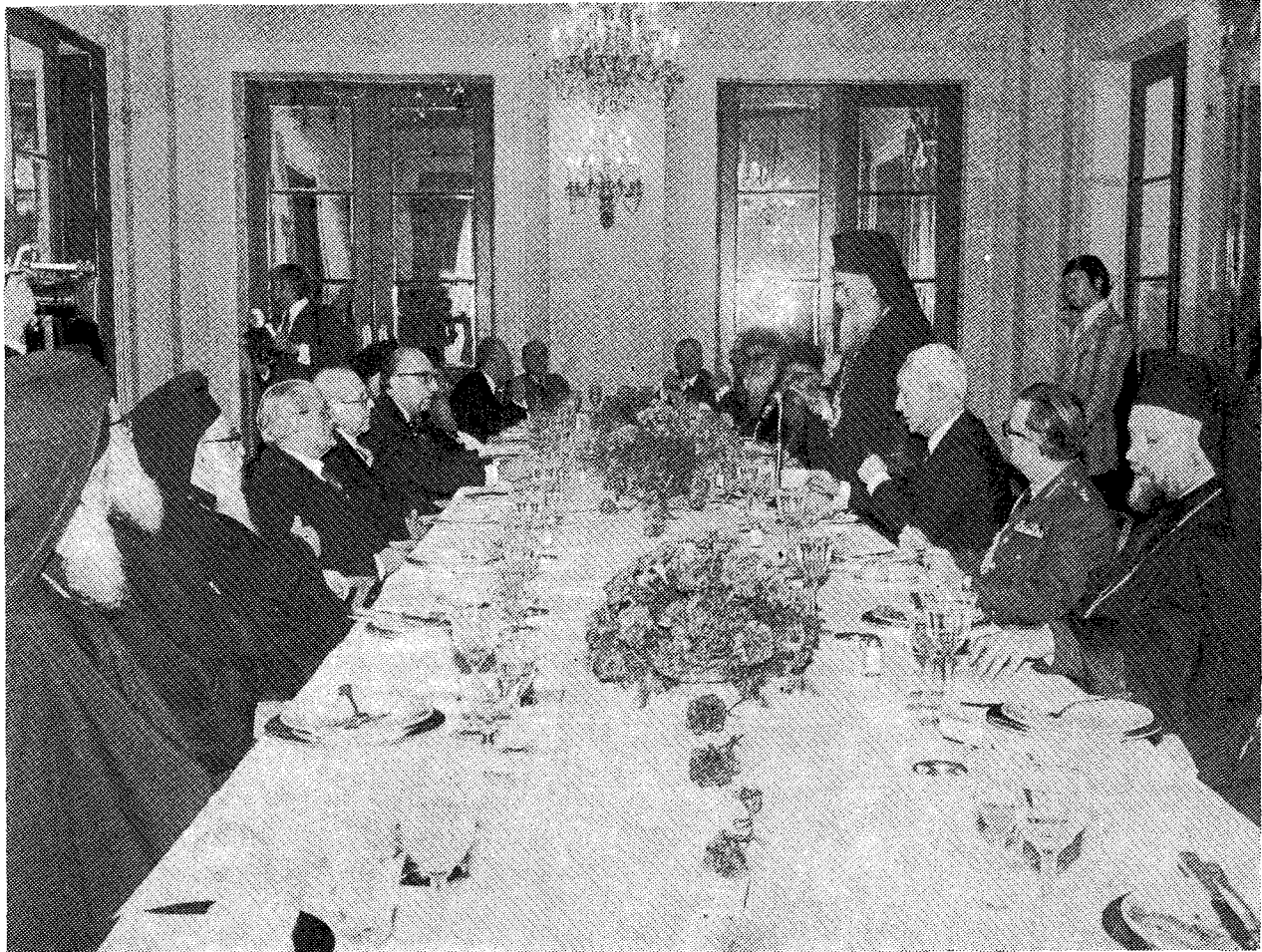
Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ «ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ»,

Τὴν 23ῃν λήξαντος μηνὸς Μαρτίου, πρώτην Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν, ἐγένετο ἐν τῷ Ἱ. Καθεδρικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν ὁ ἐτήσιος μεγαλοπρεπὴς εὐρτασμός τῆς «Ὁρθοδοξίας».

Τὴν πρώτην ἐτελέσθη πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία, ἐν ἣ προεξῆρχεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, συμπαραστατούμενος ὑπὸ Μελῶν τῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων, ἡμύρων Μητροπόλεων, ὡς καὶ ἐκπροσώπων τοῦ Ἱ. Κλήρου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς. Τὴν Θ. Λειτουργίαν παρηκολούθησεν, ἐγκαίρως προσελθὼν, ὁ Ἐξοχώτατος Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Μ. Στασινόπουλος, ὃν ἐπισήμως ὑπεδέχθη εἰς τὴν κεντρικὴν πύλην τοῦ Ἱ. Μητροπολι-

τικοῦ Ναοῦ ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς, Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Μάξιμος Εὐδίας, ὡς ἐντεταλμένος τελετάρχης τῆς ὅλης εὐρταίου ἐκδηλώσεως. Τὴν Κυβέρνησιν ἐξεπροσώπησαν ὁ Ὑπουργὸς καὶ οἱ Ὑφυπουργοὶ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων κ.κ. Παν. Ζέππος, Χρ. Καραπιπέρης καὶ Ἀθ. Ταλιαδοῦρος, ὡς καὶ ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς Ὁρησκευμάτων κ. Βλ. Φειδᾶς. Ὡσαύτως παρέστησαν οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Τριῶν Ὀπλῶν, ὑπὸ τὸν Ἀρχηγὸν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων κ. Δ. Ἀρμπούζην, ὡς καὶ οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας. Τὸν Θεῖον λόγον ἐκήρυξε, Συνοδικῇ Ἐντολῇ, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φωκίδος κ. Χρυσόστομος¹.

1. Αὐτοῦσιον τὸν λόγον ἰδὲ εἰς ἐπομένους σελίδας τοῦ ἀνὰ χεῖρας τεύχους.

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ ἡμιλῶν κατὰ τὸ ἐπίσημον Γεῦμα ἐν τῷ ξενοδοχείῳ «Μ. Βρετανία», ὅπερ παρέθεσε πρὸς τιμὴν αὐτοῦ καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Μ. Στασινόπουλος τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας (23/3/1975).

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θ. Λειτουργίας, ὁ Μακαριώτατος ἀνέγνωσε τὰς ἐκ τοῦ Συνοδικοῦ τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καθιερωμένας περικοπὰς εἰς μνημόσυνον πάντων τῶν τῆς Ὁρθοδοξίας προμάχων, τῶν χορῶν φαλάντων κατατυχετικῶς τὸ «Αἰωνία ἡ μνήμη», μεθ' ὃ οἱ εὐλαβῶς ἐκκλησιασθέντες ἀπήλθον ἐν καταφανεῖ συγκινήσει, ὡς γνήσια τέκνα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Τὴν μεσημβρίαν, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας παρέθεσεν ἐόρτιον γεῦμα πρὸς τὰ Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Ξενοδοχείου «Μεγάλη Βρετανία», εἰς ὃ παρεκάθησαν ἐπίσης ὁ Ὑπουργὸς καὶ οἱ Ὑφυπουργοὶ Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων καὶ ὁ Θεοφιλέστατος Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μετὰ τοῦ Γραμματέως αὐτῆς.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας προσφωνῶν τὰ Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶπε τὰ ἑξῆς:

Τὴν στιγμήν αὐτὴν αἰσθάνομαι βαθυτάτην συγκίνησιν, ἐπειδὴ ἀκούω ἀκόμη μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μου ἓνα βαθὺν ἀντίλαλον ἀπὸ τὴν θείαν λειτουργίαν, τὴν ὅποιαν ἀπὸ κοινοῦ παρηκολουθήσαμεν πρὸς ὀλίγης μόλις ὥρας.

Τὸ γεγονός δι παρενοικόμεθα ἐδῶ αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἀπὸ κοινοῦ οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους, συμβολίζει τὸν δεσμόν πὸν συνέδεσε πάντοτε τοὺς δύο σιλοβάτας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, δηλαδὴ τὸ Κράτος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν.

Ὁ σύνδεσμος αὐτὸς ἀπεδείχθη σωτήριος διὰ τὸ Ἔθνος μας καὶ ἐπηρέασε τὰ πεπρωμένα του εἰς ὅλας τὰς κρίσιμους φάσεις τῆς Ἱστορίας του. Ἡ Ἐκκλησία ἐστήριξε τὸ Ἔθνος, ὅταν ἐστέναζε κάτω ἀπὸ τὴν δουλείαν καὶ κατώρθωσε νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπιβίωσίν του. Καὶ πάντοτε τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνας συνώδευεν ἡ εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ εὐλογία αὐτὴ ἐμεγάλωνε καὶ ἐκραταίωνε τὴν ψυχὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ τοὺς ὠδήγει εἰς νίκας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πὸν ἦσαν συνάμα καὶ νίκαι τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀντιστοίχως, τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἐθεώρησε πάντοτε ὡς στοιχεῖον τῆς ἀποστολῆς του τὸ νὰ ἐνισχύῃ καὶ νὰ κραταιώνῃ τὸ κῆρος τῆς Ἐκκλησίας, νὰ τὴν προστατεύῃ ἀπὸ παρανόμους ἐπεμβάσεις καὶ νὰ τὴν θεωρῇ ὡς πηγὴν φωτὸς καὶ ἠθικῆς ἐνισχύσεως εἰς τὴν πορείαν τοῦ Ἔθνους.

Ὑπὸ τὰς σημερινὰς δυσκόλους διὰ τὸ Ἔθνος στιγμὰς, ὅλοι αἰσθανόμεθα ἐντονιώτερον τὴν ἀνάγκην αὐτῆς τῆς Ἱερᾶς ἀλληλεγγύης. Ὁ Ἑλληνικὸς λαός, διατηρῶν ἐκ παραδόσεως ἐντονον τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα, ἀποβλέπει καὶ σήμερον μὲ ἐλπίδα καὶ ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἀλληλεγγύην αὐτὴν.

Διερχομένων τὰ αἰσθήματα αὐτὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, εὐχομαι εὐδόσωιν τῆς ὑπεράτης ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ὑπόσχομαι ἐκ μέρους τῆς

Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κάθε ἀρωγὴν καὶ ὑποστήριξιν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῆς τῆς ἀποστολῆς.

Εἰς τὴν προσφώνησιν αὐτῆν ἀπαντῶν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος εἶπε:

Ἐνδομύχως εὐχαριστίας ἐκφράζομεν πρὸς Ὑμᾶς, Κύριε Πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας, ὡς καὶ πρὸς τὴν Ἀξιότιμον Κυβέρνησιν, διὰ τὴν ἄκρως τιμητικὴν αὐτὴν πρόσκλησιν, ἧς ἐτύχομεν, μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἐορτασμοῦ τῆς μεγάλης καὶ λαμπρᾶς, τῷ ὄντι, ἡμέρας, τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, καθ' ἣν Ἐκκλησία ἡμῶν καὶ Ἔθνος κλίνουσι γόνυ τιμῆς καὶ εὐλαβείας καὶ προσφέρουσι λιθανωτὸν ἀναγνωρίσεως πρὸς τὴν ἱεράν μνήμην ἀπάντων τῶν ἡρώων τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως ἡμῶν, τῶν ἀπὸ περῶτων ἕως περῶτων τῆς χριστιανικῆς οἰκουμένης ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον, μετὰ καταπλήσοιτος θάρρους καὶ αὐτοθυσίας, ἐναντίον πάντων τῶν ποικιλιώνων ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἀγωνισαμένων καὶ προσενεγκάντων ἐαυτοὺς ὀλοκαύτωμα ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βωμοῦ τῆς προσφιλεστάτης ἡμῖν Ὁρθοδοξίας.

Ὁ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας δὲ καθορισμὸς τῆς σημερινῆς ἡμέρας, Πρώτης Κυριακῆς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ὡς ἡμέρας τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐνέχει βαθύτατον συμβολισμόν, ὡς προσβάλλων τὴν νοητὴν πρὸς τὴν Ἀγίαν Ἀνάστασιν πορείαν τοῦ χριστιανοῦ, πορείαν ἣτις διέρχεται ἀναγκαίως διὰ τοῦ Πάθους, διὰ τὰ καταλήξῃ εἰς τὸν θρίαμβον καὶ τὴν νίκην. Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ ἱστορικὴ πορεία τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ὁρθοδοξίας διὰ μέσου τῶν αἰώνων.

Ἡ Ἀγία Ὁρθοδοξία, ὡς ὁ μόνος ἀθνητικὸς ἐκφραστὴς τοῦ γνησίου καὶ ἀπαρραχράκτου πρωτοχριστιανικοῦ πνεύματος καὶ συνεχῆς διὰ μέσου τῶν αἰώνων προέκτασις τῆς Μῆς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἐπολεμήθη ἀείποτε λυσοδῶς ὑπὸ τῶν παντοίων ἐχθρῶν Αὐτῆς. Αἰρέσεις, Εἰκονομαχίαι καὶ βάρβαροι ἐπιθέσεις, ἀποτελοῦν ἓνα θλιβερόν ἱστορικὸν ἀπολογισμόν διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν. Ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἱστορικῆς συμπορεύσεως Ὁρθοδοξίας καὶ Ἑλληνισμοῦ, καὶ μέχρι σήμερον προσέτι, κατέστη ἡ Ὁρθοδοξία ἡ μυστικὴ δύναμις ἐπιβιώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὰς δυσκόλους στιγμὰς τῆς ἱστορίας του. Εἰδικώτερον δὲ κατὰ τοὺς τραγικοὺς αἰῶνας τῆς δουλείας, ὅτε ἡ ἀσιατικὴ βαρβαρότης ἠπέλειε ἅπαντα τὸν Ἀντικὸν κόσμον, ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλλὰς προέταξεν ἐαυτὴν ὡς ἀμετακίνητον κυματοθραύστην καὶ οὕτω συντηρήθη εἰ στενωπτερον ὁ ἀκατάλυτος δεσμός Ἔθνους καὶ Ὁρθοδοξίας. Ἡ προσήλωσις τοῦ Ἑλλήνος εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Πίστιν ὑπῆρξε πάντοτε ἡ λυτρωτικὴ καταφυγὴ καὶ ἡ ἀστείρευτος πηγὴ δυνάμεως καὶ ἐλπίδος. Τὴν προσφορὰν αὐτὴν τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος πᾶς ἐχέφρων διακρίνει.

Σήμερα ἡ Ὁρθοδοξία, καὶ ἡ πισσιότερα αὐτῆς ἔκφρασις, ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθοδοξία, καλεῖται εἰς νέους ἀγῶνας ἐντὸς μιᾶς ἰδιομόρφου κοινωνίας, ἧτις φέρει ἐκδηλὰ τὰ νοσηρὰ συμπτώματα τῶν δύο παγκοσμίων πολέμων, οἵτινες ἐπέφερον ἀνασιτάτωσιν εἰς τὰς αἰωνίας πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς ἀξίας καὶ ἐκλόρισαν καὶ αὐτὴν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν πίστιν. Οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἀπαιτοῦν πλήρη ἀνασύνταξιν τῶν αἰωνίων δυνάμεων τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἰσχυροποίησιν τῶν μετὰ τοῦ Ἔθνους δεσμῶν.

Οἱ ζῶντες δεσμοὶ Ὁρθοδοξίας καὶ Ἔθνους ἀποτελοῦν ἀσφαλῆ ἐγγύησιν ἐντὸς ἐνὸς ἀβεβαίου παρόντος, δι' ἐν ἔνδοξον μέλλον.

Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ διαφυλάτῃ τὴν Ἁγίαν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν Του ἀπὸ τῶν παντοίων ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν ἐχθρῶν Αὐτῆς.

Οἱ καιροὶ ἡμῶν εἶναι ἀποκαλυπτικοί. Ἔχομεν ἀνάγκην συμπορεύσεως Ἐκκλησίας καὶ Ἔθνους. Καὶ

ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος μεγαλοργεῖ μόνον ὅταν δοῦν ὡς «Λαὸς τοῦ Θεοῦ».

Μὲ τὴν εὐχὴν αὐτὴν τῆς συμπορεύσεως καὶ τῶν σιενῶν δεσμῶν Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ Ἔθνους, τοὺς ὁποίους καὶ συμβολίζει τὸ ἀπό τινων ἐτῶν κρατήσαν ὡς ἔθος γεῦμα τοῦτο, ἐγείρω τὸ ποτήριον τοῦτο ὑπὲρ ὑγείας καὶ ἐνισχύσεως Ὑμῶν, τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἔθνους ἡμῶν καὶ πάντων ὑμῶν.

Οὕτως ἡ ὅλη ἐόρτιος ἐκδήλωσις ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τοῦ θριάμβου τῆς Ὁρθοδοξίας κατὰ τῶν κακοδόξων ἐχθρῶν αὐτῆς ἐτόνισε μὲν καὶ ὑπεγράμμισε τὴν ζῶσαν καὶ ἀκατάλυτον ἰσχὺν τῶν Χριστιανοελληνικῶν παραδόσεων, ὑπέμνησε δὲ πρὸς πάντας τὸν σωστικὸν ρόλον τῆς Ὁρθοδοξίας δι' ἐλόκληρον τὸν κόσμον οὐ μόνον εἰς τὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ παρόν, ὅτε ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ πτώσις τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου ἐγκυμονεῖ κάθε εἶδος κινδύνων καὶ θλίψεων.

Ὁ Μακρ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Μ. Στασινοπούλου, ἐν μέσῳ Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκπροσώπων τῆς Πολιτείας εἰς ἀναμνηστικὸν στιγμιότυπον κατὰ τὸ ἐπίσημον γεῦμα ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας (23/3/1975).

ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ ΙΕΡΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ Ε΄ ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΩΣ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΝ ΝΑΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐμπνεύσει καὶ πρωτοβουλία τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἀπεφασίσθη ἡ ἐκ τοῦ Παρεκκλησίου τοῦ Ἱεροῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν εἰς τὸν κυρίως χώρον αὐτοῦ μετακομιδὴ τῶν λειψάνων τοῦ Ἐθνομάρτυρος Γρηγορίου τοῦ Ε΄, ἥτις καὶ ἐπικαίρως ἐγένετο τὴν ἐσπέραν τῆς 24ης λήξαντος μηνὸς Μαρτίου, ἐπομένῃ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ παραμονῆν τῆς Ἐθνικῆς Ἐπετείου τῆς Ἐθνεγεσίας τοῦ 1821.

Ἄπας ὁ ἱ. Κλήρος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὡς καὶ τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν, ἐγκαίρως ἐνημερωθέντες δι' εἰδικῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς Ἐγκυκλίου, ὡς καὶ διὰ τῶν μέσων ἐνημερώσεως, Ραδιοφώνου καὶ Τηλεοράσεως, συμμετέσχον ἀθρόως εἰς τὴν σεμνὴν καὶ μεγαλοπρεπῆ ταύτην θρησκευτικὴν ἐκδήλωσιν ὅπως αὐθορμήτως, τόσον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐν λιτανεύσει μεταφορᾶς τῆς ἱερᾶς Λάρνακος τοῦ Ἁγίου, ὅσον καὶ κατὰ τὸν ἐπακολουθήσαντα Μέγαν Πανηγυρικὸν Ἐσπερινὸν τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου», ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁποίου τιμᾶται ὁ ἱερὸς Καθεδρικός Ναός Ἀθηνῶν. Ἐνωρίτατα, πυκνὰ πλήθη πιστῶν κατέκλυσαν τὸν χώρον τοῦ Παρεκκλησίου, ἔνθα εὕρισκετο ἡ διὰ συμβολικῶν παραστάσεων θαυμασίως διακεκοσμημένη ἀργυρᾶ Λάρναξ τῶν ἱερῶν Λειψάνων τοῦ Ἁγίου, εὐγενῆς δωρεὰ τοῦ Ἐργοστασίου Ἐκκλησιαστικῶν Εἰδῶν κ. Σωτηρίου Κωστοπούλου καὶ Ἀδελφῶν. Ὀλίγον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας προσῆλθον οἱ Ὑψουργοὶ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ.κ. Χρυσ. Καραπιπέρης καὶ Ἀθανάσιος Ταλιαδοῦρος, ὁ Βουλευτὴς Ἀθηνῶν κ. Γ. Παπακωνσταντίνου, ὡς καὶ ἐκπρόσωποι τῆς Ἀδελφότητος τῶν Δημητριακῶν, ὑπὸ τὸν Πρόεδρον ταύτης κ. Γ. Μαλλοῦχον.

Ἡ εἰδικὴ ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ ἱερὰ Ἀκολουθία ἤρχισε τὴν 7ην μ.μ., ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ὅστις καὶ προέστη ταύτης, περιτοιχοῦμενος ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ν. Σμύρνης κ. Χρυσοστόμου καὶ Καισαριανῆς κ. Γεωργίου, ὡς καὶ ὑπὸ ἐκπροσώπων τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ὁ βυζαντινὸς Χορὸς τοῦ Ἱ. Ναοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Σ. Περιστέρη ἔψαλε τοὺς ἀρμοδίους τῇ περιστάσει ὕμνους. Περαιτωθείσης τῆς ἱ. Ἀκολουθίας, ὠμίλησεν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀδελφότητος τῶν Δημητριακῶν, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Μ α κ α ρ ι ὠ τ ι α τ ε,

Ἡ Ἀδελφότης τῶν Δημητριακῶν ἐκφράζει αὐτὴν τὴν σιγμὴν τὴν ἱκανοποίησιν ὁλοκλήρου τοῦ

Ἑλληνισμοῦ, διὰ τὴν ἐπαναφορὰν τῶν λειψάνων τοῦ Μεγάλου Ποιμενάρχου τῶν χριστιανικῶν λαῶν εἰς τὴν θέσιν των.

Ἡ ἀποκατάστασις τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε΄, ἐπέπρωτο νὰ γίνῃ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Μητροπόλιν τῆς πρωτευούσης σήμερον, παραμονὴν ἐπετείου τῆς 25ης Μαρτίου, ἐπομένῃ Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ὦραν, κατὰ τὴν ὁποίαν νέαι προκλήσεις τοῦ προαιωνίου ἐχθροῦ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος ἔχουν ἐπαναστατήσῃ τὰς ψυχὰς τῶν Πανελλήνων.

Αὐτὸς ὁ χεῖμαρρος τῶν συμβολισμῶν χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ σύμπαντος Ἑλληνισμοῦ καὶ τὸν συγκλονίζει εἰς τὴν εὐρυτάτην του ὑπαρξιν ὡς Ἐθνοὺς καὶ ὡς Φωτὸς.

Σοφοὶ μελετηταὶ τῆς σημασίας τῆς θυσίας τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε΄ ἀναβιάζον τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου εἰς ἐπίπεδον «μυμητοῦ τοῦ Ἐσταυρωμένου». Διότι, εἰς τὴν πραγματικότητα, ὁ Γρηγόριος εἶναι ὁ Χριστὸς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ 1821.

Κατὰ τὴν ἑκατονταετηρίδα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, τὴν 10ην Ἀπριλίου 1921, μετ' ἧς εὐκαιρίαν τῆς ἑκαοστής ἐπετείου τῆς ἀπαγχονήσεως τοῦ Δημητριακῶν Ἱερομάρτυρος, εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν ἔγινεν ἡ ἐπιστημονικὴ, ἱστορικὴ τοποθέτησις τοῦ «μεγίστου μετὰ τὴν ἄλωσιν Οἰκουμένης Πατριάρχου».

Ἀντιθέτως, κατὰ τὸν ἐορτασμὸν τῶν 150 χρόνων τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας, παρὰ τὰς διαμαρτυρίας μας, παρὰ τὴν ἐν μέσῳ δικτατορίας ἐπανάστασιν τοῦ Τύπου, αἱ ἐκδηλώσεις τῆς 150ετηρίδος ἡμυρωθήσαν ἀπὸ τὸν ἀνίερρον καταβιάσμὸν τῆς Λάρνακος τοῦ Ἐθνομάρτυρος εἰς ὑπόγειον παρεκκλήσιον τοῦ ἱεροῦ τούτου Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ.

Βεβαίως, Μακαριώτατε, ὁ Θεὸς λατρεύεται παντοῦ καὶ οἱ Ἅγιοι τιμῶνται ἀκόμη καὶ εἰς πτωχὰ εἰκονοστάσια. Ἐδῶ, ὅμως, δὲν ἐπρόκειτο μόνον «γὰρ ἕνα σταυρὸν καὶ ἕνα κερβ». Ἐπρόκειτο διὰ τὸν Γρηγόριον τὸν Ε΄. Καὶ τὸν Γρηγόριον τὸν Ε΄ δὲν τὸν κρύβουν. Τὸν προβάλλουν, ὅπως ἀκριβῶς ἐπράξατε σήμερον σεῖς, Μακαριώτατε, δι' ἐπαναφορᾶς τῶν λειψάνων τοῦ «Χριστοῦ τῆς Ἐλευθερίας» εἰς τὸ κέντρον τῆς Μητροπόλεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Εἰς τὸ κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας. Μετ' ἧς τὴν πρᾶξιν σας αὐτὴν, Ἅγιοι τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλη-

σίας τῆς Ἑλλάδος, ἐναρμονίσατε τὰ τελευταῖα του λόγια: «Ὁ Πατριάρχης τῶν χριστιανῶν, χριστιανὸς ἀποθνήσκει, ὥστε ἐδῶ, εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ὁ Πατριάρχης τῶν χριστιανῶν νὰ δείξη τὸν δρόμον τῶν Πανελλήνων».

Ὁ ἴδιος, ἀγονόμενος νὰ σωθῆ, ὅπως ἀκριβῶς ἠρνήθη καὶ ὁ Κύριος, εἶπε ἀκριβῶς ὅτι ἀποτελεῖ καὶ τὸ νόημα τῆς σημερινῆς τελετῆς: «Ἄν τὸ ἔθνος μου σωθῆ καὶ θριαμβεύσῃ, θὰ μ' ἀποζημιώσῃ, ἐλπίζω, μὲ θυμιάματα τιμῆς καὶ ἐπαίνου, ἐπειδὴ ἔκανα τὸ χρέος μου». Καὶ τελευτῶν εἶπε ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ: «Χαῖρε Σπάρτη καὶ Ἀθήνα, ὅπου ἤθελα νὰ συστήσω σχολεῖα ἐπιστημῶν διὰ τοὺς νέους τῆς πατρίδος, χαῖρε γῆ τῆς γεννήσεώς μου, Δημησιόνα».

Ἐκτοτε ἡ Δημησιόνα ἀνταποδίδει τὸν «χαίρεισμόν» μὲ ἔργα, ποὺ φέγγουν οἱ πύργοι τῶν Γραμμάτων, διὰ τὴν οὐρανὴν εἰς τὰ κορυφαῖα σχολεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας ἀπὸ τοῦ δράκου τὰ δόνια, καὶ ἡ φλόγα τοῦ δημησιανίτικου μπαρουτιοῦ. Ἀνταποδίδει τὸ «χαῖρε» μὲ τὴν πρόσφατον θυσίαν τῶν ἑνδεκα Δημησιανῶν καὶ τὴν μάχην-νίκην τῆς Δημησιόνας.

Ἡ Δημησιόνα περιμένει ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν καὶ

τὴν Ἐθνικὴν Ἀντιπροσωπείαν — ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων ἔφερεν ἀπὸ τὴν Ὀδησοῦν τὸν Γρηγόριον εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν καὶ εἶναι τοῦτο ἓνα ἀκόμη χαρακτηριστικὸν διὰ τὰ λείψανα τοῦ Πατριάρχου ἐπανατοποθετοῦνται ἐπὶ ἐπαναλειτουργίας τῆς —, ἡ Δημησιόνα περιμένει ἀπὸ τοὺς ἀρμοδίους, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἱερᾶς διαθήκης τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε΄.

Κατὰ τὸν ἔχοντα τὴν τιμὴν νὰ σᾶς εὐχαριστῆ σήμερα, Μακαριώτατε, ἐκ μέρους τῶν ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου Δημησιανῶν, ὁ Γρηγόριος ὁ Ε΄, ἐνῶ ὠδηγεῖτο ὑπὸ τῶν δεινῶν νὰ κρεμασθῆ εἰς τὴν μεσαιάν πόλιν τῶν Πατριαρχείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔδωκε παραγγελίαν διὰ μίαν θαυμασίαν πολιτιστικὴν γεφύρωσιν. Τὸ δράμα τὸ «Πόλη — Ἀθήνα — Σπάρτη — Δημησιόνα» πρέπει νὰ πραγματοποιηθῆ διὰ τοὺς νέους. Ὅλοι αἱ σημεριναὶ ἐκδηλώσεις τῆς νεολαίας, ἀκόμη καὶ αἱ πλέον ἐπαναστατικαί, τὸν Χριστὸν καὶ τὸν Γρηγόριον ἔχον ὡς πρότυπα, παράλληλα τρίπτυχα: Ἀγάπη — Ἀδελφότης — Εὐαγγέλιον, τοῦ Χριστοῦ τὸ Εὐαγγέλιον. Ἀξιοπρέπεια — Ἐλευθερία — Ἀνεξαρτησία, τοῦ Γρηγορίου τὸ Σχοινί.

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφείμ κατὰ τὴν τελετὴν τῆς μεταφορᾶς τῶν λειψάνων τοῦ Ἱερομάρτυρος Γρηγορίου Ε΄ ἐκ τοῦ παρεκκλησίου εἰς τὸν κυρίως Καθεδρικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν.

Ἀκολούθως, λαβὼν τὸν λόγον ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος, εἶπε:

Κατὰ τὴν ἱερωτάτην ταύτην στιγμήν τὸν λόγον ἀπευθύνομεν ὄχι μόνον πρὸς τοὺς κατοικοῦντας τὴν πατρίωσαν Γῆν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἐν τῇ οἰκουμένην Διασκορπᾶ τὸ ἀείζωον Ἔθνος ἡμῶν συγκροτοῦντας Πανέλληνας, ἀκόμη δὲ καὶ πρὸς τὰς ψυχὰς τῶν τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἠρώων. Καὶ τοῦτο, διὰ τὸ διακηρύξωμεν, διὲ ἐθεωρήσαμεν ὑριστον χρέος, καὶ ἐκκλησιαστικὸν καὶ ἐθνικόν, τὴν μεταφορὰν καὶ ἀποκατάστασιν εἰς τὴν προτέραν θέσιν τῶν ἱερῶν Λειψάνων τοῦ Ἐθνομάρτυρος Γρηγορίου τοῦ Ε', ἐκ τοῦ ὑπογείου Παρακκλησίου εἰς τὸ Καθολικὸν τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ, ὅπου καὶ εὐρίσκοντο εἰς ὠραιότητα μαρμαρίνην Λάρνακα, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς μεταφορᾶς τοῦ ἱεροῦ σκηνώματος τοῦ Ἐθνομάρτυρος ἐκ τῆς Ὀδησοῦ, ὅπου διεσώθη τοῦτο, μετὰ τὸ φορικτὸν μαρτύριον του. Βεβαίως δὲν μεταφέρεται διὰ τῆς αὐτῆς μαρμαρίνης Λάρνακος, ἀπε ἀδυνατίου οὔσης τῆς τοιαύτης μεταφορᾶς, ἀλλὰ διὰ νέας μεταλλίνης καλλιτεχνικῆς, εὐγενοῦς δωρεᾶς τοῦ εἰδικοῦ καλλιτέχνου καὶ εὐλαβοῦς δωρητοῦ κ. Σωτηρίου Κωστοπούλου, πρὸς τὸν ὅποιον ἐκφράζομεν τὰς θερμὰς ἡμῶν εὐχαριστίας καὶ διαβιβάζομεν αὐτῷ τὰς διαπύρους εὐχὰς καὶ τὴν εὐλογίαν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ αἰώνιον.

Ὅτως ἐπανατίθεται ὁ πνευματικὸς λύγρος ἐπὶ τὴν λυχνίαν, διὰ τὸ φαίνη πᾶσι τοῖς μετ' εὐλαθείας προσφεύγουσιν εἰς αὐτὸν καὶ τὸ διδάσκη πάντας τοὺς ἀνθρώπους, διὲ αἱ θυσίαι δὲν ἀποβαίνουσιν ἐπὶ ματαίῳ. Καί, ἀκόμη, διὰ τὸ διδάσκονται αἱ ἑλληνικὰ καὶ γεναὶ τὸ πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν καὶ τὴν Πατρίδα ὑπέριστον καθῆκον, ἰδανικὰ ὑπὲρ τῶν ὁποίων καὶ χάριν τῶν ὁποίων κάθε γνησία ἑλληνικὴ ψυχὴ ὀραματίζεται καὶ τὸ ἀποθνήσκει ἀκόμη! Καὶ τὸ διδάσκη καὶ ὅταν τὴν κλίμακα τοῦ μαρτυρίου ἀναβαίη, ὡς ἡ φωτοβόλος μορφὴ Γρηγορίου τοῦ Ε', καταλιπὸντος παρακαταθήκας μεγαλείου ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος, ἀπὸ τοῦ αἰωνίου ἁμβωνος τῆς ἀγχόνης του.

Ἄλλοιμονον δὲ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐπιγενομένους, οἱ ὅποιοι ζῶμεν ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῆς θυσίας τῶν ἠρώων τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος, ἐὰν καὶ ἐπὶ στιγμήν δειλιάσωμεν τὸν τοὺς μιμηθῶμεν εἰς θυσίας, ἐὰν αἱ περιπτώσεις τὸ ἀπαιτήσουν. Διὲ οὐδεμία θυσία ἀποβαίνει ἐπὶ ματαίῳ. Καθὼς δὲν ἐχῆθη ἐπὶ ματαίῳ καὶ τὸ αἷμα τῶν μυριάδων μαρτύρων, τὸ ὅποιον, ὡς χυμὸς ἀθάνατος, διεπύρισε καὶ διετρένωσε τὸ αἰωνόβιον καλλίκλαδον δένδρον τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ ἰδεώδους.

Οἱ Γρηγόριοι καὶ τὸ ἐνδοξον πάνθεον τῶν ἠρώων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἐθνους, τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν αὐριανὴν ἱερὰν πανήγυριν τῆς ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας θὰ τιμήσωμεν, καθηγιάσθησαν εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ μαρτυρίου, διὲ εἰς τὴν

βίαν τῶν τυράνων, ἀντίταξαν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν προσήλωσιν εἰς τὸ χρέος: «Γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν Πίστιν τὴν Ἁγίαν καὶ τῆς Πατρίδος τὴν Ἐλευθερίαν». Διὰ τὸ διπλοῦν τοῦτο ἰδανικὸν (Πίστις — Πατρίς), εἴτε συνδεδεμένον, εἴτε κερχωρισμένον, ἡ Ἐκκλησία ἀείποτε ὑπῆρξεν Ἠγέτις καὶ Διδάσκαλος καὶ πρώτη ἐπέλεγε τὸν δρόμον τοῦ μαρτυρίου, διὲ αὐτὸς εἶναι ὁ κληρὸς καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς, ἀκολουθούσης τὰ ἴχνη τοῦ Θεοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς τὸν Γολγοθᾶν καὶ τὴν θυσίαν!

Ἄλλ' αἱ θλίψεις καὶ οἱ ἀγῶνες δὲν ἐξέλιπον καὶ ἐπομένως καὶ αἱ θυσίαι ἀγαμέμονον πάντοτε τοὺς Γρηγορίους, οἱ ὅποιοι, περιφρονοῦντες καὶ θρόνους καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν τῶν, πρόπει τὸ εἶναι ἔτοιμοι καὶ προθύμοι διὰ τὸ ἀναβοῦν εἰς τὸν Γολγοθᾶν τῶν.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν τὸ σύμπτομα τῆς σήψης, ὡς ἀποτέλεσμα ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς κρίσεως, ἐπιπολάζον εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον καὶ διαχεόμενον πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν καὶ ὑπεισερχόμενον εἰς τὴν ζωὴν τῶν λαῶν, διὰ τῆς δράσεως καὶ ἐνεργείας σκοτίων δυνάμεων, δὲν ἀφήνει ἀπροσβλήτους καὶ αὐτὰς τὰς ἐπάλξεις, διὰ τῶν ὁποίων περιφρορεῖται ἡ πνευματικὴ ὑγεία τῶν ἀτόμων, καὶ διὰ τοῦτο, κατὰ καιροῦς, ἡ Ἐκκλησία ἀποβαίνει ἰσόχως, κατὰ τοῦ ὁποίου λυσοαλέως ἐπιτίθεται ὁ ἐχθρὸς, κατὰ ἄλλεπάλληλα κύματα καὶ δι' ὅλων τῶν ἐπισουμένων μέσων, ἄλλοτε ὑπὸ τὴν ὑποκριτικὴν δικαιολογίαν τῆς δῆθεν ἐξυγιάνσεως τῶν δῆθεν κακῶς ἐχόντων, καὶ ἄλλοτε ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς διὰ τῆς ἐπιστρατεύσεως κοσμικῶν δυνάμεων πρὸς ἄλλωσιν θέσεων, ὑπὸ τῶν ὁποίων, ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς, διὰ τῶν ὀργάνων τῶν, θὰ ἐπιτύχουν ὅσα αἱ ἀντίθεοι καὶ ἀντιχριστιανικαί, ἀλλὰ καὶ ἀνθελληνικαὶ παγκόσμιοι δυνάμεις ἐπιδιώκουν ἀπὸ αἰώνων.

Τῶν σκοτίων αὐτῶν δυνάμεων μορφαὶ ὑπῆρξαν καὶ οἱ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ἀναφανέντες αἰρετικοί, οἱ Ἄρειοι καὶ οἱ Μακεδόνιοι καὶ οἱ Νεστοριοὶ καὶ πάντες οἱ πάλαι τε καὶ νῦν δράσαντες καὶ δρώντες κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι, μαζί με τὴν Ἐκκλησίαν, θὰ κατεκρήμιζον καὶ τὸ Ἔθνος.

Οἱ Γρηγόριοι ὅμως δὲν ἐξέλιπον, φύλακες πάντοτε ἐν ἐργηγόρσει, θὰ μᾶς καλοῦν διὰ τῆς θυσίας τῶν εἰς μίμησιν, ἐπιόμενος διὰ τὸ προσφέρωμεν καὶ τὴν ἰδικὴν μας θυσίαν, ἐὰν τὸ χρέος ἀπαιτήσῃ. Καὶ εἰς τὸ χρέος τῆς θυσίας, πρῶτοι ἔδωσαν καὶ πάντοτε θὰ δίδουν τὸ παρὸν οἱ Ἠγέται τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν θεομοὶ ἱεροὶ καὶ ἀναλλοίωτοι ἀπειλοῦνται.

Τοιαύτην ὑπόσχεσιν δίδομεν καὶ ἡμεῖς. Διὲ τοιαύτη ὑπόσχεσις ἀποτελεῖ τὸ γνησιώτερον εὐλαβικὸν προσκύνημα, κατὰ τὴν ἱερὰν καὶ εὐσημὸν ταύτην στιγμήν.

Τοὺς θρόνους καὶ τὴν ζωὴν, εἶθε τὸ δίδῃ τὴν δύναμιν ὁ Θεός, οἱ ἡγέται τὸ προσφέρωμεν χάριν τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος, μιμηταὶ ταπεινοὶ τοῦ Ἁγίου Ἐθνομάρτυρος Γρηγορίου τοῦ Ε' ἀποβαίνοντες.

Μετὰ ταῦτα ἡ ἱερὰ πομπή κατηρθύνθη πρὸς τὸν κυρίως Ναόν, προπορευομένων τῶν λαμπαδούχων, τῶν ἑξαπτεράγων, τοῦ ἱεροῦ Σταυροῦ, τῶν Ἱεροφαλτῶν, τοῦ τελετάρχου Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Μαξίμου Εὐδα, Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, καὶ ἀκολουθούντων τεσσάρων ἱερέων, φερόντων ἐπ' ὤμων τὴν ἱερὰν Λάρνακα, μεθ' οὓς συνώδευεν τὴν ἰ. Λιτάνευσιν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος μετὰ τῆς ἀκολουθίας Αὐτοῦ. Τῆς ἱερᾶς Λάρνακος λιτανευθείσης ἐντὸς τοῦ Ἱ. Ναοῦ καὶ ἀποτισάντων πάντων τῶν πιστῶν τὸν ὀφειλόμενον πνευματικὸν φόρον τιμῆς, ἐγένετο ἡ ἐναπόθεσις αὐτῆς ἐπὶ τοῦ πρὸς τοῦτο καταλλήλως εὐτρεπισθέντος τόπου — ἀριστερὰ τῆ εἰσερχομένην τῆ Ἱ. Ναῶ —, ὅποτε καὶ ἐπηκολούθησεν ἡ εὐλαβικὴ προσκύνησις τῆς ἰ. Λάρνακος, ἀρχῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων, τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ τῶν περισταμένων ἐπισήμων, προσελθόντος ἐν συνεχείᾳ ὀλοκλήρου τοῦ Ἐκκλησιασματος.

Ἄμα τῇ λήξει τῆς κατανοκτικῆς καὶ ἱστορικῆς αὐτῆς ἱεροτελεστίας, ἤρχισεν ὁ Μέγας Πανηγυρικὸς Ἑσπερινὸς τῆς ἑορτῆς τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου», χοροστατοῦντος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου καὶ συγχοροστατούντων τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Ν. Σμύρνης καὶ Καισαριανῆς. Τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν, τὸ ὁποῖον εἶχε κατακλύσει τὸν Ἱερὸν Ναόν, παρέμεινε μέχρι τοῦ πέρατος τοῦ Μ. Ἑσπερινοῦ, κατανοκτικῶς προσευχόμενον. Περὶ τὸ τέλος ὠμίλησεν ὁ Ἱεροκλήρυξ τοῦ Ἱεροῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Παντελεήμων Καθρεπτιδης, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Ἐὰν ὁ Υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε» (Ἰωάν. η', 36).

Πολὺ προσφνῶς καὶ ἐπικαίρως, Μακαριώτατε Δέσποτα, εἴχετε τὴν πρωτοβουλίαν καὶ ἐλάβετε τὴν ἀπόφασιν νὰ γίνῃ κατὰ τὴν σημερινὴν ἐσπέραν, παραμονὴν τῆς 25ης Μαρτίου, ἡ ἐν τιμῇ τοποθέτησις τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ Ἐθνομάρτυρος Ἀγ. Γρηγορίου Ἐ' Πατριάρχου Κων/λεως ἐκ τῆς κρύπτης εἰς τὸν κυρίως Ἱ. Ναόν, διὰ νὰ τὸν πλουτίσουν, ὡς θησαυρισμα καὶ νὰ ἀκτινοβολοῦν τὴν χάριν τῶν εἰς τοὺς πιστούς.

Εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ Ἀγίου καὶ τὸ μῆνυμα, πὺν ἐκπέμπει θὰ ἀφιερῶσωμεν, δι' εὐχῶν σας, λίγες σκέψεις.

Ὁ Ἀγ. Γρηγόριος ὑπῆρξε μίᾳ μορφῇ δραματικῇ. Ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ, ὅτι κατὰ τὰ 23 χρόνια τῆς πατριαρχείας του δύο φορές κατεβιβάσθη ἀπὸ τὸν θρόνον καὶ τὴν τρίτην ὠδηγήθη εἰς τὴν ἀγχόνην. Πατριάρχευσε πραγματικὰ 6 ἔτη.

Ἐξῆσε οὐ μίᾳ ἀπὸ τις πύλ ταραχώδεις ἐποχὲς τοῦ ἔθνους. Τραγικὴ ὑπῆρξε ἡ πορεία τῆς ζωῆς του. Ἀλλὰ καὶ μεγαλειώδης.

Γεννᾶται εἰς τὴν Δημησιᾶνα τῷ 1746. Σπουδάζει εἰς τὴν Δημησιᾶνα, εἰς τὴν Ἀθήνα, εἰς τὴν Σμύρνη, εἰς τὴν

Πάμω. Τὸν εὐρίσκομε ἀργότερα πάλι εἰς τὴν Σμύρνη Διάκονο τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης Προκοπίου, τὸν ὁποῖο καὶ διαδέχεται, ὡς Μητροπολίτης Σμύρνης, διὰν ἐκεῖνος γίνεται Πατριάρχης Κων/λεως. Ἀργότερα τὸν διαδέχεται καὶ τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον. «Εἰς τὸν θρόνον μετέβαινε κατηφῆς καὶ πλήρης πικρίας», σημειῶνει ἐπιγραμματικὰ ὁ βιογράφος του. Ἐγνώριζε διὰ τὸν ἀνέμεναν βαρύτερες εὐθύνες. Ἐβλεπε τὸν πατριαρχικὸν θρόνον σὰν ἰκρίωμα θυσίας.

Ὡς Πατριάρχης ἐκδαπανᾶται εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους. Ἰδρύει σχολεῖα, ἐκδίδει βιβλία, ἀναδιοργανώνει τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα. Ὄργανώνει φιλανθρωπίαν. Γίνεται ἡ καρδιά τοῦ δούλου γένους. Ἀναδεικνύεται μίᾳ μορφῇ ἀσκητικῇ, αὐστηρῇ, ἐνεργητικῇ, ἀκτινοβόλος.

Καὶ διὰν ξεσπᾷ ἡ Ἐπανόστασις, ἡ μῆνις τοῦ κατακτητοῦ ξεσπᾷ ἐπάνω εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ Πατριάρχου. Μετὰ τὴν πασχάλιν Ἑ. Λειτουργίαν καὶ τὴν θυσίαν τὴν ἀναίμακτην, ἀκολουθεῖ ἡ αἱματηρὰ θυσία τοῦ Πατριάρχου. Πανέται, σὺλλαμδάνεται, καλεῖται νὰ ἀλλαξοπιστήσῃ, ὀδηγεῖται εἰς τὴν κεντρικὴ Πύλη τοῦ Πατριαρχείου. Ὁ Πατριάρχης προχωρεῖ ἐπιβλητικῶς, ἀγέρωχος. Εὐλογεῖ τὰ ἔρημα ἀπὸ ἀνθρώπους μέρη καὶ μετὰ τὴν προσευχὴν «Κύριε εἰς χεῖράς Σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου», προχωρεῖ εἰς τὴν ἀγχόνην.

Τὸ λείψανό του μετὰ ἀπὸ διαπόμπευσι ρίπεται εἰς τὴν θάλασσα. Τὸ ἀνακαλύπτει ἀργότερα Ἕλληνας πλοίαρχος. Μεταφέρεται καὶ ἐνταφιάζεται εἰς τὴν Ὀδησσό, γιὰ νὰ μεταφερθῇ ἐν τιμῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ 1871 καὶ νὰ ἐναποθεθῇ ὡς θησαυρισμα εἰς τὸν Καθεδρικὸν τοῦτον Ναὸν τῶν Ἀθηνῶν.

Οἱ Τοῦρκοι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου ἀπωρράνισαν τὸ ἔθνος. Νόμισαν ὅτι εἶσι θὰ λυγίσουν τοὺς ἀγωνιστάς, ἀλλ' ἐπέτυχαν τὸ ἀντίθετον. Τὸ αἷμα τοῦ Πατριάρχου ἐπότισε τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας. Τὸ σύνθημα «μὴ λησμονεῖτε τὸ σχοινὶ τοῦ Πατριάρχου», ὅπως θὰ τὸ ἐκφράσῃ ἀργότερα ὁ ποιητῆς, ἀναζωπύρωσε τὸν ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων.

Ἔτσι καὶ ὁ θάνατός του, ὅπως καὶ ἡ ζωὴ του, ἦσαν μίᾳ προσφορᾷ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸ ἔθνος. Ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου, τὸ ἀγαθὸν τὸ ὁποῖον ἰδιαιτέρως τὸν συνεκλόνησε ἦταν ἡ Ἐλευθερία. Ἀλλὰ ἐπίστευε ὅτι ἡ ἐλευθερία ἡ ἐξωτερικὴ, ἡ ἐθνικὴ, εἶναι καρπὸς τῆς ἐσωτερικῆς ἀναγεννήσεως καὶ καλλιέργειας τοῦ ἀνθρώπου.

Γι' αὐτὸ καὶ ὡς Πατριάρχης ἠγωνίσθη μετὰ κάθε τρόπον πρὸς αὐτὴν τὴν κατεῦθυνσιν. Ὁ ἴδιος ἀπὸ νεαρὸς Διάκονος μετέφραξε καὶ ἐξέδιδε κείμενα Ἀγ. Πατέρων, ὅπως τοῦ Ἱεροῦ Χρυσόστομου καὶ τοῦ Μ. Βασιλείου, θέλοντας νὰ καλλιέργησῃ τοὺς Ἕλληνας. Ἦσαν σὰν νὰ ἔλεγε τοῖς ὑποδούλους Ἕλληνας: «Ἐὰν ὁ Υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε» (Ἰωάν. η', 36).

Αυτό είναι και το βασικό μήνυμα, πού μᾶς δίδει σήμερα ἡ ἁγία μορφή τοῦ Γρηγορίου Ε', ὁ ὁποῖος ἔζησε καὶ ἐθνοιάσθη γιὰ τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ἐλευθερία.

Ἡ ἐλευθερία εἶναι καὶ σήμερα μία πολυσυζητημένη λέξις. Ἀλλὰ λησμονοῦμε διὲς ἡ ἐλευθερία θεμελιώνεται πάνω στὴν ἀξία τοῦ ἀνθρώπου, ὡς προσωπικότητας. Καὶ μόνο ὁ ἀνθρώπος-προσωπικότητας εἶναι ἰκανὸς καὶ ἀξίος γιὰ τὴν ἐλευθερία. Ὅταν ὁ ἀνθρώπος γίνῃ μᾶζα, τότε ἡ ἐλευθερία ἀτονεῖ. Ὁ ἀνθρώπος μᾶζα εἶναι ἄδειος ἀπὸ κάθε τι. Ἀπὸ τὸ παρελθόν του, δὲν ἔχει παράδοσι, ἀπὸ τὸ μέλλον του, δὲν ἔχει ὄραματισμούς. Εἶναι ἀδιάφορος γιὰ τὴν ἀλήθεια ἢ τὸ ψέμμα. Εἶναι ἓνα ἄδειο κέλφος, μέσα σὶὸ ὁποῖο οἱ τύραννοι ὄλων τῶν ἐποχῶν ῥίχνουν ὅτι τοὺς ἀρέσει. Ἔχει χάσει τὸ περιεχόμενό του. Ἔχει ἀποξενωθῆ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπιο ἐαυτό του. Γι' αὐτὸ χάνει τὴν ἐλευθερία του. Γίνεται κατὰ τὸν ἀπόστολο «δοῦλος τῆς φθορᾶς», ἔστω καὶ ἂν «ἐπαγγέλλεται ἐλευθερίαν» (Β' Πέτρ. 6', 19).

Ἡ ἐλευθερία δηλ. πρωτίτως εἶναι ἐσωτερικῆ. Στηρίζεται σὶὸν ἔσω ἀνθρώπο. Ἔχει μὲ διάστασι μεταφυσικῆ - θρησκευτικῆ.

Ἐλεύθερος γιὰ τὸν Χριστιανισμὸ δὲν εἶναι ἐκεῖνος πὸν μπορεῖ νὰ κάνει ὅτι θέλει, ἀλλὰ ἐκεῖνος πὸν μπορεῖ νὰ γίνῃ, ὡς ἀνθρώπος, αὐτὸ πὸν πρέπει ζυμώνοντας τὸν ἐαυτό του μὲ τὴ Χάρι τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Διότι «ὡς τὸ πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία» (Β' Κορ. γ', 17).

Ὅταν ἀπουσιάζῃ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τότε διαπιστώνει ὁ ἀνθρώπος μέσα σὶὸν ἴδιο τὸν ἐαυτό του τὰ δεσμὰ τοῦ κακοῦ νὰ τὸν δένουν. Αὐτὸ τὸ βίωμα ἐκφράζει παρασιατικὰ ὁ Ἁπ. Παῦλος, διὰ γράφῃ: «Βλέπω ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου... αἰχμαλωτίζοντά με» (Ρωμ. ζ', 23). Καὶ ἀναφωνεῖ τό: «τίς με ῥύσεται» (Ρωμ. ζ', 24), γιὰ νὰ ἀπαντήσῃ θρησθευτικὰ: «ὡς Θεῶ χάρις τῶ διδόντι ἡμῖν τὸ νίκος διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Α' Κορ. ιε', 57).

Ἡ ἐλευθερία δηλ. πρωτίτως εἶναι ἀπελευθέρωσις ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ἁμαρτίας διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὰ δεσμὰ δηλ. τῆς ἐσωτερικῆς ἀνελευθερίας δὲν σπάζουν μὲ τὴν ἀποδέμενοι ἀπὸ περιορισμούς, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ προχωρήσῃ ὁ ἀνθρώπος ἐθελούσια καὶ ἐλεύθερα σ' ἓνα δεσμὸ ἀγάπης μὲ τὸν Θεόν. Γράφει σχετικὰ ὁ Ντισοτογιέφσκι: «Σὺ ἐπιθύμησες τὴν ἐλεύθερη ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου, γιὰ νὰ ἔρχεται ἐλεύθερα σὲ Σένα θελγόμενος καὶ αἰχμαλωτιζόμενος ἀπὸ Σένα». Καὶ ὁ Ἁγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος γράφει χαρακτηριστικὰ: «ὡδὲ γὰρ ἀνάγκη καὶ βία, ἀλλὰ βουλήσει καὶ γνώμῃ προσάγεται ἡμῶς ὁ Θεός» (Migne 59, 58). Ὅταν προχωρήσῃ ὁ ἀνθρώπος «βουλήσει καὶ γνώμῃ» σ' αὐτὸν τὸν δεσμὸ ἀγάπης μὲ τὸν Θεόν, τότε διαπιστώνει διὲς ἡ ὑποταγὴ εἰς τὸν Χριστὸν εἶναι ἡ μεγαλυτέρα πράξις ἐλευθερίας. Διότι ὁ ἀνθρώπος ὁ ὑποταγμένος σὶὸν Χριστὸν εἶναι ἐλεύθερος ἀπὸ πρόσωπα, καταστάσεις, γεγονότα. Εἶναι ἐλεύθερος πρωτίτως ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἐαυτό του. Γίνεται υἱός.

Παύει νὰ εἶναι «δοῦλος» καὶ κατακτᾷ τὴν «ἐλευθερία τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. η', 21).

Γι' αὐτὸ ἡ ἐλευθερία δὲν εἶναι μὲ κατάστασις σιαιτικῆ. Εἶναι ἓνας ἀγὼν. Μία πορεία πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν. Αὐτὸς ἐξαγιάζει τὴν ἐμφυτη τάσι τῆς ἐλευθερίας, πὸν ἔχει ὁ ἀνθρώπος. Τὸ «αὐτεξούσιον», μὲ τὸ ὁποῖο ἐπροίκισε ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρώπο, παίρνει κατεύθυνσι καὶ σκοπὸ. Χωρὶς Χριστὸν ἡ τάσι τῆς ἐλευθερίας κρύβει ὀλεθροὺς κινδύνους. Χαρακτηριστικὰ ἀναφέρει ἡ Π. Διαθήκη: «Τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον δέδωκα πρὸ προσώπου σου τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν κατάραν, ἔκλεξαι τὴν ζωὴν σὺ ἵνα ζήσῃς» (Δευτ. 30, 19). Ἡ ἐλευθερία δηλ. δὲν εἶναι ἀπλῶς προνόμιον, ἀλλὰ συνεπάγεται βαρύτερες εὐθύνες καὶ ἐγκλείει κινδύνους.

Αὐτὸ τὸ γνωρίζομε ἀπὸ τὴν πείρα τῆς ἀτομικῆς μας ζωῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἱστορικῆς πορείας τῶν λαῶν. Γνωρίζομε πὸς ἡ τάσις τῆς ἐλευθερίας, διὰ ἀφεντῆ χωρὶς τὴν κατεύθυνσι, πὸν δίδει τὸ φῶς τοῦ Κυρίου, μᾶς σύρει στὴν δουλεία, μᾶς ὑποτάσσει στὴν ἀναπότρεπτη ἀναγκαιότητα. Τὰ ἱστορικὰ πεπραγμένα τῶν λαῶν μᾶς διδάσκουν διὲς ἐπαναστάσεις καταστρεπτικῆς, πὸν γεννῶνται ἀπὸ τὴν χωρὶς κατεύθυνσι τάσι τῆς ἐλευθερίας, μᾶς ῥίχνουν στὴν ἀναρχία. Ἡ ἀναρχία μὲ τὴν σειρὰν τῆς γεννᾷ τὴν ὑποδούλωσι καὶ τὴν τυραννίαν. Γνωρίζομε ἀκόμη ἀπὸ τὴν πείρα τῆς προσωπικῆς μας ζωῆς, διὲς ἡ ἀναρχία τῶν παθῶν μας μᾶς ὑποδουλώνει, μᾶς στερεῖ τὴν ἐλευθερία τοῦ πνεύματος, μᾶς ὑποτάσσει στὴν ἀναγκαιότητα τῆς κατωτέρας φύσεως. Ὁ κίνδυνος τῆς ἀναρχίας, τῆς ὀριστικῆς δηλ. ἐξαρθρώσεως ἀτόμων καὶ κοινωνιῶν, ἐλλοχεῖ μέσα στὴν τάσι τῆς ἐλευθερίας, διὰ αὐτὴ δὲν κατευθύνεται ἀπὸ τὸν Χριστὸν. Γι' αὐτὸ ὅς ἐπαναλάβομε καὶ πάλι τὴν ἀλήθεια: «Ἐὰν ὁ Υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὅπως ἐλεύθεροι ἔσεσθε» (Ἰωάν. η', 36).

Σ' αὐτὴν τὴν ἐλευθερία τὴν ἐσωτερικῆ, πὸν δίδει ὁ Υἱός, στηρίζεται καὶ κάθε ἄλλη ἐξωτερικῆ, ἐθνικῆ, πολιτικῆ ἐλευθερία. Καὶ ἐὰν γιὰ τὴν ἐξωτερικῆ ἐλευθερία καλοῦνται τὰ ἔθνη νὰ ἀγωνίζωνται σὲ ὀρισμένες στιγμῆς τῆς ἱστορικῆς τῶν ζωῆς, γιὰ τὴν ἐσωτερικῆ ἐλευθερία καλεῖται κάθε ἀνθρώπος κάθε στιγμῆ τῆς ζωῆς του νὰ ἀγωνίζεται. Γι' αὐτὸ σήμερα, ἐὰν ἐζητούσαμε ἓνα μήνυμα ἀπὸ τὸν Ἐθνομάρτυρα ἅγιο Γρηγόριο, θὰ μᾶς ἔλεγε: «Ὑμεῖς ἐπ' ἐλευθερία ἐκλήθητε, ἀδελφοί» (Γαλ. ε', 13), «τῆ ἐλευθερία ὄν ἡ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε σήμετε» (Γαλ. ε', 1).

Καὶ γιὰ νὰ ἰσάμεθα «τῆ ἐλευθερία», καλούμεθα σὲ ἀσταμάτητον ἀγὼνα καὶ συνεχῆ ἐπαγρύπνησι.

Ἐδχηθῆτε, Μακαριώτατε Δέσποτα, τὸ μήνυμα αὐτὸ τοῦ Μεγάλου Ἐθνομάρτυρος Ἁγ. Γρηγορίου Ε', Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, νὰ μᾶς συνέχῃ πάντοτε καὶ νὰ κατευθύνῃ τὴν πορείαν τῆς ζωῆς μας, τῆς ἀτομικῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς.

Οὕτως ἔληξεν ἡ ἐν κατανοητικῆ, ὅσον καὶ μεγαλοπρεπῆ ἀτμοσφαιρᾷ τελεσθεῖσα ἐπιθεβλημένη ἱερὰ ἐκδή-

Λ Ο Γ Ο Σ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ*

«Αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν» (Α' 'Ιω. ε' 4).

Ἐορτάζει σήμερον ἡ ἅγια ἡμῶν Ἐκκλησία τὴν νίκην καὶ τὸν θρίαμβον αὐτῆς ἐναντίον τῶν διαφορῶν ἐχθρῶν τῆς. Πολλὰς νίκας καὶ πολλοὺς θριάμβους ἀναφέρει ἡ Ἱστορία. Ἡ νίκη ὅμως καὶ ὁ θρίαμβος τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ὑπερτερεῖ πάσης ἄλλης νίκης καὶ παντὸς ἄλλου θριάμβου. Δὲν εἶναι νίκη ἐναντίον ἐνὸς ἢ δύο ἐχθρῶν, εἶναι νίκη ἐναντίον ὀλοκλήρου στρατιᾶς ἐχθρῶν. Δὲν εἶναι θρίαμβος ἐναντίον ἐχθρῶν ἀόπλων καὶ ἀδυνάτων. Εἶναι θρίαμβος ἐναντίον ἐχθρῶν τοὺς ὁποῖους ἐξώπλισεν ἰσχυρότατα ὁ σατανᾶς. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης διακηρύσσει ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, «αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν» (Α' 'Ιω. ε' 4).

Ἀπὸ τῆς νηπιακῆς Του ἡλικίας ὁ Ἄρχηγός τῆς Ἐκκλησίας ἀντιμετώπισεν ἐχθροὺς φοβεροὺς καὶ διωγμοὺς σκληροὺς. Εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς γεννήσεώς Του «Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ» (Ματθ. β' 3). Καὶ ὅταν τὸ νήπιον ἠνδρώθη καὶ ἤρχισε τὸ κοσμοσωτήριον ἔργον Του, εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς θείας διδασκαλίας Του, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἄκροαταί' του ἐξέφραζον τὸν θαυμασμόν των λέγοντες: «οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος» ('Ιω. ζ' 46), οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ὄχι ἀπλῶς ἐταράχθησαν, ἀλλὰ ἀνεδείχθησαν ἄσπονδοι ἐχθροὶ του. Τὸν ἐμίσησαν θανασίμως. Τὸν παρηκολού-

* Ἐξεφωνήθη ἐντολὴ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς τὸν Ἱερὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν τῆ 23.3.1975, Κυριακῆ τῆς Ὁρθοδοξίας.

λωσις τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Ἱερομάρτυρα Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Β', ἦτις, σημειωτέον, μετεδόθη ταυτοχρόνως διὰ τῶν συνεργειῶν ἐξωτερικῶν μεταδόσεων τῶν τηλεοπτικῶν καὶ ραδιοφωνικῶν δικτύων πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος πιστῶν διὰ τὴν ἐκ τοῦ μακρόθεν συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τὰ τελούμενα.

Κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν ἡ τελετὴ αὕτη ὑπῆρξεν εἰς ἐπιβεβλημένον ἀναβαπτισμὸς πάντων ἡμῶν εἰς τὴν νοητὴν κολυμβήθραν τῶν ἐθνικοθηρησκευτικῶν ὑποθηκῶν τῶν Μαρτύρων τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος, καὶ δὴ ἐν καιροῖς κρίσιμοις διὰ τε τὸ Ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἄρχιμ. ΜΑΞΙΜΟΣ ΕΥΔΑΣ

Πρωτοσύγκελλος Ἱ. Ἀρχ/πῆς Ἀθηνῶν

θουν με κακὰς διαθέσεις. Τὸν κατεσκόπευον πανταχοῦ. Τὸν διέβαλλον καὶ τὸν ἐσυκοφάντου. Διέστρεφον τοὺς λόγους Του καὶ τὰ θαύματά Του. Ἐξήγειρον τὸν λαὸν ἐναντίον Του καὶ ἔπεισαν τοὺς ὄχλους γὰ ζήτησούν ἀπὸ τὴν Ρωμαϊκὴν ἐξουσίαν τὴν εἰς θάνατον καταδίκην Του. Καὶ ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ἐν μέσῳ δύο ληστών ὡς κακοῦργος, προδομένος ἀπὸ ἓνα Του μαθητὴν, ἐγκαταλελειμμένος ἀπὸ ὄλους τοὺς ἄλλους, περιφρονημένος ἀπὸ ὀλόκληρον τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν.

Καὶ ἀνέστη μὲν Ἐκεῖνος νικητὴς καὶ θριαμβευτὴς, ἀλλὰ οἱ ἐχθροὶ Του ἐστράφησαν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας Του καὶ τὴν ἐδίωξαν ἀπηνῶς. Ὅπου διεδίδετο ἡ χριστιανικὴ πίστις ἠγείροντο ἀστραπαὶ καὶ βρονταί. Ἦστραπτε καὶ ἐβρόντα τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων. Ἦστραπτεν ὅμως καὶ ἐβρόντα ταυτοχρόνως ἡ μανία τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου κατὰ τῶν χριστιανῶν καὶ ἐξεπληροῦντο οἱ λόγοι τοῦ προφητάνακτος Δαυῖδ: «Ἴνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ» (Ψαλμ. β' 2).

Ἄοπλοι οἱ χριστιανοί, ἀνυπεράσπιστοι, με μοναδικὸν ὄπλον τὴν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν, ἐβάδιζον ἐν μέσῳ ἀσπόνδων ἐχθρῶν, ὡς ἐὰν νὰ εὐρίσκοντο ἀντιμέτωποι ἀγρίας ἀγέλης λύκων καὶ παρεδίδοντο εἰς θάνατον ἄνευ ἀντιτάσεως καὶ χωρὶς γογγυσμόν. Τοιοῦτοτρόπως ἐφηρμόζοντο οἱ λόγοι τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας: «Ἴδου ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων» (Ματθ. ι' 16). Καὶ δὲν ἐθανατώνοντο ἀπλῶς, ἀλλὰ προηγούντο τοῦ ἠρωϊκοῦ των θανάτου σκληρότητες τρομακτικαὶ καὶ βασανιστήρια ἀπάνθρωπα. Ἀπειλαί, φυλακαί, ἰκρίωματα, σταυροί, τροχοί, ξίφη, φλόγες, θηρία καὶ παντὸς εἶδους μαρτύρια ἐχρησιμοποιούντο ἐναντίον τῶν χριστιανῶν ὑπὸ τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ματαιωθῆ ἡ ἐπικράτησις τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ νὰ ἀνακοπῆ ἡ ἐξάπλωσις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Διωγμὸς πρωτοφανῆς εἰς ὠμότητα καὶ κακουργίαν. Διωγμὸς συνεχῆς καὶ ἀδιάκοπος. Διωγμὸς ἀποβλέπων εἰς τὴν ὀλοκληρωτικὴν ἐξόντωσιν τῶν χριστιανῶν. Τὸν διωγμὸν αὐτὸν προλέγων ὁ Προφήτης Δαυῖδ, αἰῶνας ὀλοκλήρους πρίν, ἀνεφώνησεν: «Ἐνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς» (Ψαλμ. μγ' 23). Καὶ δὲν ἦσαν ὀλίγα τὰ λογικὰ πρόβατα, τὰ ὁποῖα ἔπασαν θύματα τῆς κακουργίας τῶν διωκτῶν τῆς Ἐκκλησίας. Στρατιὰν ὀλόκληρον ἀπε-

τέλεσαν οἱ καλλίνικοι μάρτυρες, οἱ ὁποῖοι προσέφερον τοὺς ἑαυτοὺς των σφάγια τίμα καὶ ἱερὰ ἐπάνω εἰς τὸν βωμὸν τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Εἰς τὴν στρατιὰν αὐτὴν διακρίνομεν ὄχι μόνον ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας, ὄχι μόνον γέροντας, ἀλλὰ καὶ νέους καὶ νεαρὰς παρθένους. Ὅχι μόνον ἰδιώτας, ἀλλὰ καὶ ἀξιωματούχους. Εἰς ἔνδεκα ἑκατομμύρια ἀνέρχονται οἱ γνωστοὶ μάρτυρες τῶν πρώτων αἰώνων. Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτοὶ οἱ μάρτυρες τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Εἰς αὐτοὺς προστετέθησαν πλεῖστοι ἄλλοι κατὰ τοὺς μετέπειτα αἰῶνας μέχρι καὶ τῆς σήμερον. Θὰ ἐπερίμενε κανεὶς ἔπειτα ἀπὸ τόσους διωγμοὺς καὶ τόσῃν αἱματοχυσίαν νὰ πνιγῆ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὴν πλήμμυραν τοῦ αἵματος τῶν τέκνων τῆς. Τοῦτο ἄλλως τε ἐπεδίωκον οἱ ἐχθροὶ τῆς. Νὰ πνίξουν τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τὸ αἷμά του. Ἄλλὰ πόσον ἠπατήθησαν! Ὁ ἱερός σπινθήρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως μετεβλήθη εἰς μίαν οὐρανομήκη φλόγα, ἡ ὁποία κατέκαυσε τοὺς πολεμίους τῆς. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ περιβεβλημένη δόξαν καὶ αἴγλην ἀθάνατον, ἐπεκτείνεται καθ' ἅπασαν τὴν Οἰκουμένην. Καὶ ἐν μέσῳ τῶν τρικυμιῶν, τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζει καὶ τῶν κυκλούντων αὐτὴν διωγμῶν, δὲν ἔπαυσε νὰ ἐπισυναγάγῃ ὑπὸ τὰς μητρικὰς τῆς πτέρυγας τὰς γενεὰς τῶν πιστῶν καὶ νὰ χαρίξῃ εἰς αὐτοὺς ἀνακούφισιν, παρηγορίαν, εἰρήνην, ἐλπίδα, λύτρωσιν, σωτηρίαν.

Ἄλλ' ἀτυχῶς ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶχε νὰ παλαίσῃ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πρώτου αἰῶνος καὶ μετὰ ἐχθροὺς πνευματικούς. Ἀντιμετώπισε τοὺς ποικιλωνύμους αἵρετικούς, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὰς κακοδόξους διδασκαλίας των συνετάραξαν τὴν Ἐκκλησίαν ἐπὶ ἄρκετους αἰῶνας. Ἡ Ἐκκλησία συνεκέντρωσε καὶ πάλιν τὰς δυνάμεις τῆς ἐναντίον τῶν πολεμίων τῆς.

Συνεκρότησε τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους καὶ ἀνέδειξε τοὺς μεγαλωνύμους Πατέρας καὶ Διδασκάλους, οἱ ὁποῖοι ὑπερημύνθησαν τῶν δογμάτων καὶ κατωχύρωσαν τὰς ἀληθείας τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως.

Μία ἐκ τῶν πολλῶν αἵρέσεων, αἱ ὁποῖαι ἐνεφανίσθησαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ ἐταλαιπώρησαν τὴν Ἐκκλησίαν, εἶναι καὶ ἡ αἵρεσις τῆς εἰκονομαχίας. Ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Λέων Γ' ὁ Ἰσαυρος, ἐξέδωκε διάταγμα χαρακτηρίζον τὰς θρησκευτικὰς εἰκόνας ὡς εἰδῶλα καὶ διατάσσει τὴν ἀφαίρεσίν των ἐκ τῶν ναῶν καὶ τὴν ὀλοσχερῆ κατάργησίν των. Ὅμοια διατάγματα ἐξεδόθησαν καὶ ὑπὸ τῶν διαδόχων τοῦ αὐτοκράτορος τούτου, συνεπεία τῶν ὁποίων ἡ Ἐκκλησία ὑπεβλήθη εἰς νέους ἀγῶνας. Ἄλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἐξῆλθε νικητρία.

Κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον ἀντίληψιν ἡ τιμητικὴ προσκύνησις τῶν ἱερῶν εἰκόνων δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν ὕλην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν αὗται ἔχουν κατασκευασθῆ, ἀλλὰ εἰς τὸ δι' αὐτῶν εἰκονιζόμενον

πρόσωπον. Συνεπῶς ἡ προσκύνησις τῶν εἰκόνων δὲν ὀδηγεῖ εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, ἀλλ' ὑποβοηθεῖ τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ὥρισεν ὅτι «ἡ τῆς εἰκόνας τιμὴ εἰς τὸ πρωτότυπον διαβαίνει καὶ ὁ προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, προσκυνεῖ ἐν αὐτῇ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν ὑπόστασιν».

Ἡ σημερινὴ πρώτη Κυριακὴ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ὠρίσθη ὑπὸ τῆς ἐνδημούσης ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου τοῦ 843, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Μεθοδίου, ὡς ἑορτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀναστηλώσεως τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ τοῦ θριάμβου τῆς Ὁρθοδοξίας κατὰ τῆς εἰκονομαχίας καὶ γενικώτερον κατὰ πάσης πλάνης καὶ αἵρέσεως καὶ ἐπιβουλῆς τῶν πολεμίων.

Ἄλλ' ἡ Ὁρθόδοξία ἀντιμετωπίζει καὶ σήμερον ἐχθροὺς πολλοὺς καὶ διαφόρους. Ὁ πολύμορφος ὕλισμος βάλλει διαρκῶς ἐναντίον τῆς. Παλαιότεραι καὶ νεώτεραι αἵρέσεις, χιλιασταὶ καὶ λοιπαὶ προπαγάνδαι ρίπτουν τὰ βέλη των κατὰ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως. Ἄλλ' ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δὲν θορυβεῖται, δὲν φοβεῖται, δὲν καταβάλλεται. Μένει ἀκλόνητος καὶ ἀσάλευτος ἐν μέσῳ ὄλων τῶν θυελλῶν καὶ τῶν καταγίδων, τὰς ὁποίας συναντᾷ. Τὴν ἀκατάβλητον ἰσχὺν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἔχων ὑπ' ὄψει τοῦ ὁ Ἱερός Χρυσόστομος διαλαλεῖ ἀνὰ τοὺς αἰῶνας: «Ἐκκλησίας οὐδὲν ἴσον. Μὴ μοι λέγε τείχη καὶ ὄπλα, τείχη μὲν γὰρ τῷ χρόνῳ παλαιοῦνται, ἡ Ἐκκλησία δὲ οὐδέποτε γηρᾷ. Τείχη βάρβαροι καταλοῦσιν, Ἐκκλησίας δὲ οὐδὲ δαίμονες περιγίνονται. Καὶ ὅτι οὐ κόμπος τὰ ρήματα, μαρτυρεῖ τὰ πράγματα. Πόσοι ἐπολέμησαν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ οἱ πολεμήσαντες ἀπώλοντο; Αὕτη δὲ ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν ἀναβέβηκεν. Τοιοῦτον ἔχει μέγεθος ἡ Ἐκκλησία. Πολεμουμένη νικᾷ καὶ ἐπιβουλευομένη περιγίνεται, ὑβριζομένη λαμπρότερα καθίσταται· δέχεται τραύματα καὶ οὐ καταπίπτει ὑπὸ τῶν ἐλκῶν· κλυδωνίζεται ἀλλ' οὐ καταποντίζεται· χειμάζεται ἀλλὰ ναυάγιον οὐχ ὑπομένει· παλαίει ἀλλ' οὐχ ἡττᾶται· πυκτεύει ἀλλ' οὐ νικάται». (Χρυσοστόμου ὁμιλία: «Ὅτε τῆς Ἐκκλησίας ἔξω εὐρεθεὶς Εὐτρόπος»).

Ἄλλ' ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας εἶναι συνυφασμένη μετὰ τὴν ὑπόστασιν τοῦ ἐνδόξου καὶ πολυπαθοῦς Ἔθνους μας. Ἀνυπολόγητος εἶναι ἡ προσφορά τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ Ἔθνος μας. Μετὰ αὐτὴν εἶναι συνδεδεμένα πλεῖστα γεγονότα τῆς ἱστορίας τῆς Φυλῆς μας. Ἀνέκαθεν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὑπῆρξε διὰ τὸ Ἔθνος ἢ στοργικὴ μητέρα καὶ ἐστάθη μοναδικὴ παρηγορία του εἰς τὰς δυσκόλους ἡμέρας τῆς ζωῆς του, ἰδιαίτερος κατὰ τὰ τετρακόσια χρόνια τῆς δουλείας του. Αὕτη διεφύλαξε τὴν Ἐθνικὴν μας συνείδησιν καὶ ὑπόστασιν, τὴν γλώσσαν καὶ τὴν παιδείαν. Καὶ ἂν τὸ ἀγωνιζόμενον δοῦλον Γένος ἐπέζησε καὶ ἀνέκτησε τὴν ἐλευθερίαν του, τὸ ὀφείλει κατὰ τὸ πλεῖστον

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΣ ΑΥΤΩΝ ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

Β'

Τούτων οὕτως ἐχόντων, καθίσταται προφανές, ὅτι ἡ νεανική ψυχὴ, παρὰ τὴν ποικιλίαν τῶν μορφῶν, ὑφ' ἧς αὕτη ἐκδηλοῦται ἐν μιᾷ πλουραλιστικῇ καὶ συν-εχῶς μεταβαλλομένη κοινωνίᾳ, ἔχει σταθερὰ τινα ἐκλεκτὰ εἰδολογικὰ στοιχεῖα, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἔπρεπε νὰ οικοδομηθῆται τὸ εἰς τοὺς νέους ἀφορῶν ποιμαντικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ποικιλομορφίαν τῶν νοσηρῶν φαινομένων, ἅτινα παρατηροῦνται εἰς τὴν ζωὴν μεγάλῃς μερίδος τῆς νεολαίας, δέον νὰ συνειδητοποιηθῆ, ὅτι αὕτη ἐν ἐσχάτῃ ἀναλύσει ἀνάγεται εἰς ἐν κύριον γενεσιουργὸν αἴτιον. Τὸ αἴτιον τοῦτο εἶναι οὐχὶ ἡ ἐκ τῆς νεανικῆς ζωῆς ἀπουσία ἐκλεκτῶν μορφολογικῶν αἰτημάτων ἢ μορφωτικῶν καθ' ἕλην ἀγαθῶν, ἀλλ' ἡ ἔλλειψις ἀναγωγῆς αὐτῶν εἰς ἐν ἐνιαῖον κέντρον, ὅπερ θὰ ρυθμίζῃ κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὴν ψυχολογικὴν ὑψὴν καὶ συνανάπτυξιν ἢ συνεκδήλωσιν τῶν διαφορῶν προδιαθέσεων καὶ ροπῶν τῶν νέων, ὥστε νὰ μὴ καλλιεργῆται καὶ ἀναπτύσσεται ἡ μία ὑπερτροφικῶς εἰς βάρος τῶν ἄλλων, ἀλλὰ νὰ συναναπτύσσωνται πᾶσαι κατὰ τρόπον ἰσόρροπον, καὶ δὴ ἀνταποκρινόμενον εἰς τὴν ἱεραρχικὴν κλίμακα τῶν ἀξιών. Ἡ ὑπεραξία, ἥτις αἰχμαλωτίζει τὴν ψυχὴν τῶν νέων, δὲν εἶναι συχνάκις, ὡς θὰ ἔπρεπε, τὸ ἐνιαῖον τοῦτο ρυθμιστικὸν καὶ ἐνοποιοῦν κέντρον, ἀλλ' ἔχει τὸν χαρακτήρα νεοπλάσματος, ὅπερ διὰ τῆς ὑπερτροφικῆς ἐν τῇ νεανικῇ ὑπάρξει ἀναπτύξεώς του ὀδηγεῖ τὰ

λοιπὰ ἔμφυτα ἀξιολογικὰ αἰτήματα αὐτῆς εἰς ἀτροφίαν καὶ μαρασμόν.

* *

Ἡ προεκτεθεῖσα φαινομενολογία τῶν προβλημάτων τῆς σημερινῆς ἑλληνικῆς νεολαίας δέον νὰ προσανατολισθῆ τὸ ποιμαντικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἀντιμετώπισιν αὐτῶν. Τὸ εἰς ποίας ἐπὶ μέρους συγκεκριμένης ἐνεργείας δέον νὰ προβῆ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἡ Ἐκκλησία, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ περιληφθῇ πλήρως εἰς τὰ περιορισμένα ὅρια τοῦ β' μέρους τῆς εἰσηγήσεώς μου. Ἡ ἀντιμετώπισις αὕτη προϋποθέτει ἀφ' ἑνὸς σύντονον μελέτην καὶ συνειδητοποιήσιν τῆς συμπτωματολογικῆς καὶ τῆς αἰτιολογικῆς ψυχοσωματικῆς παθολογίας καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς ἀντιστοίχου ὑγιεινῆς τῆς σημερινῆς νεολαίας. Πολλὰ συνέδρια καὶ πολλοὶ ἀνταλλαγῆ ἀπόψεων θὰ ἔπρεπε νὰ γίνοντο πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην, με σκοπὸν τὴν διατύπωσιν ὀρισμένων αἰτημάτων ἢ δεοντολογικῶν σκέψεων, αἵτινες θὰ προβλέπουν κλιμακωτὴν πορείαν ἀπὸ τῶν μερικωτέρων εἰς τὰ γενικώτερα, ἀπὸ τῆς καταργήσεως ἢ διατηρήσεως, διευρύνσεως καὶ ποιοτικῆς βελτιώσεως τῶν παραδεδομένων καὶ ὑπαρχόντων ἤδη τομέων ἐργασίας εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ὅλων νέων δραστηριοτήτων, ἀπὸ τῆς ἀμέσου ἢ ταχυτάτης πραγματοποιήσεως τῶν βραχυπροθέσμων σκοπῶν καὶ ἐπιδιώξεων, εἰς τὴν ἐκπόνησιν μεσοπροθέσμων καὶ μακροπροθέσμων προγραμμάτων καὶ τὴν δημιουργίαν τῶν προϋποθέσεων τῆς πραγματοποιήσεως αὐτῶν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 88 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5-6 τεύχους.

εἰς τὴν συμπάρτασιν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ δὲ διατήρησις τῆς Ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας καὶ ἐλευθερίας θὰ ἐξαρτηθῆ ἀπὸ τὴν διαφύλαξιν τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὁ Ἐθνομάρτυς Κοσμάς ὁ Αἰτωλὸς μὲ τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν φιλοπατρίαν, διεκήρυξεν ὅτι: «Ἐὰν ἀπολέσωμεν τὴν Ὁρθοδοξίαν μας, θὰ χάσωμεν καὶ τὴν ἐλευθερίαν μας».

Ὅθεν καθῆκον ἔχομεν νὰ παραμείνωμεν προσκεκολλημένοι εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν. Νὰ διαφυλάξωμεν αὐτὴν ἀπὸ τὰς αἰρέσεις καὶ τὰς ποικιλονοήτους κακοδοξίας καὶ προπαγάνδας, αἱ ὁποῖαι νοθεύουν τὴν πίστιν πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ βάλλουν κατὰ τῆς Ὁρθοδοξίας. Ταυτοχρόνως ὅμως πρέπει νὰ εἴμεθα ὀρθόδοξοι ὄχι μόνον κατὰ τὴν πίστιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ζωὴν. Ἡ Ὁρθοδοξία μας δὲν πρέπει νὰ περιορίζεται μόνον εἰς μερικοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους λατρείας, διότι τότε ὁμοιάζομεν μὲ τοὺς Φαρισαίους τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ, τῶν ὁποίων τὴν θεομίσητον ὑποκρισίαν ἐπανειλημμέ-

ως ὁ Κύριος ἐσηλίτευσεν. Πρέπει νὰ ἐπιδιώμεθα εἰς μίαν συνεχῆ πνευματικὴν καλλιέργειαν τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἡ ὁποία θὰ ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα τὴν νέκρωσιν τοῦ ἰδίου θελήματος καὶ τὴν πλήρη ὑποταγὴν ἡμῶν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ. Τότε θὰ ἔχουν ἐφαρμογὴν καὶ δι' ἡμᾶς οἱ λόγοι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστὸς» (Γαλ. 6' 20).

Ἐὰν δὲ αἱ περιστάσεις τὸ καλέσουν, θὰ πρέπει νὰ εἴμεθα ἔτοιμοι καὶ διὰ μεγαλυτέρας θυσίας χάριν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ σοφοῦ Θεολόγου Ἰωσήφ Βρυενίου, μεγάλου διδασκάλου τοῦ προμάχου τῆς Ὁρθοδοξίας Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ: «Οὐκ ἀπαρνησόμεθά σε φίλη Ὁρθοδοξία, οὐ ψευσόμεθά σε πατροπαράδοτον σέβας, ἐν σοὶ ἐγεννήθημεν, ἐν σοὶ ζῶμεν καὶ ἐν σοὶ κοιμηθησόμεθα. Εἰ δὲ καὶ καλέσει καιρὸς καὶ μυριάκις ὑπὲρ σοῦ τεθνηξόμεθα».

† Ὁ Φωκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἐχων λοιπὸν συνείδησιν τοῦ τεραστίου ὄγκου τῶν προβλημάτων καὶ τῶν ἀπεράντων προοπτικῶν τοῦ εἰς τὴν νεότητά ἀφορῶντος ποιμαντικῆς ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, περιορίζομαι ἐν συνεχείᾳ ἐνθεν μὲν εἰς τὴν ὑπόμνησιν τῶν γενικῶν ἀρχῶν καὶ πλαισίων τοῦ ἔργου τούτου, ἐτέρωθεν δὲ εἰς τὴν δειγματοληπτικὴν ὑπόμνησιν ὀρισμένων συγκεκριμένων στόχων, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀμέσως καὶ ἄνευ ἀναβολῆς θὰ ἔπρεπε νὰ στραφῆ ἡ Ἐκκλησία, ἐὰν θέλῃ νὰ προσελκύσῃ τὴν ἀπομακρυνθεῖσαν ἐξ αὐτῆς νεότητά.

α') Ἀρχαὶ καὶ πλαίσια τοῦ ἔργου.

1. Πρέπει νὰ μετανοῶμεν συνεχῶς διὰ τὰς μέχρι τοῦδε παραλείψεις μας καὶ διὰ τὸ ὕψος ἡμῶν διδόμενον εἰς τοὺς νέους κακὸν παράδειγμα.

2. Τὰ ἐνῆλικα μέλη τῆς Ἐκκλησίας δεόν νὰ κατανοήσουν, ὅτι ἡ νεολαία ἔχει τὴν συνείδησιν, ὅτι βιολογικῶς, ψυχολογικῶς καὶ κοινωνιολογικῶς ἀποτελεῖ ἰδιαιτέρην αὐτοτελῆ τάξιν. Δὲν πρέπει νὰ φοβίζου ἡμᾶς τὰ σύνορα, τὰ ὁποῖα χωρίζου ἐκείνους ἐξ ἡμῶν. Ἡ φροντίς μας πρέπει νὰ στρέφεται εἰς τὸ νὰ εἶναι τὰ σύνορα ταῦτα οὐχὶ εὐρεῖα καὶ βαθεῖα τάφρος, ἀλλὰ συνδέουσα γέφυρα, ἐξασφαλίζουσα τὴν ἀμοιβαίαν ἐπικοινωνίαν.

3. Οὐδέποτε ἡ ποιμαντικὴ διακονία πρέπει νὰ δημιουργῆ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι διὰ δημαγωγικούς λόγους ὑποθάλλει τὰς ἀδυναμίας τῶν νέων, ὅτι συνθηκολογεῖ με τοὺς φθοροποιούς παράγοντας ἢ τηρεῖ στάσιν οὐδετερότητας ἐναντι αὐτῶν καὶ ἐπιδιώκει νὰ δημιουργῆσῃ μίαν κατάστασιν ἀνεκτῆς γειτονίας με αὐτούς. Ἡ Ἐκκλησία δὲν πρέπει νὰ ἀνέχεται νὰ εἶναι οὐραγὸς τῆς ἐκτροχιασθείσης κοινωνίας ἢ ἐξάρτημα καὶ τελευταῖος τροχὸς τῆς κοινωνικῆς ἀμάξης, ἀλλὰ θέλει νὰ προπορεύηται, νὰ εἶναι πρωτοπόρος, σκαπανεύς, κοινωνικὴ ἡγέτις. Ἀκόμη καὶ ἐὰν ἡ ἐπίδρασις τῆς φαίνεται περιορισμένη, ἀκόμη καὶ ἐὰν οἱ λόγοι τῆς φαίνονται ἀπευθυνόμενοι εἰς ὅσα μὴ ἀκούοντων, αὕτη δὲν προδίδει τὰς ἀρχάς τῆς, δὲν ὑποστέλλει τὴν σημαίαν τοῦ μορφωτικοῦ ιδεώδους τῆς, ἀλλὰ προσπαθεῖ νὰ προσανατολίξῃ συνεχῶς τοὺς νέους πρὸς αὐτό²⁷. Ἐπομένως τὸ ἔργον τῆς ὑπὲρ τῶν νέων οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐκτρέπεται εἰς ἀπλὴν «οὐμανιστικὴν», ἠθικὴν καὶ πολιτιστικὴν προσπάθειαν, ἔχουσαν καθαρῶς ἔμμονον καὶ ἐνδοκοσμικὸν χαρακτῆρα καὶ τροφοδοτουμένην μόνον ὑπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ἐνταλμάτων τῆς θύραθεν παιδαγωγικῆς ἢ κοινωνιολογίας. Τὸ μορφωτικὸν ιδεῶδες τῆς Ἐκκλησίας, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ ἱερός Φώτιος, εἶναι τὸ ὄχημα καὶ πορθμεῖον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον, ἐρχόμενον ἐκ τῶν οὐρανίων ἀκτῶν, «διαπορθμεύει ἡμῖν τὴν ἐκεῖθεν ἀγαθο-

27. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἀρνητικοὶ παράγοντες καὶ ἐμπόδια ἐν τῇ κατηχητικῇ διακονίᾳ καὶ τρόποι ἐξουδετερώσεως αὐτῶν, ἐν Ἀθήναις 1972, σελ. 10.

εἰδῆ καὶ θείαν εὐμένειαν»²⁸ καὶ Χάριν. Ἐπομένως τὸ ιδεῶδες τῆς μορφώσεως τῶν νέων δὲν εἶναι ἡ μεταβαλλομένη ἀναλόγως οἶνει πρὸς τὴν τεχνικὴν τῆς ἐποχῆς ὕλη ἢ μορφή τῆς γεφύρας καὶ τοῦ πορθμείου, ὅπερ συνδέει γῆν καὶ οὐρανόν, ἀλλ' ἡ ἀναλλοίωτος κατεύθυνσις τῆς πυξίδος, ἡ ὁποία προσανατολίζει σταθερῶς εἰς τὸν πολικὸν ἀστέρα τῆς οὐρανοῦ πραγματικότητος. Τὸ ιδεῶδες τοῦτο πρέπει πάσῃ θυσίᾳ νὰ διαφυλαχθῆ ὡς κόρη ὀφθαλμοῦ καὶ νὰ μεταδίδηται εἰς τοὺς νέους ἀνόθευτον. Ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀδιαλλαξία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ φυσικὴ καὶ αὐτονόητος ἀδιαλλαξία τοῦ Ἐλευθερωτοῦ, ὅστις πάντοτε δεικνύει εἰς τοὺς νέους τὸν δρόμον τῆς ἀληθοῦς ἀπελευθερώσεως ἐκ τῆς αἰθούσης με τὰ παραμορφωτικὰ κάτοπτρα, διὰ τὴν ὁποῖαν ὀμιλεῖ εἰς τῶν ἐκπροσώπων τοῦ «θεάτρου τοῦ παραλόγου», ὁ Ζὰν Ζενέ, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ αὐτοβιογραφικὸν ἔργον του «Ἡμερολόγιον ἐνὸς κλέφτη» περιγράφει τὴν ἀπόγνωσιν καὶ ἀπελπίσιν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἔπεσεν εἰς ἡρώς τῶν παιδικῶν του χρόνων, ὁ Σπιλιτάνο, ὅταν εἰς μίαν λαϊκὴν πανήγυριν ἦτο ἀδύνατον νὰ εὔρη τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς αἰθούσης με τὰ παραμορφωτικὰ κάτοπτρα καὶ εἰς τὸ τέλος κατέπεσεν ἀπηλπισμένος, ἐνῶ οἱ ἄλλοι, οἵτινες τὸν παρηκολούθουν ἔξωθεν, ἐγγέλων σαρκαστικῶς εἰς βάρος του. Ἡ εἰκὼν αὕτη, ὡς τονίζει ξένος κριτικὸς τοῦ θεάτρου, εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις, ἂν αἰχμάλωτος ἐντὸς ἐνὸς λαβυρίνθου με τοιαῦτα παραμορφωτικὰ κάτοπτρα, «ζῆ μέσα σὲ ψέματα, πού καλύπτουν ἄλλα ψέματα, καὶ μέσα σ' ἐφιάλτες, πού τρέφονται ἀπὸ ἐφιάλτες μέσα σ' ἄλλους ἐφιάλτες»²⁹.

4. Τὸ ἀσυμβίβαστον τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ὑποχωρήσεις, ἀφορώσας εἰς τὸ μορφωτικὸν τῆς ιδεῶδες, οὐδόλως σημαίνει, ὅτι τοῦτο πρέπει νὰ συνδέηται με ἓνα οὐ κατ' ἐπίγνωσιν ζῆλον καὶ με τὴν καταπολέμησιν τοῦ ὕγιους συγχρονισμοῦ, ὅστις προβάλλει τὸν αἰώνιον καὶ ἀναλλοίωτον οὐράνιον θησαυρὸν εἰς κατάλληλα δι' ἐκάστην ἐποχὴν «ὀστράκινα» σκευή³⁰.

5. Οἱ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μορφούμενοι νέοι πρέπει νὰ μὴ παρουσιάζουν εἰς τὰ ὄμματα τῶν συναδέλφων τῶν τὸ ἀπωθητικὸν φαινόμενον μιᾶς φαρισαϊκῆς ἐξωτερικῆς εὐσεβείας καὶ τυπολατρίας, δημιουργούσης μονοδιαστάτους καὶ ὑπερσχολαστικούς νευρωτικούς ἢ «κομπλεξικούς» τύπους. Ἀντιθέτως οἱ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἐκκλησίας τελοῦντες δεόν νὰ αἰσθητοποιῶν τὴν «ἀπόδειξιν Πνεύματος καὶ δυνάμεως» (Α' Κορ. β' 4) καὶ νὰ εἶναι προσωπικοὶ μάρτυρες τοῦ ὅτι ἡ ἐν

28. Μ. Φωτίου, Τὰ Ἀμφιλόχεια, ἐρώτ. ρα', Migne 'Ε. Π. 101, 656. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ὁ Μέγας Φώτιος ὡς φορεὺς τοῦ γνησίου Ὁρθοδόξου πνεύματος, ἐν Ἀθήναις 1971, σελ. 13.

29. Μάρτιν Ἐσλιν, Τὸ θεάτρο τοῦ Παραλόγου, μτφρ. Μάριαν Λυμπεροπούλου, Ἀθήναι, 1970, σελ. 27-28.

30. Πλείονα σχετικῶς ἰδὲ ἐν Εὐαγγ. Θεοδώρου, Ἡ φαινομενολογία τοῦ γνησίου Ὁρθοδόξου πνεύματος καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἀποκλίσεων, ἐν Ἀθήναις 1972, σελ. 24-25.

τῆ λατρεία ἀληθῆς «μέθεξις» τῆς μυστικῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναμοχλεύει τὰ μύχια καὶ ἔσχατα ὄντολογικὰ βάρη τοῦ ἀνθρώπου, ἐκκολάπτει τὸν ἐσώτατον πυρῆνα τῆς προσωπικότητος, σημαίνει ἀναζωπύρησιν, πυροδότησιν καὶ ἀνάφλεξιν πάντων τῶν εὐγενικῶν ἰδανικῶν αἰτημάτων τῆς ψυχῆς καὶ ὑποβοηθεῖ τὴν καθ' ὕλην ἀρμονικὴν καὶ παμμερῆ ἱεραρχικὴν διάρθρωσιν πασῶν τῶν ἀξιολογικῶν προδιαθέσεων εἰς ὀργανικὴν λόβητα, ἐμψυχουμένην ὑπὸ ἐνιαίου νοήματος, συμφώνως πρὸς τὸ σύνθημα «τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός» (Κολ. γ', 11). 'Ο Χριστός εἶναι «τὸ Α καὶ τὸ Ω» ('Αποκ. α', 8).

6. 'Εὰν ἐμμένωμεν ἀμετακίνητοι εἰς τὰς προμνησθείσας ἀρχάς, τότε θὰ δυνάμεθα ἀφόβως νὰ σεβώμεθα τὰς προσιδιάζουσας εἰς τὴν νεολαίαν κατηγορίας σκέψεως καὶ ἐκφράσεως καὶ νὰ προσαρμοζώμεθα εἰς αὐτάς. Θὰ ἦτο λ.χ. θεμελιῶδες σφάλμα τακτικῆς νὰ παρουσιαζώμεθα εἰς τοὺς νέους ὡς γλωσσαμύντορες, τοῦθ' ὅπερ ἐκ προοιμίων σημαίνει τὴν ἀποτυχίαν μας.

7. Πρέπει νὰ μὴ προκαλῶμεν τὴν εὐαισθησίαν τῶν νέων, ἐξαντλοῦντες τὰ πυρὰ μας εἰς σκιαμαχίας δι' ἐπουσιώδη ζητήματα, περὶ τὰ ὅποια τὸν τελικὸν λόγον ἔχει ἡ κοινωνικὴ ἐξέλιξις. Πρέπει λ.χ. νὰ ὑπομιμνήσκηται ἡ ἀνάγκη τῆς σεμνοπρεποῦς ἐμφανίσεως τῶν νέων καὶ νὰ προβάλληται ὑφ' ἡμῶν ἡ κατὰ τὸν Herder νεωτάτη ἐκ τῶν Χαρίτων, τ.ἔ. ἡ Αἰδώς, ἥτις συντελεῖ εἰς τὸν ἐξευγενισμόν τῆς βιολογικῆς σφαίρας τοῦ ἀνθρωπίνου βίου³¹, ἀλλ' οὐδέποτε πρέπει νὰ κατατριβώμεθα περὶ θέματα «γούστου», ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν α' ἢ β' μορφήν τοῦ ἐνδύματος ἢ τῆς κόμης. Εὐγλωττος εἶναι ἡ ὑποχώρησις καὶ ἡττα ἐκπροσώπων τινῶν τῆς 'Εκκλησίας παλαιότερον μὲν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ὑπ' αὐτῶν καταπολεμηθέντα «φράγκικα» ἐνδύματα καὶ τὴν προσφυγὴν εἰς τὸ ξύρισμα, ἐσχάτως δὲ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ «παντελόνια» τῶν γυναικῶν ἢ τὸ μήκος τῆς κόμης, τὸ γένειον καὶ τοὺς φαβορίτας τῶν νέων.

8. 'Η 'Εκκλησία πρὸς χάριν τῆς νεολαίας δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ διστάσῃ νὰ προβῆ καὶ εἰς λειτουργικὰς μεταρρυθμίσεις ἢ εἰς ἀνανέωσιν τῶν ἐξωτερικῶν συμβόλων τῆς. 'Εὰν τὸ χρυσοποίκιλτον καὶ λιθοποίκιλτον τῶν ἀμφίων ἦτο καταλληλότερον διὰ παρελθούσας ἐποχάς, σήμερον ἀσφαλῶς οἱ νέοι θὰ ἐβλεπον πολὺ πνευματικώτερον συμβολισμόν, ἐάν, ὡς τονίζει εἰς τῶν ἡρώων κληρικῶν τοῦ θεατρικοῦ ἔργου τοῦ Ντάνιελ Μπέρριγκαν «'Η δίκη τῶν φακέλων», ἡ ὕλη, ἐκ τῆς ὁποίας θὰ κατεσκευάζοντο τὰ ἄμφια, ἦτο ἐν ἀπλοῦν «κάμποτο». Διδακτικὸν εἶναι τὸ παράδειγμα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς 'Εκκλησίας, παρὰ τῆ ὁποίας ἡ «κίνησις τῶν νέων» προητοίμασε τὴν ὁδὸν πρὸς πολλὰς λειτουργικὰς μεταρρυθμίσεις.

31. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Τέχνη καὶ ἠθικαὶ ἀξίαι, ἐν 'Αθήναις 1972, σελ. 18.

9. 'Η 'Εκκλησία πρέπει νὰ παρακολουθῆ ἀγρόπνως καὶ νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν τὰς προσπαθείας πάντων τῶν λοιπῶν παραγόντων, οἵτινες εἴτε συστηματικῶς καὶ μακροπροθέσμως, εἴτε προχειρῶς καὶ διλετταντικῶς ἐπιδιώκουν τὴν καθοδήγησιν τῶν νέων καὶ διαμόρφωσιν τῆς ζωῆς των. Οὕτως ἡ ἀνάμιξις τῆς 'Εκκλησίας εἰς τὸ μορφωτικὸν ἔργον τῶν νέων θὰ συνίσταται ἀφ' ἐνὸς εἰς τὸν κριτικὸν ἔλεγχον καὶ τὴν κατὰ πνευματικὸν καὶ πεπολιτισμένον τρόπον καταπολέμησιν τῶν ἐπὶ τοὺς νέους βλαβερῶν ἐνεργειῶν καὶ ἐπιδράσεων, ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν θετικῶν ὑπὲρ τῆς νεολαίας ἐνεργειῶν τῶν λοιπῶν παραγόντων τῆς ἀγωγῆς καὶ τρίτον, τοῦθ' ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον, εἰς τὴν συστηματικὴν προσφορὰν τῆς ἐθελοντικῶς —καὶ οὐχὶ ὑποχρεωτικῶς διὰ τοῦ ἐξαναγκασμοῦ τοῦ χωροφύλακος ἢ τοῦ Γενικοῦ 'Επιθεωρητοῦ—γινομένης δεκτῆς προσφορᾶς βοηθείας πρὸς τοὺς νέους κατὰ τὸν ἐλεύθερον χρόνον των, διὰ τὸν ὅποιον οὐδεὶς ἕτερος μορφωτικὸς παράγων δεικνύει ἐνδιαφέρον. 'Η προσφορὰ αὕτη δύναται νὰ ἐκδηλωθῆ εἴτε εἰς ἐπιμορφωτικὴν προσπάθειαν πρὸς διεύρυνσιν τῆς μορφώσεως τῶν νέων (λ.χ. πρὸς μετάδοσιν ἐπαγγελματικῶν γνώσεων, ἢ πρὸς διαφώτισιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ νοήματος τῆς ζωῆς ἢ ἐπὶ ἄλλων ἀνθρωπολογικῶν καὶ ὑπαρξιακῶν προβλημάτων), εἴτε εἰς τὴν διὰ τῆς καλλιτεργείας τοῦ συντροφικοῦ πνεύματος ἐνίσχυσιν τῶν νέων πρὸς κριτικὴν καὶ οὐχὶ δουλικὴν στάσιν αὐτῶν ἐναντι τῶν κατὰ τὸν ἐλεύθερον χρόνον προσφερομένων καταναλωτικῶν καὶ λοιπῶν ἀγαθῶν³².

10. 'Η 'Εκκλησία δὲν θὰ συνελάμβανε τὸν παλμὸν τῆς ἐποχῆς, ἐὰν δὲν ἐκινεῖτο δραστηρίως καὶ πρὸς τὴν κατευθύνσιν τοῦ ὕγιους κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ προσανατολισμοῦ τῶν νέων. 'Εν τῇ σημερινῇ ἐποχῇ, καθ' ἣν ἡ νεολαία ὅλου τοῦ κόσμου ἀποικτᾷ κοινωνικὰ καὶ πολιτικὰ ἐνδιαφέροντα, δὲν εἶναι δυνατὸν ἡ χριστιανικὴ νεολαία νὰ περιορίζηται εἰς τὴν κατακόρυφον διάστασιν καὶ νὰ ἀδιαφορῇ διὰ τὰ ὀριζοντίως ἀπασχολούντα τὴν ἀνθρωπότητα προβλήματα τῆς ἐλευθερίας, τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἰσότητος. 'Η ἀδιαφορία αὕτη τοσοῦτω μᾶλλον δὲν εἶναι δυνατὴ, ὅσῳ ἡ πολιτικὴ δραστηριοποίησις τῶν νέων σήμερον, ἀκόμη καὶ ἐν 'Ελλάδι, ἔχει εἰς εὐρείαν κλίμακα σαφῶς ἀντιχριστιανικὸν καὶ ἀντικλησιαστικὸν προσανατολισμόν καὶ, ἐπωφελουμένη τῆς πείρας καὶ καθοδηγήσεως τοῦ ἀντιχριστιανικῆς κατευθύνσεως διεθνοῦς ἀριστερισμοῦ, προχωρεῖ πυρετωδῶς εἰς τὴν δημιουργίαν δυνάμικῶν πυρήνων οὐ μόνον εἰς τὰς τάξεις τῶν σπουδαστῶν, φοιτητῶν, ἐργαζομένων νέων καὶ ἀγροτοπαίδων, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτάς τὰς τάξεις τῶν μαθητῶν τοῦ Γυμνασίου. 'Οθεν ἡ ἀνευ ἀναβολῆς κινητοποίησις τῆς 'Εκκλησίας πρὸς ἀφύπνισιν παρὰ τῇ νεολαίᾳ τῆς

32. Πρβλ. P. Hastenteufel, Jugendseelsorge—Katholischer Aspect, ἐν Lexikon der Pädagogik, Neue Aufgabe, τόμ. 2, Freiburg—Basel—Wien, 1972, σελ. 372. E. Colla, Jugendalter, ἐν τῷ αὐτῷ Lexikon der Pädagogik, τόμ. 2, σελ. 339-340.

χριστιανικής κοινωνικής και πολιτικής συνειδήσεως είναι βλως έπιβεβλημένη. Βεβαίως ή 'Εκκλησία δέν είναι δυνατόν νά ύποδείξη ταύτισμόν ή σύγκρουσιν πρòς τò α' ή β' πολιτικόν κόμμα ή κοινωνικοοικονομικόν σύστημα, άλλά δύναται και όφείλει μέν νά έπισημάνη και άντικρούση τά άντιχριστιανικά στοιχεία ένòς συστήματος, άφού πρώτον άναγνωρίση και έπαινήση τās θετικές πλευράς αύτου, έτέρωθεν δέ νά προβάλη τās χριστιανικές άρχάς, άλίτινες είναι δυνατόν νά έμψυχώσουν τήν πολιτειακήν³³ και πολιτικήν άγωγήν³⁴ και νά άνακαινίσουν πάν πρόγραμμα κοινωνικής ή οικονομικής πολιτικής και τέλος νά κινητοποιήση τήν χριστιανικήν νεολαίαν εις τήν έπί πανελληνίου κλίμακος όργάνωσιν της έν τώ πλαίσίω της ένοριακής ζωής ύπό τήν αίγίδα της 'Ι. 'Αρχιεπισκοπής και τών 'Ιερών Μητροπόλεων. 'Ασφαλώς ή άριθμητική δύναμις και ή δυναμική παρουσία της ύπό της 'Εκκλησίας κατευθυνόμενης νεολαίας είτε εις συγκεντρώσεις, είτε εις πορείας, είτε εις δημοσίας συζητήσεις θά ήδύνατο νά είναι πολύ μεγαλύτερα και έπιβλητικότερα της άριθμητικής δυνάμεως και της δυναμικής παρουσίας οίασδήποτε άλλης όργανώσεως κομματικής νεολαίας. Μία σοβαρά μελέτη του ζήτηματος τούτου θά ήδύνατο πιθανώς νά όδηγήση εις τήν έξέυρεσιν του τρόπου του εκ τών άναριθμητών μικρών ρυακίων τών ένοριακών νεανικών κύκλων σχηματισμού ένòς μεγάλου και έπιβλητικού ποταμού. 'Απαιτείται μόνον προσοχή, ίνα μή φανή, ότι μία τοιαύτη προσπάθεια άποβλέπη εις τò νά συνδεθίη πρòς τò α' ή β' κόμμα ή νά στραφί έναντίον της α' ή β' πολιτικής παρατάξεως.

Εις τήν συνάφειαν ταύτην θά ήδυνάμεθα νά προσθέσωμεν, ότι έν μεγαλύτερα δημοκρατικοποιήσει της 'Εκκλησίας θά ήτο δυνατόν νά προβλεφθίη και ή δυνατότης της ύπό τών νέων αναλήψεως πρωτοβουλιών, της ύπ' αύτών άσκήσεως κριτικής, της μετά δικαιούματος ψήφου συμμετοχής των εις ένοριακούς τομείς κοινωνικής έργασίας και εκκλησιαστικά συμβούλια και προγράμματα³⁵ κ.τ.τ.

'Αλλά διά νά δυνηθί ή 'Εκκλησία νά ύποβοηθήση τόν ύγιή κοινωνικόν προσανατολισμόν τών νέων, πρέπει νά έξευρεθί τρόπος νά σταματήσουν αί έν τοίς κόλποις της 'Εκκλησίας διαιρέσεις και άντεγκλήσεις, ως και αί σκιαμαχίαι έναντίον άνυπάρχτων έχθρών, και νά συνενωθώμεν πάντες εις έν άρραγές μέτωπον πρòς άπόκρουσιν τών άπειλούντων τò Χριστεπώνυμον πλήρωμα πραγματικών κινδύνων. Είναι καιρός νά άφυπνισθώμεν. Πρέπει νά άντιληφθώμεν, ότι οί πραγματικοί έχθροι δέν εύρίσκονται άπλως έπί

33. Πρβλ. Ζ. Ζομπανάκη, Πολιτειακή άγωγή, έν Μεγάλη Παιδαγωγική 'Εγκυκλοπαιδεία, τόμ. 4 (1968), σελ. 547-548.

34. Πρβλ. Η. Schneider, Πολιτική άγωγή, έν Μεγάλη Παιδαγωγική 'Εγκυκλοπαιδεία, τόμ. 4 (1968), σελ. 549-550.

35. Πρβλ. R. Bleistein, Jugend und Kirche, έν Lexikon der Pädagogik, Neue Aufgabe, τόμ. 2 (1972), σελ. 379-380.

θύραις, άλλ' έχουν ήδη εισχωρήσει εις πολλές οίκίας ήμών.

11. Εις τήν όργάνωσιν της νεολαίας ύπό της 'Εκκλησίας πρέπει νά ληφθί ή ιδιαίτερα φροντίς διά τούς έργαζομένους νέους και τούς άγροτόπαιδας. Δέν πρέπει νά έγκαταλείψωμεν αύτους έρμαιον του οίουδήποτε «καθοδηγητού» ή «διαφωτιστού».

12. Οί καρποί του ποιμαντικού έργου της 'Εκκλησίας παρά τή νεολαία θά είναι πολλαπλάσιοι, εάν συστηματοποιηθί παραλλήλως άνάλογον έργον εις τās τάξεις τών μικρών παιδιών και τών μαθητών του δημοτικού σχολείου και τών πρώτων γυμνασιακών τάξεων.

13. Εις μίαν έποχήν, καθ' ήν ή μόρφωσις στελεχών και ή συνεχής όργάνωσις σεμιναρίων μετεκπαίδευσως και έπιμορφώσεως άπαιτείται δι' όλως δευτερεύοντας και έπουσιώδεις τομείς έργασίας, πολύ περισσότερο ή 'Εκκλησία πρέπει νά μή φεισθί κόπων και έξόδων πρòς εκπαίδευσιν ή έπιμόρφωσιν ειδικών προσώπων, άτινα θά ασχολώνται περι τήν χριστιανικήν μόρφωσιν της νεολαίας. 'Ασφαλώς οί άδιόριστοι θεολόγοι δέν θά έπήρκουν εις τò έργον αύτό, εάν θά ήτο δυνατόν νά έξευρεθί τρόπος πρòς μετεκπαίδευσίν των εις ειδικά σεμινάρια και χρησιμοποίησίν των ύπό της 'Εκκλησίας. 'Ωσαύτως εκλεκτοί εκπρόσωποι του εκπαίδευτικού κόσμου, καταλλήλως όργανούμενοι, θά έπρεπε νά χρησιμοποιηθούν ύπό της 'Εκκλησίας εις ειδικούς τομείς μορφωτικής έργασίας.

'Αλλ' ή όργάνωσις του παρά τή νεολαία εκκλησιαστικού έργου δέν έχει μόνον άνάγκην στελεχών κορυφής. Πολύ περισσότερα πρέπει νά είναι τά στελέχη όργανώσεως της εύρείας βάσεως. 'Η εις πάσας τās συνοικίας έξάπλωσις τών παραρτημάτων και τών δυναμικών πυρήνων ώρισμένων πολιτικών όργανώσεων νεολαίας πρέπει και πάλιν νά είναι διδακτική εις ήμάς. 'Οθεν δέν άρκει τò παρά τή 'Αποστολική Διακονία λειτουργούν από τινων έτών Φροντιστήριον ύποψηφίων Κατηχητών και Κατηχητριών, ύπερ χρήζει άναδιοργάνώσεως. 'Επί πλέον έπείγει ή όργάνωσις τόσον Σεμιναρίου έπιμορφώσεως τών φορέων του κατηχητικού έργου, όσον και ειδικού Φροντιστηρίου μορφώσεως όμαδαρχών και στελεχών βάσεως. 'Επειτα, δοθέντος, ότι πᾶσαι αί εκδηλώσεις δέον νά συνδέωνται μετά τών έν ταίς ένορίαις Κέντρων Νεότητος, εκ τών όποίων θά γίνηται και ή στρατολόγησις τών στελεχών τούτων, είναι άπόλυτος άνάγκη νά μυώνται και παρακινώνται συνεχώς πρòς τήν κατεύθυνσιν ταύτην και οί έφημέριοι, συγκαλούμενοι εις έκτακτα ειδικά συνέδρια ή τακτικάς συνάξεις.

β') Συγκεκριμένοι στόχοι.

"Όσον άφορᾷ εις τās συγκεκριμένες άμέσους ή βραχυπροθέσμους συγκεκριμένες προσπάθειάς της 'Εκκλησίας πρòς άντιμετώπισιν τών προβλημάτων της

ἐλληνικῆς νεολαίας, δειγματοληπτικῶς θὰ ἡδύνατό τις νὰ προτείνῃ τὰ ἐξῆς:³⁶

1. Ὁργανωτικά.

Τὸ ἀρμόδιον Γραφεῖον τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς πρέπει νὰ ἐπανδρωθῇ διὰ πολλῶν εἰδικῶν καὶ δραστηρίων στελεχῶν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη πρέπει νὰ ἀποκτήσῃ πολλὰς ἀρτίως ἐπηρεωμένους καὶ καλῶς ὀργανωμένους εἰδικὰς ὑποεπιτροπὰς (λ.χ. διὰ τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα διὰ τὰ ζήτηματα τῆς προσχολικῆς ἡλικίας, τῆς μαθητικῆς νεολαίας, τῶν σπουδαστῶν τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν, τῆς ἐργαζομένης νεολαίας, τῶν ἀγροτοπαίδων, τῶν στρατιωτῶν).

2. Κατηχητικὰ Σχολεῖα.

Εἰς τὸν τομέα τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ μελέτη τοῦ ζητήματος τῆς ἀλλαγῆς ὀνομασίας τῶν Μέσων καὶ Ἀνωτέρων Κατηχητικῶν Σχολείων καὶ ἀναδιοργανώσεως τοῦ τρόπου λειτουργίας αὐτῶν· μελέτη τοῦ ζητήματος ἰδρύσεως τριῶν κύκλων Κατηχητικῶν Σχολείων διὰ μαθητὰς πασῶν τῶν τάξεων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου· συγγραφή νέων Κατηχητικῶν Βοηθημάτων· ὀργανώσεις περιφερειακῶν γενικῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων τῶν μαθητῶν τῶν Κατηχ. Σχολείων· ἐκπόνησις κανονισμοῦ τῆς ἐν τοῖς πλαισίοις τοῦ ἔργου τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ὀργανώσεως εἰδικῶν λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων καὶ τῆς προσελεύσεως τῶν μαθητῶν εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἱ. ἐξομολογήσεως· ἐκπόνησις κανονισμοῦ ἐκδρομῶν καὶ λοιπῶν ψυχαγωγικῶν ἐκδηλώσεων τῶν μαθητῶν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων· ὀργανώσεις σεμιναρίου στελεχῶν τῶν Κατασκηνώσεων τῶν Κατηχ. Σχολείων· ἰδρύσις σεμιναρίων μαθητῶν τῶν Κατηχ. Σχολείων, διακονούντων παρὰ τὸ ἱ. θυσιαστήριον· ὀργανώσεις, πολυμελοῦς περιφερομένης χορωδίας μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων κ.λ.π.

3. Τομεὺς προσχολικῆς ἡλικίας.

Εἰς τὸν τομέα τῆς προσχολικῆς ἡλικίας θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἐκδοσις διαφωτιστικοῦ ὑλικοῦ διὰ τὰς μητέρας· μελέτη τῆς προετοιμασίας καὶ ὀργανώσεως ἐνοριακῶν σεμιναρίων διὰ μητέρας καὶ διὰ γονεῖς, ὡς καὶ εἰδικῶν ἐνοριακῶν Σχολῶν Μητέρων· ἐκδοσις εἰδικῶν εἰκονογράφων βιβλίων χριστιανικοῦ περιεχομένου διὰ παῖδας τῆς προσχολικῆς ἡλικίας· μελέτη τοῦ ζητήματος τῆς ἰδρύσεως ἐκκλησιαστικῶν νηπιαγωγείων, ὡς καὶ Σχολῆς Ἐκκλησιαστικῶν Νηπιαγωγῶν.

36. Παρόμοιαι προτάσεις ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ ὑπογραφομένου καὶ παλαιότερον. Ἴδὲ Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία καὶ Νεότης—Εἰσήγησις πρὸς τὰ μέλη τῆς Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς Χριστιανικῆς ἀγωγῆς τῆς νεολαίας, ἐν Ἀθήναις 1970, σελ. 8 ἐξ.

4. Φροντὶς διὰ τὴν μαθητικὴν νεολαίαν.

Ἡ φροντὶς διὰ τὴν μαθητικὴν νεολαίαν δύναται νὰ εἶναι ποικιλόμορφος. Ἐν πρώτοις εἶναι ἀναγκαῖα ἡ μελέτη τοῦ ζητήματος ἐκδόσεως διαφόρων σειρῶν βιβλίων εἰς μορφήν pocket - books· ἡ προετοιμασία τῆς ἐκδόσεως εἰδικῶν περιοδικῶν καὶ ἡ παροχὴ εἰς τοὺς μαθητὰς εἰδικῶν συνθημάτων διὰ φυλλαδίων ἢ ἐγχρώμων πλακάτ.

Ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ τῶν Γενικῶν Ἐπιθεωρητῶν, ἀλλ' ἄνευ οἰουδήποτε ἐξαναγκασμοῦ, ὠφελιμωτάτη θὰ ἦτο ὀργάνωσις ἐν τοῖς σχολείοις Μέσης Ἐκπαιδεύσεως εἰδικῶν διαλέξεων ἐπὶ ζωτικωτάτων θεμάτων βιοθεωριακοῦ προσανατολισμοῦ (λ.χ. ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς ψυχαγωγίας, τῆς σχέσεως τῶν δύο φύλων, τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ κ.τ.τ.). Θὰ ἡδύνατο νὰ γίνῃ τεραστία εἰς ἕκτασις διαφώτισις, ἐὰν λίαν ἐπιτυχῆ κείμενα τοιούτων διαλέξεων μετεδίδοντο συγχρόνως εἰς πλεῖστα σχολεῖα μετὰ πολυγραφῆσίν των καὶ μετὰ σχετικὴν ὀργάνωσιν.

Ὑπὸ μορφήν συμποσίων ἢ σεμιναρίων θὰ ἡδύνατο νὰ γίνῃ εὐρεῖα διαφωτιστικὴ ἐργασία εἰς τὰς τάξεις τῶν ἀρίστων μαθητῶν, προσκαλουμένων πρὸς τοῦτο δι' εἰδικῶν προσκλήσεων, διανεμομένων εἰς αὐτοὺς διὰ τῶν καθηγητῶν των.

Δέον ὡσαύτως νὰ μελετηθῇ πῶς ἡ Ἐκκλησία θὰ ἐπαφελθῇ τοῦ τεραστοῦ δυναμικοῦ τῶν δημοδιδασκάλων καὶ καθηγητῶν Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ πῶς θὰ καταστήσῃ αὐτοὺς συνεργάτας τῆς. Θὰ ἦτο λ.χ. δυνατόν νὰ ὀργανῶνται δεξιώσεις καὶ συγκεντρώσεις.

Πρέπει νὰ γενικευθῇ καὶ ὀργανωθῇ ἐπὶ τὸ τελεσφορότερον ὁ θεσμὸς τῶν ὑποτροφῶν καὶ βραβείων, τὰ ὅποια θὰ χορηγῶνται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τοὺς ἀρίστους ἐκπροσώπους τοῦ μαθητικοῦ κόσμου. Τοῦτο θὰ εἶναι σπουδαιότατη εὐκαιρία, ἵνα ἡ Ἐκκλησία προσεγγίξῃ τοὺς ἀρίστους μαθητὰς καὶ ἐμφυσᾷ εἰς αὐτοὺς τὰς ἀρχὰς τῆς, αἵτινες θὰ εἶναι εὐκολώτερον δεκταί, ὅταν ἡ νεολαία βλέπῃ τὸ εἰλικρινὲς ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας δι' αὐτήν. Διὰ τὰς ὑποτροφίας αὐτὰς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμοποιοθῇ μέρος τῶν πόρων τοῦ Ἰδρύματος τῆς Γῆνου.

Ἐπειτα ἡ ἐπίτευξις τῆς ὁμαδικῆς συμπληρωδίας τῶν μαθητῶν εἰς τὰς μαθητικὰς Λειτουργίας ἢ εἰς τὰς ἀκολουθίας τῶν Χαιρετισμῶν ἢ εἰς ἄλλας λατρευτικὰς εὐκαιρίας ἢ κατὰ τὴν ὁμαδικὴν ἐν τῷ σχολείῳ προσευχὴν πρέπει νὰ εἶναι κύριος στόχος μας. Τοῦτο θὰ ὑποβοηθηθῇ, πρὸς τοῖς ἄλλοις, διὰ τῆς ἐτοιμασίας εἰδικῶν μουσικῶν δίσκων, οἵτινες θὰ συντελέσουν εἰς τὴν ὁμοίομορφον ἐκμάθησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων.

Ἀναγκαῖα εἶναι καὶ ἡ ἐκπόνησις Κανονισμοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Μαθητικῶν Οἰκοτροφείων. Ταῦτα πρέπει νὰ καταστοῦν ἀληθῆ φυτώρια χριστιανικῆς

ἀγωγῆς, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἐξέρχονται συνεργάται καὶ οὐχὶ ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπίσης πρέπει νὰ γίνῃ μελέτη περὶ τοῦ πῶς ἡ Ἐκκλησία θὰ ἐπωφεληθῇ τοῦ τεραστίου δυναμικοῦ τῶν μαθητικῶν κατασκευῶσεων.

5. Μέριμνα ὑπὲρ τῶν σπουδαστῶν τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν.

Πρὸς χάριν τῶν σπουδαστῶν θὰ ἦτο δυνατόν ἐξ ἐπόψεως εἰδολογικῆς νὰ χρησιμοποιηθοῦν εἰς ἀνάλογον κλίμακα μέσα παρόμοια πρὸς τὰ ὑποδειχθέντα διὰ τὴν μαθητικὴν νεολαίαν. Ἐπὶ πλέον πρέπει νὰ μελετηθῇ ὁ τρόπος τῆς καλύτερας διοργανώσεως τῶν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει καὶ λήξει τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων. Ὠφέλιμος θὰ ἦτο καὶ ἡ ὀργάνωσις εἰδικῶν χριστιανικῶν σεμιναρίων ἢ συνδιαλέξεων (ὑπὸ μορφήν Debates ἢ Podium) διὰ σπουδαστὰς Ἀνωτάτων Σχολῶν, ὡς καὶ ἡ ἴδρυσις εἰδικοῦ φροντιστηρίου στελεχῶν τοῦ Ἰεραποστολικοῦ ἔργου ἐν ταῖς Ἀνωτάταις Σχολαῖς. Ἐξ ἄλλου εἶναι ἀναγκαῖος ὁ καταρτισμὸς πολυμελοῦς χριστιανικῆς φοιτητικῆς χορωδίας διὰ τὰς λατρευτικὰς καὶ πνευματικὰς ἐκδηλώσεις τῶν σπουδαστῶν.

6. Φροντίς διὰ τοὺς ἀγροτόπαιδας καὶ τοὺς ἐργαζομένους νέους.

Ἡ καταπολέμησις τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς ἐργασίας τῶν ἀνηλίκων ἢ μετάδοσις εἰδικῶν συνθημάτων διὰ φυλλαδίων ἢ πλακάτ ἢ ἀναθεώρησις τῆς ὀνομασίας καὶ τοῦ προγράμματος τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων δι' ἐργαζομένους ἢ μελέτη τοῦ ζητήματος τῆς ὀργάνωσεως διαλέξεων εἰς εἰδικὰς συγκεντρώσεις τῶν ἀγροτοπαίδων καὶ ἐργαζομένων ἢ δημιουργία εἰδικῶν πνευματικῶν εὐκαιριῶν διὰ τοὺς ἐν τοῖς ἐργοστασίοις ἐργαζομένους ἢ καθιέρωσις τῆς ἐορτῆς τοῦ Δωδεκαετοῦς Ἰησοῦ εἶναι τινὲς ἐκ τῶν δραστηριοτήτων, αἵτινες θεωροῦνται ἀναγκαῖαι εἰς τὰς τάξεις τῆς μοχθούσης νεολαίας, ἥτις δὲν ἔτυχεν εὐρυτέρας σχολικῆς ἢ πανεπιστημιακῆς ἐκπαιδεύσεως.

7. Μέτρα ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν.

Ἀναγκαῖα εἶναι ἡ συνεργασία μετὰ τῆς Ἱερουργικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Στρατοῦ πρὸς ὀργάνωσιν εἰδικῶν ὁμιλιῶν ἐν τῷ στρατῷ κατὰ τάξεις, πρὸς μετάδοσιν εἰδικῶν συνθημάτων διὰ φυλλαδίων ἢ πλακάτ, πρὸς ἐκπαιδεύσιν εἰδικῶν διὰ τοὺς στρατιώτας ἐξομολόγων, πρὸς ὀργάνωσιν εἰδικῶν δι' αὐτοὺς λατρευτικῶν εὐκαιριῶν κ.τ.τ.

8. Γενικαὶ δραστηριότητες.

Ὑποβοηθητικὴ διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῶν νέων θὰ ἦτο καὶ ἡ συνεργασία μετὰ τῆς Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ζητημάτων Τύπου καὶ ἐποπτικῶν (ὀπτικοακουστικῶν) μέσων

πρὸς διαφώτισιν πασῶν τῶν τάξεων τῆς νεολαίας διὰ παντὸς εἶδους εἰδικῶν ἐντύπων (βιβλίων, περιοδικῶν, φυλλαδίων), δι' εἰδικῶν πλακάτ, κινηματογραφικῶν ταινιῶν, μαγνητοταινιῶν, διαφανειῶν (slides), δίσκων μουσικῆς, ὡς καὶ διὰ τοῦ ραδιοφώνου καὶ τῆς τηλεοράσεως.

Ἐπίσης πρέπει νὰ γίνῃ μελέτη τοῦ ζητήματος τοῦ καταρτισμοῦ εἰδικῶν ἐξομολόγων διὰ τοὺς παῖδας καὶ τοὺς νέους, τῆς ἰδρύσεως κατὰ περιφερείας Σχολῶν Μητέρων ἢ Σεμιναρίων γονέων, τῆς καθ' ὅλου διαφωτίσεως αὐτῶν ἐπὶ ζητημάτων τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων, τῆς συνεργασίας τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν λοιπῶν παραγόντων τῆς ἀγωγῆς κ.τ.τ.

* *

Σεβασμιώτατοι,

Τὸ συμπέρασμα ἐκ τῆς εἰσηγήσεώς μου εἶναι, ὅτι ἡ στάσις μας ἐναντι τῶν νέων παρουσιάζει ἀφ' ἑνὸς παραλείψεις, διὰ τὰς ὁποίας πρέπει νὰ κλαύσωμεν καὶ ἀφ' ἑτέρου πολλὰς δυνατότητας καὶ μελλοντικὰς προοπτικὰς. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ περατώσω τὴν εἰσηγήσιν διὰ τῆς ἀναγνώσεως ὀλίγων προτάσεων ἐξ ἑνὸς προσφάτου κηρύγματός μου, γενομένου τὴν 28ην Νοεμβρίου 1974 ἐν τῷ Ἱ. Πανεπιστημιακῷ Ναῶ τῆς Καπνικαρέας πρὸς τοὺς φοιτητὰς τῆς Θεολογίας. Διὰ τὰς παραλείψεις ταύτας ἀνέφερα ἐν παράδειγμα εἰπὼν τὰ ἑξῆς: «Δεκάδες εἶναι οἱ ἐφημερίδες καὶ τὰ ἰδεολογικὰ περιοδικὰ καὶ βιβλία, ποὺ ἀποτεινόμενα ἀποκλειστικὰ στοὺς νέους πλημμύρισαν τελευταῖα μέσα σ' ἐλάχιστες ἐβδομάδες τὶς προθήκες τῶν περιπτέρων καὶ τῶν βιβλιοπωλείων, ὅπως καὶ τὸν ἀνθοπλημμύριστο περίβολο τοῦ Πολυτεχνείου. Ποῦ εἶναι ἔστω καὶ ἓνα μόνο σοβαρὸ ἐκκλησιαστικὸ νεανικὸ περιοδικό, ποὺ νὰ μπορῇ νὰ πάρῃ θέσι δίπλα σ' ἄλλα τὰ ἀγωνιστικὰ ἐντυπα, ποὺ με συγχρονισμένη μορφή καὶ γλώσσα νὰ μεταδίδῃ στοὺς νέους ὄχι ἓνα ἀπολιθωμένο καὶ ἀποκρουστικὸ Χριστιανισμό, μὰ τὸ ζωντανὸ μῆνυμα τοῦ ἀγῶνος γιὰ τὴν «καινὴ κτίσι» ἐν Χριστῷ;»³⁷. Διὰ τὰς προοπτικὰς μας προσέθεσα τὰ ἑξῆς: «Εἶναι φανερὴ ἡ ἀποστολὴ τοῦ θεολογικοῦ μας δυναμικοῦ. Πρέπει νὰ στραφοῦμε πρὸ πάντων στὴν τόσο ὄριμη μορφολογικὰ καὶ ἐκλεκτὴ νεολαία μας καὶ νὰ τὴ βοηθήσουμε νὰ προσανατολισθῇ ὑγιῶς... Πρέπει οἱ νέοι μας ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπ' τὴν οὐτοπιστικὴν χιμαιρικὴ ὑπεραισιοδοξία καὶ ψευδαισθησία τοῦ νατουραλισμοῦ, τοῦ ἐνδοκοσμικοῦ ἀνθρωποκεντρισμοῦ καὶ ὄλων τῶν συστημάτων ποὺ κηρύττουν πῶς ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ φθάσῃ στὴν ἀνακαίνισιν τοῦ κόσμου καὶ στὸν ἐπίγειο παράδεισο αὐτονομιστικά, χωρὶς τὴ Θεία Χάρι καὶ βοήθεια, μόνον με τὶς ἰδικὰς του δυνάμεις καὶ με τὴ νομοτελεῖ, τυφλὴ καὶ μηχανικὴ διαλεκτικὴ διαδοχὴ τῶν κοινωνικῶν καὶ

37. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Λόγος πρὸς φοιτητὰς τῆς Θεολογίας γιὰ τὴν ἐναρξὶ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους καὶ γιὰ τὸ μνημόσυνο τῶν θυμάτων τοῦ Πολυτεχνείου, ἐν Ἀθήναις 1975, σελ. 12.

ΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ ΩΡΑΙ

ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΣΤΙΧΗΡΑΡΙΟΥ*

Ἡ παροῦσα ἐσπερινή ἐκδήλωσις τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, δευτέρα οὕσα ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ, ἔχει βασικὸν σκοπὸν τὴν ἐντρυφήσιν περὶ ἓν εἶδος τῆς Βυζαντινῆς Μελοδοποιίας, τὸ εἶδος τοῦ παλαιοῦ στιχηρατικοῦ μέλους, καὶ τὴν γεῦσιν ἐπομένων βυζαντινοῦ μέλους μὴ χρησιμοποιουμένου πλέον¹ εὐρέως εἰς τὴν λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας μας. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν τῆς μουσικῆς γεύσεως ἀποβλέποντες καὶ ἐνδιαφερόμενοι νὰ μὴ ἀμβλυθῆ με πολλοὺς λόγους τὸ ἐνδιαφέρον μας, κρίνομεν προτιμότερον νὰ λεχθοῦν εἰσαγωγικῶς ὀλίγα σχετικὰ καὶ ἀκολουθῶν νὰ δώσωμεν προσοχὴν εἰς τὸν βυζαντινὸν χορὸν, ὁ ὁποῖος θὰ ἀποδώσῃ τὰ παλαιὰ μέλη.

Πρέπει, ὡς τόσον, νὰ δηλωθῆ, ὅτι με τὴν μουσικὴν αὐτὴν γεῦσιν ἀπόψε ἐπιδιώκεται καὶ ἡ προσέγγισις τῆς «μέχρι Σταυροῦ» ἀγάπης τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ καὶ ἡ συμμετοχὴ μας εἰς τὰ ἅγια Πάθη αὐτοῦ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ δὲν ἐκφεύγει τοῦ σκοποῦ της—ὡς μέσου τῆς λατρείας—καὶ ἡμεῖς ἀπὸ

* Διάλεξις γενομένη ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἑταιρείας τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ (Εὐριπίδου 12, Ἀθῆναι), τὴν 15ην Ἀπριλίου 1973.

1. Δὲν χρησιμοποιεῖται, δηλαδή, εἰς εὐρείαν κλίμακα, διότι, ὡς θὰ γίνῃ σαφέστερον ἐκ τῶν κατωτέρω, τὸ παλαιὸν στιχηρατικὸν μέλος ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ νέου στιχηρατικοῦ μέλους ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Δανιὴλ Πρωτοψάλτου (1740 ἐξῆς-λαμπαδαρίου) καὶ κυρίως τοῦ Πέτρου Πελοποννησιοῦ τοῦ λαμπαδαρίου (1771-1778;).

πολιτιστικῶν βαθμίδων, με τὸν ἀδυσώπητο ζωικὸ στρόβιλο τῶν βιολογικῶν δυνάμεων καὶ με τὸ δυναμισμό τῶν οικονομικῶν παραγόντων, τῶν παραγωγικῶν σχέσεων καὶ τῶν ταξικῶν ἀνταγωνισμῶν. Πρέπει τὸ θεολογικὸ μας δυναμικὸν, εἴτε με τὸν διδασκαλικὸν τρίβωνα καὶ μανδύα, εἴτε με κάλαμο γραμματέων ὀξυγράφων καὶ γραφίδα ἀφυπνιστικῆ, εἴτε με ἐπιτραχήλιο καὶ πρὸ πάντων σ' ὅλες τὶς περιπτώσεις με τὸ παράδειγμα τῆς προσωπικῆς ἀνακαινίσεως καὶ ἀκτινοβολίας νὰ τεθῆ στὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀνοικοδομήσεως ἐνὸς καινούργιου κόσμου, μέσα στὸν ὁποῖο θὰ βασιλεύῃ Πνεῦμα Κυρίου καὶ ἀληθινὴ ἐλευθερία. «Ὁὗ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία» (Β' Κορ. ιγ', 17)³⁸.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Τακτικὸς Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

38. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 12-13.

τοῦ βήματος τούτου δὲν «κηρύττομεν εἰ μὴ Χριστὸν ἐσταυρωμένον»². Περὶ τῶν Μεγάλων Ὠρῶν³ τῶν Παθῶν ἢ τῆς Μ. Παρασκευῆς, λοιπόν, ὁ λόγος καὶ ἡ μουσικὴ τῆς παρούσης συνάξεως.

Αἱ 4 Ὠραὶ, δηλ. ἡ Α' ἢ Γ', ἡ Σ' καὶ ἡ Θ', ὡς ἰσάριθμοι Ἀκολουθίαι τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμερονυκτίου, εἶναι εἰς ὅλους, ὑποθέτω, γνωσταί⁴. Διὰ τὰς τρεῖς μεγάλας δεσποτικὰς ἑορτάς, ἦτοι τῶν Χριστουγέννων, τῶν Θεοφανείων καὶ τῶν ἁγίων Παθῶν τῆς Μ. Παρασκευῆς, εἰς τὴν θέσιν τῶν κοινῶν Ἀκολουθιῶν τῶν Ὠρῶν ἔχομεν τὰς Μεγάλας λεγομένας Ὠρας. Αἱ Μ. Ὠραὶ αὐτῶν τῶν ἑορτῶν διαφέρουν τῶν κοινῶν Ὠρῶν εἰς δύο σημεῖα· α) μετὰ τὸ ψαλμικὸν κάθισμα, συγκείμενον ἐκ τριῶν ψαλμῶν καὶ τὰ τροπάρια—τοῦ Θεοτοκίου ὄντος κοινουῦ—ἀκολουθοῦν τρία στιχηρὰ ἰδιόμελα⁵ δευτεροῦμενα, τὸ πρῶτον ἄνευ στίχων, τὸ δεύτερον μετὰ στίχων ἀρμωδίων⁶ καὶ τὸ τρίτον

2. Α', Κορινθ. 1,23.

3. Τὸ πάθος τοῦ Κυρίου εἰς τὴν ἀκολουθίαν τῶν Μεγάλων Ὠρῶν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς παίρνει δραματικὰς διαστάσεις καὶ κινεῖται εἰς μυστηριακὸν χώρον. Ἐκτεινόμενον δὲ εἰς τὰς τέσσαρας Ὠρας μᾶς ἀφαρπάζει ἐκ τῶν γηίνων κατ' ἀναβαθμῶν καὶ μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὴν ὑψίστην ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ θυσίαν τοῦ Θεανθρώπου.

4. Λέγομεν γνωσταί, διότι αἱ Τέσσαρες Ὠραὶ συμπληρῶνουν τὰς ἐπτὰ ἀκολουθίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμερονυκτίου, ἀναφέρονται δὲ εἰς τὰ ἐξῆς γεγονότα τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ: Ἡ Α' Ὠρα εἰς τὴν γέννησιν· πρβλ. τὸ εἰς ἦχον πλ. β' τροπάριον *Τὸ πρῶτ' εἰσάκουσον τῆς φωνῆς μου ὁ βασιλεὺς μου καὶ ὁ Θεὸς μου.* — Ἡ Γ' Ὠρα εἰς τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· πρβλ. ἦχος β' *Κύριε, ὁ τὸ πανάγιόν σου Πνεῦμα ἐν τῇ τρίτῃ ὥρᾳ τοῖς Ἀποστόλοις σου καταπέμφεις, τοῦτο, ἀγαθὲ, μὴ ἀπτανέλης ἀφ' ἡμῶν, ἀλλ' ἐγκαίνισον ἡμῖν τοῖς δεομένοις σου.* — Ἡ Σ' Ὠρα εἰς τὴν Σταύρωσιν· πρβλ. ἦχος β' *Ὁ ἐν τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ τῷ σταυρῷ προσηλώσας τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ τολμηθεῖσαν τῷ Ἀδὰμ ἁμαρτίαν καὶ τῶν πταισμάτων ἡμῶν τὸ χειρόγραφον διάρρηξον, Χριστέ ὁ Θεός, καὶ σῶσον ἡμᾶς.* — Ἡ Θ' Ὠρα εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου· πρβλ. ἦχος πλ. δ' *Ὁ ἐν τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ δι' ἡμᾶς σαρκὶ τοῦ θανάτου γενεσάμενος, νέκρωσον τῆς σαρκὸς ἡμῶν τὸ φρόνημα, Χριστέ ὁ Θεός, καὶ σῶσον ἡμᾶς.*

5. Τὰ στιχηρὰ ἰδιόμελα εἶναι τροπάρια αὐτόνομα, τὸ μέλος τῶν ὁποίων δὲν ἐξαρτᾶται ἐξ ἄλλου προτύπου οὔτε προσαρμόζεται εἰς τὸ μέλος ἄλλου τροπαρίου, ἀλλὰ εἶναι ἀνεξάρτητον, καὶ πάντως ἀρμωδίον πρὸς τὸ ἦθος καὶ τὸ ὕφος τοῦ ἐκάστοτε ἦχου.

6. Οἱ στίχοι εἰς τὰ ἰδιόμελα τῶν Μεγάλων Ὠρῶν τῶν Παθῶν εἶναι οἱ ἀκόλουθοι:

Διὰ τὸ β' τροπάριον τῆς Α' Ὠρας (Ψαλμὸς β')

— *Ἰνα τί ἐφρόναζαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;*

— *Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό.*

μετὰ τοῦ Δόξα Πατρί... Καί νῦν καί ἀεί· καί β) μετὰ τὰ ἰδιόμελα ταῦτα ἀκολουθοῦν ἀναγνώσματα ἐκ τῆς Π. καί Κ. Διαθήκης· δηλαδή μία Προφητεία, εἰς Ἄπόστολος καί ἐν Εὐαγγέλιον.

Διὰ λόγους καθαρῶς χρόνου δὲν θὰ διατρίψωμεν ἐδῶ εἰς θέματα, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν γένεσιν⁷ τὴν σύνθεσιν καὶ τὸν χρόνον καταρτισμοῦ τῶν Ἀκολουθιῶν τῶν Ὠρῶν εἰς τὴν μορφήν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι γνωσταὶ σήμερον. Ἄλλωστε ἐκ τῶν Μεγάλων Ὠρῶν τῶν Παθῶν μᾶς ἐνδιαφέρουν ἀπόψε μόνον τὰ δώδεκα στιχηρὰ ἰδιόμελα - τρία ἐκάστης Ὠρας - τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὸ μουσικὸν λειτουργικὸν βιβλίον τὸ Στιχηράριον⁸, καὶ ταῦτα μᾶς ἐνδιαφέρουν κυρίως ἀπὸ μουσικῆς—μουσικολογικῆς πλευρᾶς.

Τὰ τροπάρια—ποιήματα αὐτὰ εἶναι:

Τῆς Α' Ὠρας: *Σήμερον τοῦ ναοῦ τὸ καταπέτασμα...* — *Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγῆν...* — *Τοῖς συλλαβοῦσι σε παρανόμοις...*

Τῆς Γ' Ὠρας: *Διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων...* — *Πρὸ τοῦ τιμίον σου Σταυροῦ...* — *Ἐλγόμενος ἐπὶ Σταυροῦ...*

Τῆς Δ' Ὠρας: *Τάδε λέγει Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις...* — *Οἱ νομοθέται τοῦ Ἰσραὴλ...* — *Δεῦτε χριστοφόροι λαοί...*

Διὰ τὸ β' τροπάριον τῆς Γ' Ὠρας (ψαλμὸς ε')

— *Τὰ ρήματά μου ἐνώπιόν σου, Κύριε, σῆμα τῆς κωνίτης μου.*

— *Πρόσχευε τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου, ὁ βασιλεὺς μου καὶ ὁ Θεός μου.*

Διὰ τὸ β' τροπάριον τῆς Δ' Ὠρας (ψαλμὸς ξη')

— *Ἐδωκαν εἰς τὸ βρώμά μου χολὴν καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὕδωρ.*

— *Σῶσόν με, ὁ Θεός, ὅτι εἰσῆλθωσαν ὕδατα ἕως ψυχῆς μου.*

Διὰ τὸ β' τροπάριον τῆς Θ' Ὠρας (Ψαλμὸς κ' καὶ ξη')

— *Διμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἐναντὶς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον.*

— *Ἐδωκαν εἰς τὸ βρώμά μου χολὴν καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὕδωρ.*

7. Ἡ γένεσις τῆς ἀκολουθίας τῶν Ὠρῶν εἶναι παλαιά. Εἰς τὸ διάταγμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸ θεσπίσαν τὸ Μεσονουκτικόν, τὸν Ὁρθρον, καὶ τὸν Ἑσπερινόν (Codex Iustinianus, 1, 3. 42, § 10. ἐκδ. P. Krueger, σ. 28) δὲν περιλαμβάνονται αἱ τέσσαρες Ὠραι. Πάντως κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν παρενεβλήθησαν αἱ 4 Ὠραι μεταξύ Ὁρθρου καὶ Ἑσπερινοῦ· πρβλ. J. Pargoire, L'Église Byzantine de 527 à 847, Paris 1905, σ. 103.

8. Στιχηράριον εἶναι τὸ μουσικὸν βιβλίον, τὸ ὁποῖον περιέχει τὰ στιχηρὰ ἰδιόμελα τῶν ἑορτῶν τοῦ Μηνολογίου, Τριώδιου καὶ Πεντηκοσταρίου, καὶ ἄλλα ἰδιόμελα, ὡς δογματικὰ θεοτοκία καὶ σταυροθεοτοκία, προσέτι δὲ καὶ τινὰ «ἀπόκρυφα» εἰς ἐπιτοπίους ἑορτάς. (Βλ. Γρ. Θ. Στάθη, Τὰ Χειρόγραφα Βυζαντινῆς Μουσικῆς — Ἅγιον Ὄρος, τόμος Α', Ἀθήνα 1975, σ. λα' τῆς Εἰσαγωγῆς). Σήμερον τὰ στιχηρὰ ἰδιόμελα εὕρηνται εἰς τὰ Μηναιῖα, τὸ Τριώδιον καὶ Πεντηκοστάριον, καὶ βεβαίως τὴν Παρακλητικὴν. Ἀπὸ μουσικῆς δὲ πλευρᾶς τὰ δοξαστικά στιχηρὰ ἰδιόμελα ἀπετέλεσαν τὰ λεγόμενα Δοξαστάρια.

Τῆς Θ' Ὠρας: *Θάμβος ἦν κατιδεῖν...* — *Ὅτε τῷ Σταυρῷ προσήλωσαν...* — *Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου...*

Ποιητῆς τῶν τροπαρίων αὐτῶν, ὡς καὶ τῶν ἀντιστοιχῶν τῶν ἄλλων δύο Μεγάλων Ὠρῶν, κατὰ τὴν πλειονότητα τῶν μουσικῶν χειρογράφων, εἶναι ὁ Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων (634-638). Μικρὸς σχετικῶς ἀριθμὸς χειρογράφων ἀποδίδει τὰ τροπάρια αὐτὰ εἰς τὸν Κύριλλον Ἀλεξανδρείας (412-444), διὰ τὰ διχασθῶν, μετὰ τὴν σειρὰν των, καὶ οἱ ἐρευνηταὶ ὑμνολόγοι, ὅταν ἀναφέρωνται εἰς τὴν πατρότητα τῶν ἰδιομέλων αὐτῶν. Σημασίαν, πάντως, ἔχει τὸ γεγονός ὅτι τὰ τροπάρια αὐτὰ εἶναι ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα⁹ στιχηρὰ τῆς Ὑμνογραφίας. Κύτταρον τῶν ἰδιομέλων στιχηρῶν γενικῶς πρέπει νὰ θεωρηθῇ τὸ πρωταρχικὸν ἀντίφωνον—βασικὸς ψαλμικόν—, τὸ ὁποῖον ἐξελιχθῆ προοδευτικῶς εἰς πλατυτέραν σύνθεσιν με ἀρτιωτέραν ἔκφρασιν καὶ εἰς ἀνεξάρτητον καὶ αὐθύπαρκτον ὑμνογραφικὴν μονάδα¹⁰. Τὴν ἀρχικὴν αὐτὴν καταγωγὴν τῶν στιχηρῶν μαρτυρεῖ καὶ ἡ ὀλοσχερῆς δέσμευσις αὐτῶν μετὰ τῶν στίχων τοῦ Ψαλτηρίου. Ἀπήχησις ὅπωςδὴποτε, ἀκόμη, τῆς καταγωγῆς των εἶναι καὶ ἡ διὰ μέσου τῶν χειρογράφων φυλαχθεῖσα παράδοσις, ὅτι ὠρισμένα ἐξ αὐτῶν λέγονται ἀντίφωνα¹¹ καὶ συγκεκριμένως τὸ *Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου*, παρ' ὅλον ὅτι ἡ ἐξελιγμένη μορφή των δὲν ἔχει τίποτε κοινὸν μετὰ τὰ πρῶτα σύντομα, τὰ καθ' αὐτό, ἀντίφωνα.

Ἐκ τῶν ἰδιομέλων στιχηρῶν τοῦ Στιχηραρίου, γενικῶς τὰ δοξαστικά εἰς μνήμας μεγάλων ἑορτῶν, καὶ ἐκ τῶν ἰδιομέλων τῶν Μεγάλων Ὠρῶν τὸ τελευταῖον, τὸ δοξαστικὸν τῆς Θ' Ὠρας, ἐνωρὶς ἔτυχον ἰδιαίτερας ἐπιτηδεύσεως ὑπὸ τῶν μελωδῶν εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς Η' καὶ Θ' αἰῶνας. Ἐκ τῶν ξένων μουσικολόγων ὁ Egon Wellesz καὶ ὁ Oliver Strunk, οἱ ὁποῖοι ἠσχολήθησαν διεξοδικῶς μετὰ τὴν γένεσιν καὶ ἐξέλιξιν τῆς βυζαντινῆς σημειογραφίας κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς περίοδον¹², δίδουν εἰς τὸ φαινόμενον αὐτὸ μεγάλην σπουδαιότητα, διότι ἔξ αὐτοῦ μαρτυρεῖται ἄφ' ἑνὸς μὲν ὅτι ἡ μελισματική¹³ μορφή τοῦ παπαδικοῦ μέλους ἦτο ἀρχῆθεν τοιαύ-

9. Ὡς εἶδομεν ἐν τῇ ὑποσημειώσει 7, ἡ ἀκολουθία τῶν Ὠρῶν εἶναι παλαιά· ἄρα καὶ τὰ στιχηρὰ ἰδιόμελα αὐτῶν εἶναι παλαιά. Ταῦτα ἐγεννήθησαν εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν τὸ κοντάκιον εὐρίσκετο εἰς τὴν μεγίστην αὐτοῦ ἀνθισιν.

10. Πρβλ. Κ. Μητσάκη, Βυζαντινὴ Ὑμνογραφία, τόμος Α', Θεσσαλονίκη 1971, σ. 56.

11. Κώδιξ Ἀθηνῶν (Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης) 2444 (14' αἰών), φ. 349r. «Τῇ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Πέμπτῃ ἑσπέρας εἰς τὰ ἅγια Πάθη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀντίφωνον πρῶτον. — φ. 361v. Δίχορον [μετ' ἡχημάτων] *Σήμερον κρεμάται*».

12. Ἡ Α' περίοδος 950-1177 περίπου· βλ. E. Wellesz, A. History of Byzantine Music and Hymnography, second edition, 1961 σ. 262. — Oliver Strunk, Specimina Notationum Antiquiorum, Pars Suppletoria, MMB, Copenhagen 1965, σ. 7-16.

13. Μελισματικὴ μορφή λέγεται ἡ χρησιμοποιουσα ἐκτενεῖς μουσικὰς φράσεις μορφή μελοποιίας, συνήθως ἐπιτηδευμένας, αἱ ὁποῖαι λέγονται ἄλλως «θέσεις», ἐν τῇ προκειμένῃ δὲ περιπτώσει πλατεῖαι παιδικαὶ θέσεις.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Σωτήριος διὰ τὸ Ἔθνος σύνδεσμος.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Στασινόπουλος, κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ἐπὶ τῆ ἑορτῆ τῆς Ὁρθοδοξίας παρατεθέντος ὑπ' αὐτοῦ γεύματος πρὸς τιμὴν τῶν Σεβασμιωτάτων μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου, προσφωνῶν τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐξῆρε «ἀν' δεομέν», πὸν συνέδεσε πάντοτε τοὺς δύο στυλοβάτας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, δηλαδὴ τὸ Κράτος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν».

Ὁ σύνδεσμος οὗτος, ὡς προσέθεσε ὁ κ. Πρόεδρος, ἀπεδείχθη σωτήριος διὰ τὸ Ἔθνος μας καὶ ἐπηρεάσε τὰ πεπονημένα του εἰς ὅλας τὰς κρισίμους φάσεις τῆς Ἱστορίας του. Ἡ Ἐκκλησία ἐσήριξε τὸ Ἔθνος, ὅταν ἐσιτάζεε κάτω ἀπὸ τὴν δουλείαν καὶ κατώρθωσε νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπιβίωσίν του. Καὶ πάντοτε τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνας συνώδευεν ἡ εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας... Ἀντιστοίχως, τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἐθεώρησε πάντοτε ὡς στοιχεῖον τῆς ἀποστολῆς του τὸ νὰ ἐνισχύῃ καὶ κραταιώῃ τὸ κῆρος τῆς Ἐκκλησίας, νὰ τὴν προστατεύῃ ἀπὸ παρανόμους ἐπεμβάσεις καὶ νὰ τὴν θεωρῇ ὡς πηγὴν φωτὸς καὶ ἠθικῆς ἐνισχύσεως εἰς τὴν πορείαν τοῦ Ἔθνους. Ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας διὰ τὸ Ἔθνος σιγμῆς, ὅλοι αἰσθανόμεθα ἐπιτονωτέραν τὴν ἀνάγκην αὐτῆς τῆς ἰσοῦς ἀλληλεγγύης».

Τὰ μέλη τοῦ Χριστοπελωνίμου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος χαίρουν διὰ τοὺς λόγους

τούτους τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας καὶ εὐχονται θερμῶς, ὅπως αἱ δι' αὐτῶν διατυπούμεναι ἀληθινὰ ληφθῶν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν τελικὴν διατύπωσιν καὶ ψήφισιν τῶν σχετικῶν ἄρθρων τοῦ Συντάγματος.

Ἑλλάς καὶ Σικελία.

Ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς Σικελίας «Oriente Cristiano» καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ «Ὁ Ποιμὴν», ὅπερ ἐκδίδεται προνοίᾳ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου, δημοσιεύονται ἀδελφικὰ μηνύματα ἀνταλλαγένια μεταξὺ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Παλέρμου καρδινάλιου Σαλβατόρε Παπαλάρινο καὶ ἐπισκόπων τῆς Σικελίας ἐξ ἑνὸς καὶ Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων Μητροπολιτῶν ἀφ' ἑτέρου, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑτὸς ἀπὸ τῆς ἐπισήμου ἀνταποδόσεως τῆς ἐπισκέψεως ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σικελίας. Ἀδελφικὸν μῆνυμα ἀπέστειλεν ἐπίσης πρὸς τὸν καρδινάλιον Παπαλάρινο ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ.

Τὰ μηνύματα ταῦτα συνετέλεσαν ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν ἀναθέραν τῶν αἰσθημάτων ἐνότιτος καὶ ἀγάπης μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἀναζωπύρωσιν τοῦ σφοδροῦ πόθου ἐκπονήσεως προγράμματος κοινῆς ἐργασίας καὶ μελλοντικῶν συναντήσεων ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀνταλλαγῆς τῆς ἀμοιβαίας

τη καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅτι ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν ἡ σύντομος καὶ ἡ ἀργή—ἡ ἐπιτηθευμένη παράδοσις εἰς τὴν Φαλτικὴν Τέχνην.

Ὁ Ο. Strunk γράφει συγκεκριμένως: «Περὶ τὸ 850, ριζικαὶ ἀλλαγαὶ ἔλαβον χώραν. Εἰδικῶς διὰ τὰ δοξαστικά καὶ τὰ ἄλλα λειτουργικῶς προέχοντα κομμάτια, ἕνα νέο ὕφος, πλέον δουλεμένον, ἤρχισεν ἀναπτυσσόμενον καὶ οἱ συνθέται ἤρχισαν νὰ θεωροῦν τοὺς ἑαυτοὺς των ὡς ἀριστοτέχναις καὶ νὰ ἀξιοῦν δεξιότητιαν παρὰ τῶν φαλτῶν, οἱ ὅποιοι ἔψαλλον τὴν μουσικὴν των»¹⁴. Ἡ μελισματικὴ αὐτὴ ἐπιτήδευσις συνίστατο εἰς τὴν διαδοχὴν ἐκτενῶν μουσικῶν φράσεων, εἰς τὸν χωρισμὸν τῶν τροπαρίων κατὰ πόδας ἢ στίχους διὰ δίχορον ἐναλλάξ ἐκτέλεσιν καί, εἰς τὴν πλέον πανηγυρικὴν περίπτωσιν, εἰς τὴν εἰσαγωγὴν συντόμου ἡχήματος¹⁵ εἰς τὸ τέλος,

καὶ σπανιώτερον εἰς τὴν ἀρχὴν, ἐκάστου ποδὸς τοῦ τροπαρίου, αὐτὴ εἶναι ἡ περίπτωσις τοῦ ἰδιομέλου «Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου»¹⁶. Ψάλλεται δίχορον εἰς ὀκτὼ πόδας ἢ στίχους. Εἰς τὰ παλαιὰ Στιχηράρια ὁ κάθε στίχος εἶχεν ἕν μικρὸν ἤχημα. Μέχρι τοῦ 15' αἰῶνος καὶ ὅλως σπανίως μετ' αὐτόν, ἀνθολογεῖται τὸ τροπάριον μετὰ τὰ ἡχήματα. Σήμερον πλέον ἔπαυσε αὐτὴ ἡ συνήθεια, ἔμεινε ὅμως ἡ δίχορος ἐκτέλεσις ἀπηχοῦσα τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν. Ἡ εἰσαγωγὴ τῶν ἡχημάτων εἰς τὰ ἰδιόμελα συνετέλεσε εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ καλοφωνικοῦ στιχηρικοῦ μέλους ἢ τοῦ εἶδους τοῦ Μαθηματαρίου, ὡς εἶναι γνωστότερον.

(Συνεχίζεται)

ΓΡ. Θ. ΣΤΑΘΗΣ

14. Oliver Strunk, *Rapports complementaires*, εἰς τὴν διατριβὴν τοῦ Egon Wellesz, *Melody Construction in Byzantine Chant*, XIIe Congrès International des Études Byzantines, Ochrde 1961, σ. 75.

15. Τὰ ἡχήματα καὶ νενανίσματα ἀποτελοῦν ἐπέκτασιν τῶν ἐνηχητικῶν μουσικῶν φράσεων τῶν ἡχῶν, μαρτυροῦνται δὲ εἰς τὰ χειρόγραφα, ὡς «καὶ εὐθὺς ἡχίζει ὁ δομῆστικος», κ.τ.τ.

16. Ἄλλα πανηγυρικὰ δοξαστικά εἶναι: *Σήμερον γεννάται ἐκ Παρθένου, Σήμερον ὁ Χριστὸς ἐν Βηθλεὲμ* — *Σήμερον ὁ Χριστὸς ἐν Ἰορδάνῃ* — *Προτυπῶν τὴν ἀνάστασιν* (6 Αὐγούστου) — *Τῇ ἀθανάτῳ σου κοιμήσει* (15 Αὐγούστου) — *Σήμερον ὁ ἀπρόσιτος τῆ ὁδοῖα* (Σταυροπροσκυνήσεως) — *Πρὸ ἑξ ἡμερῶν* (Βαΐων) — *Ἀναστάσεως ἡμέρα* — *Βασιλεῦ σὸράνιε*. Πρβλ. J. Raasted, *Intonation Formulas and Modal Signatures in Byzantine Musical Manuscripts*, MMB Subsidia VII, Copenhagen 1966, σ. 146, note 13.

ἐμπειρίας καὶ τῆς σταθεροποιήσεως τῶν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Σικελίας ἱστορικῶν δεσμῶν. Χαρακτηριστικῶς γράφει ὁ καρδινάλιος: «Παρὰ τὴν διαφορὰν τῶν παραδόσεών μας, ἡμεῖς ἠσθάνθημεν ἠνωμένοι, ἐν βαθείᾳ λατρείᾳ ἔμπροσθεν τῆς Ἁγίας Τριάδος. Εἰς ἐκείνας τὰς ἀληθινοτάτους ἡμέρας εἶδομεν... παρούσαν ὅλην τὴν Ἑλλάδα, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς ἀγαπῶμεν πολὺ, εἰς αὐτὴν τὴν χώραν μας τῆς Σικελίας, ὅπως εἰς τοὺς περασμένους αἰῶνας. Δι' αὐτὸ δὲν Σὰς ἐθεωρήσαμεν ξένους, ἀλλὰ ἀδελφούς».

Εὐχόμεθα ὁλοφύχως, ὅπως τὰ ἀμοιβαῖα αἰσθήματα ταῦτα ἀξιοποιηθῶν εἰς μίαν καρποφόρον συνέχισιν τῶν προσπαθειῶν πρὸς ἄρσιν τῶν εἰς τὴν πλήρη ἔννοιαν τῶν δύο Ἑκκλησιῶν ἐπιπροσθούτων εἰσέτι ἐμποδίων.

Αἱ μεταφράσεις τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Συμφώνως πρὸς τὰς τελευταίας στατιστικὰς, ὁ ἀριθμὸς τῶν γλωσσῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει ἔχει μεταφρασθῆ ἡ Ἁγία Γραφή, ἀνῆλθε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐκ 1526 εἰς 1549.

Συμφώνως πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ἐν Stuttgart ἐδρεύοντος Παγκοσμίου Βιβλικοῦ Συνδέσμου παρεχόμενα στοιχεῖα, ὁλόκληρος ἡ Βίβλος ἔχει σήμερον μεταφρασθῆ εἰς 257 γλώσσας ἔναντι 255 κατὰ τὸ 1973. Ἡ Καινὴ Διαθήκη ἔχει μεταφρασθῆ ὁλόκληρος εἰς 368 γλώσσας ἔναντι 359 κατὰ τὸ 1973.

Αἱ μεταγλωττίσεις αὗται γίνονται ὑπὸ εἰδικῶν μεταφραστῶν διαφόρων χριστιανικῶν ὁργανισμῶν καὶ βιβλικῶν ἐταιρειῶν. Ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Παγκοσμίου Βιβλικοῦ Συνδέσμου, ὅστις ἀριθμεῖ 56 ἑταιρείας ὡς μέλη, ἐργάζονται σήμερον 700 μεταφρασταί. Ὡς δὲ ἐδηλώθη, ἡ μεταφραστικὴ αὕτη ἐργασία δὲν εἶναι ποτὲ δυνατὸν (ἡ θεωρηθῆ ὡς λήξασα, δεδομένου ὅτι αἱ γλώσσαι καὶ ἡ σημασία τῶν ἐννοιῶν ἐκάστης εὐρίσκονται ἐν συνεχείᾳ ταχεῖα ἀλλοιώσει).

Ὡς Ὁρθόδοξοι, ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῶν ρηξικελεύθων μεταφραστῶν τῶν ἰ. κειμένων ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, ἐκφράζομεν τὴν χαρὰν ἡμῶν διὰ τὰς ἐκτελουμένας προσόδους εἰς τὸν τομέα τῆς μεταφράσεως τῆς Ἀγ. Γραφῆς καὶ εὐχόμεθα, ὅπως τάχιστα «π ἄ σ α γ λ ὦ σ σ α ἐξομολογήσῃται, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστός» (Φίλιπ. β', 11).

Ἀπαιτοῦνται προληπτικὰ μέτρα.

Ὁ ἐν Ἀθήναις θάνατος νεαρᾶς ἠθοποιοῦ συνέπεια χρήσεως ναρκωτικῶν ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ γίνον ἐνδεῖαι ἐρευναι, ἐξ ὧν διεπιστώθη, ὅτι κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθὸν καὶ ἄλλοι παρόμοιοι θάνατοι συνέβησαν ἐν Ἑλλάδι καὶ ὅτι ἢ ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν διάδοσις τῶν ναρκωτικῶν ἤρξατο λαμβάνουσα ἐπικινδύνους διαστάσεις. Οὕτως ὁ ἐκ τῆς χρήσεως αὐτῶν «λευκὸς θάνατος» δὲν κοῦει ἀπλῶς τὰς θύρας τῆς χώρας ἡμῶν, ἀλλ' εἰσέδυσεν ἤδη εἰς τινὰς ἐκ τῶν οἰκιῶν ἡμῶν.

Ὅθεν εἶναι προφανές, ὅτι πάντες οἱ ἀρμόδιοι ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας δεόν νὰ κινηθῶν δραστηρίως πρὸς ἐξουδετέρωσιν τοῦ σοβαροῦ κινδύνου. Πρὸς τοῦτο δὲν ἀρκεῖ ἡ λήρις κατασταλτικῶν ἀστυνομικῶν μέτρων καὶ ἡ ἐπιβολὴ ἀσθηροτάτων ποινῶν εἰς τοὺς ἀσυνειδήτους ἐμπόρους τῶν ἀνθρωποκτόνων χημικῶν οὐσιῶν. Ἐπι πλέον ἀπαιτεῖται ἡ λήρις προληπτικῶν μέτρων, ἅτινα δεόν νὰ ἀποβλέπουν ἀπ' ἐνὸς εἰς τὴν διὰ πάντων τῶν μέσων ἐνημερώσεως διαφώτισιν τῶν νέων περὶ τῶν φυσικῶν ἰδιοτήτων τῶν ναρκωτικῶν καὶ ἀπ' ἑτέρου εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς ὅλης πνευματικῆς στάθμης τῆς ἐλληνικῆς νεολαίας. Μόνον, ὅταν ἐκμηδενισθῆ τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν νέων πνευματικὸν κενὸν καὶ ἐμφυσηθῶν ἐν αὐταῖς τὰ ἐλληνορθόδοξα ἰδεώδη, θὰ μειωθῆ εἰς τὸ ἐλάχιστον ὁ κίνδυνος τῆς κατολισθήσεως αὐτῶν εἰς τὰς χιμαῖρας τῶν παραισθησιογόνων δηλητηρίων.

Ἐκπέμπουν τὸ σῆμα τοῦ συναγερμού.

Ὁρθῶς διαπρεπεῖς ἐπιστήμονες τῆς χώρας μας ὑποδεικνύουν νὰ προσέξωμεν τὰ δεδομένα πολλῶν προσφάτων στατιστικῶν, ἐξ ὧν ἀποδεικνύονται οἱ μεγάλοι κίνδυνοι, οἵτινες ἀπειλοῦν τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος ἐξ αἰτίας τῆς ἀστυφιλίας, τοῦ ἐκπατριμοῦ καὶ τῆς «ἀπογεννητικότητος» τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ.

Συμφώνως πρὸς τὰ δεδομένα ταῦτα, ἡ συνεχιζομένη τῆς πατρίδος μας πρὸς ἀποδημίαν σημαίνει ἀποδυνάμωσιν τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ἐπιτεταμένην ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι αἱ γεννήσεις ἐλαττοῦνται κατ' ἔτος ὁλονὲν καὶ περιοσότερον. Οὕτως αὗται ἐκ διακοσίων ἐτησίως περὶπου χιλιάδων κατὰ τὴν προπολεμικὴν περίοδον, ἐμειώθησαν εἰς 160.000 κατὰ τὸ 1960, κατὰ δὲ τὸ 1970 κατῆλθον εἰς τὰς 137.000. Ἐπι πλέον, ἐνῶ ὁ πληθυσμὸς τῆς ὑπαίθρου μειοῦται ἐτησίως κατὰ 85.000 ἄτομα, ἀντιθέτως αἱ μεγάλαι πόλεις αὐξάνονται ἐπικινδύνως. Τὰ 58 οἶο τῶν Ἑλλήνων σήμερον ἔχουν συγκεντρωθῆ εἰς τὰς ἄνω τῶν 10.000 κατοίκων πόλεις, τοῦθ' ὅπερ συνδέεται μετὰ τοῦ γεγονότος, ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσιπενταετίαν ὁ ἀστικὸς πληθυσμὸς ἔχει σχεδὸν διπλασιασθῆ.

Αἱ εὐγλωττοὶ αὗται στατιστικαὶ ἐκπέμπουν τὸ σῆμα τοῦ συναγερμού, ὅστις δεόν νὰ κινητοποιήσῃ καὶ δραστηριοποιήσῃ πάντας τοὺς ἀρμόδιους παράγοντας πρὸς ἐξεύρεσιν τρόπων καταπαύσεως τῆς συνεχῆς καὶ προϊούσης πληθυσμιακῆς ἀμορραγίας, ἣτις ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπεργάζεται τὸν ἐκφυλισμὸν καὶ μαρasmus τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων. Πρέπει νὰ δημιουργηθῶν αἱ ὑλικά καὶ πνευματικά προϋποθέσεις τῆς ἐνθαρρύνσεως τῶν γεννήσεων, νὰ ἀνυψωθῆ πάση θυσίᾳ ἡ βιοτικὴ καὶ πολιτιστικὴ στάθμη τῆς ἐλληνικῆς ὑπαίθρου, ὥστε αὕτη νὰ μὴ ἀπωθῆ, ἀλλὰ νὰ συγκρατῆ καὶ ἐλκύνῃ τοὺς ἀνήκοντας εἰς αὐτήν. Πρέπει νὰ κινηθῶμεν δραστηρίως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην πρὶν ἢ ἀπολέσωμεν ἀνεπιστρεπτὴ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναχαιτήσεως τῶν ἐπισημανθέντων ἐκφυλιστικῶν φαινομένων.

Η ΕΝ ΟΥΓΓΑΡΙΑ, ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ*

Βουδαπέστη, 7 Ἀπριλίου 1975.

Πρὸς τὸν ἀξιότιμον

κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ Γ. ΜΠΟΝΗΝ

Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου,

Διευθυντὴν τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία»

Εἰς Ἀθήνας

Σεβαστὴ Κύριε Καθηγητά,

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 5-6 τ.ἔ. φύλλον τοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν σας ἐκδιδόμενου ἐπισήμου δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», σελ. 110, ἐδημοσιεύθη εἰδησις ἀφορῶσα τὴν Ἐκκλησίαν Οὐγγαρίας, περιέχουσα δὲ δυστυχῶς δύο οὐσιώδεις ἀνακρι-

* Ἐδχαρίστως δημοσιεύομεν τὴν Ἐπιστολὴν τοῦ ἐξαιρέτου ἐπιστήμονος Θεολόγου Δρος Φέριξ Μπέρι, Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς ἐν Οὐγγαρίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, γνώστου τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς ἐν Οὐγγαρίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐκ τῆς Διευθύνσεως.

θείας, αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ γίνουν ἀφορμὴ συγχύσεως καὶ περαιτέρω παρεξηγήσεων.

Ἡ πρώτη ἀνακρίβεια εὐρίσκεται εἰς τὸν ἰσχυρισμόν, κατὰ τὸν ὅποιον αἱ ἐν Οὐγγαρία Ὁρθόδοξοι Κοινότητες (προφανῶς αἱ ἑλληνικαί) πρὸ 25ετίας ἀπεσπάρσθησαν δῆθεν ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Κων/πόλεως καὶ οὕτως ὑπήχθησαν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας. Ἐν ἀντιθέσει μὲ τὸν ἰσχυρισμὸν αὐτόν, ἡ ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια εἶναι ὅτι αἱ ἐν λόγῳ Κοινότητες οὐδέποτε ὑπήχοντο εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἀλλὰ καθ' ὅλην τὴν παλαιότεραν ἱστορίαν των εὐρίσκοντο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Σέρβων καὶ Ρουμάνων Ἀρχιερέων τῆς Αὐστρο-Οὐγγαρίας. Μόνον ὁ ἐκάστοτε ἐφημέριος τῆς ἐν Βουδαπέστη Κοινότητος ἐστέλλετο ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ ὑπήγετο ad personam εἰς τὸν Πατριάρχην Κων/πόλεως. Τοῦτο ἐγίνετο κατ' ἐπιθυμίαν τῆς Κοινότητος καὶ τῆ συγκαταθέσει τοῦ Σέρβου Ἐπισκόπου Βουδιμίου, δεδομένου ὅτι ἀπὸ ἑνα αἰῶνα καὶ πλέον δὲν εὐρίσκατο εἰς ὄλ-

Γεώργιος Χρ. Λαιμὸς (†)

Μετὰ συγκινήσεως οἱ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες ἔλαβον γνώσιν τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ Ἀρχοντος Μεγάλου Λογοθέτου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Γεωργίου Χρ. Λαιμοῦ, ὅστις, ὑποστὰς πνευμονικὸν οἴδημα καὶ νοσηλευθεὶς ἐπὶ ὀλίγας ἡμέρας ἐν νοσοκομείῳ τῆς Γενεῦσης, παρέδωκεν ἐν αὐτῷ τὸ πνεῦμα.

Ὁ μεταστάς, γεννηθεὶς τῷ 1900 εἰς τὰς Οἰνούσας τῆς Χίου, ἤσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου ἐν Ἀθήναις, κατέστη γνωστὸς διὰ δημοσιευμάτων ἐπὶ θεμάτων ναυτικῶν καὶ ἐχορημάτισε Διευθυντῆς τοῦ Ναυτικοῦ Ἐπιμελητηρίου τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ Γ. Λαιμοῦ εἰς Αὐξάνην, ἠκτινοβόλησεν ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ ὡς πιστοῦ Ὁρθοδόξου Χριστιανοῦ καὶ μεγάλου ἀνθρωπιστοῦ. Οἷτος διεκρίθη ὡς εὐεργέτης εκπαιδευτικῶν καὶ ἐνοριακῶν ἰδρυμάτων, ὡς ὁργανωτῆς τοῦ πρωτοποριακοῦ ἔργου τῆς ἐπιδοτήσεως τῶν οἰκογενειῶν τῶν ναυτικῶν, ὡς συνιδρυτῆς μετὰ τῆς συζύγου του εἰδικοῦ ταμείου παροχῆς ὑποτροφιῶν εἰς φοιτητάς, ὡς ἐκδότης τοῦ περιοδικοῦ «Πανευρώπη - Ἑλληνισμὸς» καὶ ὡς πρωτοεργάτης πολλῶν ἀνθρωπιστικῶν ἐπιδιώξεων.

Ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Γ. Λαιμοῦ ἰδιαίτερον σημασίαν καὶ ἀκτινοβολίαν ἔχον ἐνθεν μὲν ὁ ἀντὶ 8 ἐκατομμυρίων δρακμῶν γενόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐξοπλισμὸς τοῦ λαμπροῦ Νοσηλευτικοῦ Ἰδρυματος Κληρικῶν Ἑλλάδος, ἐτέρωθεν δὲ ἡ ἐν Chambésy Γενεῦσης σύστασις τοῦ Ὁρθοδόξου Κέντρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ ὁποίου Κέντρου ὑπῆρξεν εἰς τῶν

κυρίων ἐμπνευστῶν καὶ Μέγας Εὐεργέτης. Ὡσαύτως ὑπῆρξε Κτίτωρ τοῦ ἐν τῷ περιδῶλῳ αὐτοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἀπ. Παύλου.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἰσχύουν ἀληθῶς καὶ διὰ τὸν ἐκλιπόντα Ἀρχοντα Μεγάλου Λογοθέτην οἱ λόγοι τοῦ Γρηγορίου Νύσσης: «Ὡσπερ ὁ Θεός... μεγαλόφρων καὶ εὐεργετικὸς καὶ φιλόανθρωπος..., οὕτω καὶ τὸ Ἐκεῖνον μίμημα τὸν ἀνθρώπον ἠγγέισον».

Τοῦ Γεωργίου Χρ. Λαιμοῦ εἴη αἰωνία ἡ μνήμη!

Εὐστράτιος Καλαντζῆς (†)

Ὁ πρὸ τινων ἐβδομάδων ἀποθανὼν ἐξαίρετος φιλόλογος καὶ πνευματικὸς ἀνθρώπος Εὐστράτιος Καλαντζῆς διεκρίθη οὐ μόνον ὡς εἰς τῶν πρώτων συνεργατῶν τῆς ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γενομένης ἐκδόσεως τῶν Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων, ἀλλὰ καὶ ὡς ὠλοκληρωμένος πνευματικὸς ἀνθρώπος. Οἷτος εἰργάσθη ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ ἐν τῇ Ὑπηρεσίᾳ δημοσιευμάτων τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἐπίσης συνέγραψε πολλὰς μελέτας καὶ κατέστη λίαν γνωστὸς διὰ τὸ ὅτι γραπτῶς καὶ προφορικῶς ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιεῖ ῥεόντως τὰς διαλέκτους τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς καὶ τὴν Λατινικὴν.

Ὡς ἐτιοίσθη ἐν νεκρολογίᾳ δημοσιευθεῖσα εἰς ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα, ὁ Εὐστράτιος Καλαντζῆς ἦτο πρότυπον ἀθηριτισμοῦ καὶ ὠλοκληρωμένου ἀνθρωπισμοῦ.

Κύριος τάξαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν ψυχαῖς δικαίων!

κληρον την Ούγγαρίαν ἑλληνομαθῆς ὀρθόδοξος ἱερεύς. (Αἱ ὑπόλοιποι ἑλληνικαὶ Κοινότητες, εὐρισκόμεναι εἰς ἄλλας πόλεις, ἤρκοοντο μὲ τὴν διακονίαν ἄλλο-εθνῶν — Σέρβων ἢ Ρουμάνων — ἱερέων).

Ἡ ὑποταγὴ τῶν ἐν λόγῳ Κοινοτήτων εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας εἶχεν ὄλως διαφορετικὰ προηγούμενα, τελείως ἄσχετα μὲ τὸ Οἰκουμενικόν. Καὶ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ τὸ διαπιστώσω αὐθεντικῶς, δεδομένου ὅτι ἔχω ἀσχοληθῆ ἐπισταμένως μὲ τὰ ἱστορικο-κανονικὰ ζητήματα τῆς ἐν Ούγγαρίᾳ Ὀρθοδοξίας ἐπὶ τριακονταετίαν καὶ πλέον. Ὡς ἐκ τούτου, ἐπιτρέφατέ μοι νὰ σᾶς ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν εἰς δύο μόνον σχετικὰς μελέτας μου, δημοσιευθείσας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν: α) Ἡ ἐν Ούγγαρίᾳ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία. Ἐκδ. Ἑταιρίας Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Θεσ/νίκη 1964. β) τὸ λῆμμα «Ούγγαρία» ἐν τῇ Ὀρθόδοξῳ καὶ Ἑθνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, τόμος 9, σελ. 990 - 998. (Ἡ πλήρης μέχρι τοῦδε βιβλιογραφία μου εὐρίσκεται εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ἔτος 1973, ἀρ. 22).

Ἡ δευτέρα ἀνακρίθεια εἰς τὴν εἶδησιν εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία Ούγγαρίας «προηγούμενος ἐθεωρεῖτο Ἐκκλησία αὐτόνομος». Ὡς γνωστόν, μέχρι τοῦ 1920 εἰς τὴν Ούγγαρίαν ὑφίσταντο δύο αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι: ἡ Σερβικὴ Ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ Καρλοβικίου καὶ ἡ Ρουμανικὴ τῆς Τρανσυλβανίας. Αἱ ἑλληνικῆς προελεύσεως Κοινότητες διετέλου ἐντὸς αὐτῶν τῶν δύο ἐκκλησιαστικῶν ὀργανισμῶν ὡς ὀργανικὰ μέρη αὐτῶν, εἶχον ὁμῶς — βάσει τοῦ οὔγγρικου Νόμου 1868:IX — κάποιαν αὐτονομίαν ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν Λατρείας καὶ τὴν διαχείρισιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἀνευ ὁμῶς οὐδεμιᾶς σχέσεως μὲ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Μετὰ τὸ 1920, εἰς τὴν μικροτέραν πλέον Ούγγαρίαν οὐτε ἡ Σερβικὴ Ἐπισκοπὴ Βουδιμίου (ἣτις μόνη ἀπέμεινε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Χώρας) δὲν ὑπῆρξεν αὐτόνομος, τοσοῦτον δὲ ἤττον αἱ ἑλληνικῆς προελεύσεως Κοινότητες, — μὴ ἔχουσαι κανένα ἰδιαιτέρον καὶ κοινὸν ὀργανισμόν, — ἠδύνατο νὰ ἀποτελέσουν αὐτόνομον Ἐκκλησίαν. Αὗται ἔκτοτε ἐξήτουν τὸν τρόπον ὀριστικῆς κανονικῆς τακτοποιήσεώς των μὲ βάσιν τὴν οὔγγρικὴν γλῶσσαν Λατρείας. Ὅμως — ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἐθεώρου ἐαυτὰς Οὔγγρικὰς — παντοῦ καὶ πάντοτε ἀπετύγχανον τοῦ σκοποῦ των, μέχρι τοῦ 1949, ὅποτε τὸ πρόβλημά των ἐλύθη τελικῶς ἐντὸς τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Τὸ Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐσφαλμένως ἀναφέρει λοιπὸν τὴν Ἐκκλησίαν Ούγγαρίας μεταξὺ τῶν αὐτόνομων Ἐκκλησιῶν, διατελουσῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καὶ ὁ εἰδησεογράφος τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» προφανῶς ἐκεῖθεν ἠντλησε τὴν ἐσφαλμένην εἶδησιν περὶ τῆς δῆθεν αὐτονομίας τῆς ἐν λόγῳ Ἐκκλησίας. Αὐτὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον οὐδέποτε ἐθεώρει τὴν Ἐκκλησίαν Ούγγαρίας αὐτόνομον, τοιοῦτον Τόμον δὲν ἐξέδωκε. Προκαθήμενον δι' αὐτὴν δὲν διώρισε, μάλιστα οὐτε κἀν γνωρίζει ἀπὸ ποίας Κοινότητος ἀποτελεῖται.

Ὅθεν, σᾶς παρακαλῶ θερμῶς, Κύριε Καθηγητά, ὅπως εὐαρεστούμενος ἐνεργήσητε σχετικῶς μὲ τὴν διόρθωσιν τῶν ἐν τῇ εἰδήσει ἀνακριθειῶν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἀντικειμενικῆς ἀληθείας.

Ἐπὶ τούτοις διατελῶ μετὰ θαυμάτου σεβασμοῦ.

Πρωθιερεύς

Φέριζ Μπέρκι, Δρ. Θ.

ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Νικ. Β. Τωμαδάκης, Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης ἐπὶ Τουρκοκρατίας (1645-1898). Τόμος πρῶτος. Αἰ πη γ α ἰ. (Ἀνθολογία ἀνεκδότων καὶ ἐκδομένων κειμένων, ἱστορικῶν ἐγγράφων, ἐνθυμήσεων κλπ. Μετ' εἰσαγωγῆς, βιβλιογραφίας καὶ πινάκων). Ἐν Ἀθήναις 1974, σσ. 539 (ὑπ' ἀριθ. 18 τῆς σειρᾶς διατριβῶν καὶ μελετημάτων τοῦ Περιοδικοῦ «Ἀθηνᾶ»).

1. Τὸ νέον τοῦτο πόνημα τοῦ ἀκαμάτου καὶ ὀτρηροῦ συγγραφέως ἀποτελεῖ ἐξαιρετον συμβολὴν εἰς γνῶσιν ἐκ τῶν πηγῶν τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης ἐπὶ Τουρκοκρατίας (1645-1898). Ἐν τῷ Προλόγῳ ὁ σ. δίδει περιεκτικὴν εἰκόνα τοῦ περιεχομένου τοῦ ἔργου. Αἰτιολογεῖ τὴν ἐν εἰδῇ ἀνθολογίας κατ' ἐπιλογὴν δημοσίευσιν ἀνεκδότων ἐγγράφων σχετικῶν πρὸς τὸ θέμα του. Ἐν τῷ ἔργῳ δῆλον ὅτι δημοσιεύονται σημειώματα ἱστορικῶν ἐνθυμήσεων καὶ ἀπομνημονευμάτων. Ἐπίσης ἱστορικὰ καὶ ἀγιολογικὰ κείμενα, πατριαρχικὰ σιγίλλια καὶ ἐγγραφα ἀξιόλογα ἱστορικῆς σπουδαιότητος κ.ἄ. Ὑλικὸν ἀνεκκλεισθὲν εἰς τὴν Ἐπιγραφικὴν καὶ τὴν Τέχνην ἀπεκλείσθη τῆς μετὰ χεῖρας συναγωγῆς τῶν πηγῶν.

2. Ἀντὶ νὰ μεταφέρωμεν τὰς σαφῶς ἐκτιθεμένης ἀπόψεως τοῦ σ. ἐν τῷ περιεκτικῷ Προλόγῳ αὐτοῦ, περὶ τῆς μεθόδου, ἣ τινι ἠκολούθησεν ἐν τῇ συντάξει τοῦ ἔργου του, κρίνομεν ἐπωφελέστερον διὰ τὸν φιλομαθῆ νὰ παραχωρίσωμεν τὸν Πίνακα τῶν περιεχομένων, ἐξ οὗ δύναται πᾶς τις ν' ἀντιληφθῇ τὴν ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα τοῦ ἔργου. Ἐν ἐκ τῶν βαθῶν εὐχόμεθα τῷ ὀτρηρῷ συντάκτη τῷ ἐν λόγῳ πονήματος ὅπως ὁ παντοδύναμος καταξιώσῃ τοῦτον νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν περὰ τῶν καὶ δημοσίευσιν καὶ τῶν υπολοίπων δύο τόμων πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῆς πολυκύμαντου Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐνδόξου μεγαλονήσου Κρήτης, τῆς τοσοῦτον συνδεδεμένης μὲ τὴν καθόλου Ἑθνικὴν μας Ἱστορίαν. Ὁ σ. εἶναι γνωστός μὲ πόσῃν ἀφοσίωσιν ἐπιδίδεται ἀπὸ πολλῶν δεκαετιῶν εἰς τὴν διερεῦνησιν, ἀναζητήσιν καὶ ἀνεύρεσιν ἐν τοῖς Ἀρχείοις καὶ ταῖς ἀπανταχοῦ Βιβλιοθήκαις

ιστορικῶν ἐγγράφων διὰ τὴν ἐκ τῶν πηγῶν τεκμηρίωσιν τῆς πολυμόρφου ιστορικῆς ἀληθείας. Ἡ πηγαία δὲ τεκμηρίωσις τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης ἐπὶ Τουρκοκρατίας (1645-1898) ἐμφανέστατα προβάλλεται καὶ ὑπὸ τοῦ μετὰ χεῖρας ἔργου.

3. Ἰδοῦ καὶ ὁ Πίναξ τῶν περιεχομένων: Ἀφιέρωσις. Πρόλογος. Βραχυγραφία. Βιβλιογραφία. Πίνακες πατριαρχῶν Κ/πόλεως, σουλτάνων Τουρκίας, βασιλέων κλπ. Ἑλλάδος (σ. ε'-η' καὶ 1-16). Εἰσαγωγή (σ. 17-48). Α'. Ἡ κατάληψις τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν Τούρκων (1645-1669). Ἡ ἀντίστασις τοῦ κλήρου. Αἱ τύχαι τῶν ναῶν καὶ τοῦ κλήρου (σ. 49-73). Β' Ἱερέως Πούλου Κλαδοπούλου, περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μητᾶ — ἐνθυμήσεις (σ. 75-101). Γ'. Ἐνθυμήσεις — Χρονικά. Ἱστορικαὶ εἰδήσεις (σ. 103-153). Δ'. Τὰ κατὰ τὰς ἐπαναστάσεις 1821-1830 καὶ 1866-1869 (σ. 155-210). Ε'. Ἀγιολογικά. Ὁ Κρῆς Νεομάρτυς Μᾶρκος (1643). Οἱ τέσσαρες Νεομάρτυρες Ρεθύμνης (1824) (σ. 211-229). ΣΤ' Σουλτανικά βεράτια κ.ἄ. τουρκικά ἔγγραφα. Ἐπιμετρον εἰς τὰ περὶ τῶν ἐπαναστάσεων 1821-1830 καὶ 1866-1869 (σ. 231-267). Ζ' Μοναστηριολογικά (σ. 269-325). Η'. Ἐπίσημα ἔγγραφα καὶ ἰδιωτικὴ ἀλληλογραφία περὶ τῶν ἐν Κρήτῃ μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων (σ. 327-416). Θ' Κανονικαὶ ψῆφοι ἐκλογῆς, παραιτήσεις καὶ καθαιρέσεις ἀρχιερέων (σ. 417-462). Ι' Καταγραφή πατριαρχικῶν κ.ἄ. ἐγγράφων: α) τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, β) τῆς μητροπόλεως καὶ τῶν ἐπισκοπῶν Κρήτης, γ) τῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων (σ. 463-515). — Πίνακες: I. Ἀνεκδότων κειμένων (519). II. Τοπωνυμικὸς (σ. 520-4). III. Ἱερωμένων (σ. 524-33). IV. Ὀνομάτων καὶ πραγμάτων (σ. 533-7). V. Συγγραφέων (σ. 538-539). — Ἀπολυτίκιον (σ. 540).

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Τοῦ αὐτοῦ, Γεώργιος Ταξ. Κόλιας (1906-1973). Νεκρολογία. Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν τοῦ ἔτους 1972-73. Ἀθήναι 1973 (σ. 432-435).

Τοῦ αὐτοῦ, Τὰ ἔτη τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ θανάτου Μελετίου Ἱερομονάχου Συρίγου τοῦ Κρητῆς (1585-1663). Βενετία 1974 (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ τόμου «Μνημόσυνον Σοφίας Ἀντωνιάδης») (σ. 276-278). Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Ἱερόθεος Ἀλεξανδρείας καὶ τὰ ἐν Ἱεραπέτρᾳ κτήματα τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, Ἅγιος Νικόλαος Κρήτης 1974 (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ τεύχους Ἰαν-Ἰουν. τοῦ Περιοδικοῦ «Ἀμάθεια» σ. 65-69).

Τοῦ αὐτοῦ, Παρίων Γραδένιγος, μητροπολίτης Ἡρακλείας καὶ οἱ σύγχρονοι αὐτῶ λόγιοι καὶ σχετικοὶ Κρήτες. Ἐν Ἀθήναις 1974 σ. 75. (Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ ΜΑ' (1974) τόμου τῆς Ἐπετ. τ. Ἐπ. Βυζ. Σπουδῶν).

Λίαν ἐνδιαφέρουσα ἱστορικὴ μελέτη, τεκμηριωμένη καὶ δι' ἀνεκδότων ἐγγράφων, ἐν οἷς τῶν Πατρι-

αρχῶν Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, Μελετίου Πηγᾶ κ.π.ἄ. Παρατίθενται μεταξὺ τῶν σ. 64-65 καὶ 14 φωτοτυπία τῶν χφφ., ἐξ ὧν ἐλήφθησαν τὰ κείμενα. Ἐπίσης πολύχρωμα οἰκδόσημα τῶν Κρητικῶν οἰκογενειῶν Δροσᾶ, Κασμάτη, Μόρμωτη καὶ Χαρτοφύλακος.
Κ. Γ. Μ.

Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἰδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας: *Τὰ χειρόγραφα Βυζαντινῆς Μουσικῆς — Ἅγιον Ὄρος*, τόμος Α', Ἀθήναι 1975. Κατάλογος περιγραφικὸς..., ὑπὸ Γ ρ. Θ. Σ τ ἄ θ η.

Μετὰ πολλῆς ἱκανοποιήσεως χαιρετίζομεν τὸν ὑπὸ τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἄρτι κυκλοφορηθέντα πρῶτον ὀγκώδη τόμον μεγάλῃς ἐπτατόμου ἐκδόσεως τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ὑπὸ τὸν τίτλον: «Τὰ χειρόγραφα Βυζαντινῆς Μουσικῆς — Ἅγιον Ὄρος. Κατάλογος περιγραφικὸς τῶν χειρογράφων κωδίκων Βυζαντινῆς Μουσικῆς, τῶν ἀποκειμένων ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν ἱερῶν Μονῶν καὶ Σκητῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους». Ἀθήναι 1975, τ. Α', σελίδες 728 καὶ 28 ἔγχρωμοι εἰκόνες ἐκτὸς κειμένου. Τὸ πολύτιμον τοῦτο ἔργον, τὸ ὁποῖον ἔρχεται νὰ καλύψῃ ἐν μέγα κενὸν ἐν τῇ ἔρευνῇ τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς παραδόσεως, συντάσσεται ὑπὸ τοῦ θεολόγου καὶ μουσικολόγου Γρηγορίου Στάθη. Ἡ ὑπ' αὐτοῦ καταλογογράφησις τῶν χειρογράφων τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τοῦ Ἁγ. Ὄρους δι' ἀναλυτικῆς περιγραφῆς τῶν ἐν αὐτῷ ἀποκειμένων μουσικῶν χειρογράφων, ὑπολογιζομένων κατὰ προσέγγισιν εἰς 2.200, ἐπὶ συνόλου 5.000 περίπου ἀνὰ τὸν κόσμον, ἀρξάμενη κατ' Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 1970, θὰ συνεχισθῇ καὶ θὰ ἐκταθῇ δημοσιευομένη εἰς ἑπτὰ τόμους, οἵτινες θὰ περιλάβωσι τὰ μουσικὰ χειρόγραφα τῶν ἱερῶν Μονῶν καὶ Σκητῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὡς ἀκολουθῶσι: ὁ Α' τόμος τῶν Μονῶν Ἐηροποτάμιου, Δοχειαρίου καὶ Κωνσταντινίου· ὁ Β' τόμος τῶν Μονῶν Ξενοφάντος, Παντελεήμονος, Σίμωνος Πέτρας, Γρηγορίου καὶ Διονυσίου· ὁ Γ' τόμος τῶν Μονῶν Ἁγίου Παύλου, Κουτλουμουσίου, Καρακάλλου, Φιλοθέου, Σταυρονικήτα καὶ Ἰδῆρων (τὸ α' μέρος)· ὁ Δ' τόμος τῆς Μονῆς Ἰδῆρων (τὸ β' μέρος)· ὁ Ε' τόμος τῆς Μονῆς Βατοπεδίου (τὸ α' μέρος)· ὁ ς' τόμος τῶν Μονῶν Βατοπεδίου (τὸ β' μέρος), Παντοκράτορος, Ἐσφιγμένου, Χιλανδαρίου καὶ Ζωγράφου· καὶ ὁ Ζ' τόμος τῆς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας καὶ τῶν Σκητῶν. Ὡς ἕως καὶ ὑπὸ τοῦ τίτλου τῆς παρούσης ἐκδόσεως ὑποδηλοῦται, μέλλει μακροπροθέσμως νὰ ἐπακολουθήσῃ, μερίμνη τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, ἡ καταλογογράφησις καὶ τῶν ἐκτὸς τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἀποκειμένων χειρογράφων Βυζαντινῆς Μουσικῆς ἐν ταῖς Μοναῖς τῆς Πάτμου, τοῦ Σινᾶ, τῆς Παλαιστίνης, τῶν Μετεώρων, ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς καὶ ξέναις βιβλιοθήκαις, ἐν ἰδιωτικαῖς συλλογαῖς χειρογράφων καὶ ἀλλαχοῦ.

Τοῦ μετὰ χεῖρας πρῶτου τόμου προηγούμενοι Πρόλογος τοῦ μητροπολίτου Κοζάνης Διονυσίου, Πίναξ τῶν

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ κατὰ τὸν μῆνα Μάρτιον:

Ἐλειτούργησε: Τὴν 23/3 εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ἱερὸν Ναὸν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ὁρθοδοξίας, εἰς ἣν ἑορτὴν παρέστη ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας καὶ λοιποὶ ἐπίσημοι.

Ἐχοροστάτησε: Τὴν 16/3 κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν, τελεσθεῖσαν εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης καὶ ἐκήρυξε τὸν Θ. Λόγον ὁμοίως εἰς κατανυκτικὸν Ἑσπερινόν, τελεσθέντα εἰς Μητροπολιτικὸν Ἱ. Ναὸν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Τὴν 24/3 εἰς Πανηγυρικὸν Ἑσπερινόν ἐπὶ τῇ μεγάλῃ ἑορτῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου εἰς Μητροπολιτικὸν Ἱ. Ναὸν, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ὁποῦ εἰλαβε χώραν ἡ μετακομιδὴ τοῦ Ἱεροῦ Λειψάνου τοῦ μεγάλου Ἐθνομάρτυρος Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' ἐκ τοῦ ὑπογείου παρεκκλησίου τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ἱ. Ναοῦ εἰς περίοπτον θέσιν τοῦ κυρίως Ἱ. Ναοῦ, τοποθετηθέντος τούτου ἐντὸς ἀργυρᾶς λειψανοθήκης, δωρεᾶς τοῦ κ. Σωτηρίου Κωστοπούλου, ἐμπόρου Ἐκκλησιαστικῶν εἰδῶν. Κατὰ τὴν τελετὴν τῆς μετακομιδῆς, ἐκ μέρους τῶν ἐν Ἀθήναις Δημοσιαντῶν, ὠμίλησεν ὁ Πρόεδρος κ. Μαλούχος.

Ἐτέλεσε: Τὴν 12/3 τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν εἰς Ποταμιάνον.

περιεχομένων, μακρὰ Εἰσαγωγή τοῦ μουσικολόγου Γρ. Στάθης καὶ πίνακες τῶν μαρτυριῶν τῶν ἤχων τῆς βυζαντινῆς Ὀκτωηχίας, ὡς καὶ τῶν βραχυγραφῶν καὶ συμβόλων (σ. α' - π'). Ἀκολουθεῖ τὸ κύριον μέρος τοῦ βιβλίου, ἐν τῷ ὁποίῳ δημοσιεύεται ἀναλυτικὴ περιγραφή: α) 130 μουσικῶν χειρογράφων τῆς ἱεράς Μονῆς Ἐρημοποτάμου (χειρόγραφα 1 - 130, σελ. 1 - 324), β) 121 μουσικῶν χειρογράφων τῆς ἱεράς Μονῆς Δοχειαρίου (χειρόγραφα 131 - 251, σελ. 325 - 648) καὶ γ) 16 μουσικῶν χειρογράφων τῆς ἱεράς Μονῆς Κωνσταμονίτου (χειρόγραφα 252 - 267, σελ. 649 - 693). Τρεῖς συνοπτικαὶ εἰσαγωγαὶ προτάσσονται τῆς ἀναλυτικῆς περιγραφῆς τῶν μουσικῶν χειρογράφων τῶν ἀνωτέρω ἱερῶν Μονῶν. Ἐν τέλει δὲ τοῦ τόμου ἐπιτάσσονται πίνακες διορθώσεων καὶ προσθηκῶν, κυρίων ὀνομάτων μελουργῶν, ποιητῶν, κωδικογράφων, ἱστορικῶν προσώπων καὶ τοπωνυμίων, ὡς καὶ αἱ ρηθεῖσαι 28 πολύχρωμοι εἰκόνες ἐκτὸς κειμένου (σελ. 694 - 723), ἐνῶ ἕτεροι 52 εἰκόνες εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι ἐντὸς τοῦ κειμένου.

Ἄξιον ἰδιαίτερας ἐξάρσεως εἶναι, ὅτι ἡ περιγραφή τῶν χειρογράφων, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν καὶ τοὺς προγενεστέρους καταλόγους αὐτῶν, ὡς καὶ πάντα τὰ βιβλιογραφικὰ καὶ ἄλλα στοιχεῖα, εἶναι ἄκρως ἐπιμελημένη καὶ πλήρης, πληροῦσα πάσας τὰς ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, μετὰ λεπτομεροῦς περιγραφῆς τοῦ περιεχομένου ἐκάστου χειρογράφου, τῆς ὄλης καταστάσεως αὐτοῦ, τῆς σταχώσεως, τοῦ χάρτου, τῆς γραφῆς, τῆς χρησιμοποιοῦμενης μελάνης, τῆς σημειογραφίας, τῶν γραφῶν καὶ τῆς χρονολογίας τῶν

τῶν 21/3 τοὺς Χαιρετισμοὺς εἰς Μητροπολιτικὸν Ἱερὸν Ναὸν.

Τὴν 28/3 τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Ἀγίου Λουκᾶ Πατησίων.

Προῖδρευσεν: Ἀπὸ τῆς 4/3 ἕως 7/3 τῶν συνεδρίων τῆς Ἱεράς Συνόδου.

Τὴν 20/3 τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὁρφανοτροφείου Βουλαγαμένης.

Τὴν 27/3 τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Παρέστη: Τὴν 22/3 καὶ ἐτέλεσε τὸ ἐτήσιον μνημόσυνον τοῦ Δήμου Ἀθηναίων εἰς τὸ Ἀ' Νεκροταφεῖον Ἀθηνῶν.

Τὴν 25/3 καὶ ἐτέλεσε τὴν Δοξολογίαν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ἱερὸν Ναὸν ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ ἑορτῇ τῆς 25ης Μαρτίου.

Παρηκόλοῦθησεν: Τὴν 23/3 διάλεξεν ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ Ἐπετείῳ εἰς Πάντειον Σχολήν, ἐνθα ὠμίλησεν ὁ Πρύτανης κ. Γεωργάκης.

Παρεκάθησεν: Τὴν 23/3 μετὰ μελῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου εἰς ἐπίσημον Γεῦμα, παρατεθὲν ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Μ. Στασινοπούλου εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον «Μεγάλη Βρεταννία».

Ἐδέχθη: Τὴν 3/3 τὸν κ. Παναγόπουλον, δικηγόρον παρ' Ἀρείῳ Πάγῳ καὶ τὸν Πρόεδρον Ἀμερικῆς κ. Τζάκ Κιούμπιτς.

κωδίκων (ἔπου τοῦτο εἶναι δυνατόν), τῶν κτητόρων αὐτῶν, ὡς καὶ διαφόρων ἄλλων σημειώσεων καὶ πληροφοριῶν. Πρὸς τοῦτοις ἐν τῇ ἐκτενεῖ εἰσαγωγῇ του ὁ σ. ὁμιλεῖ περὶ τῆς οὐσίας τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χώρου γενέσεως αὐτῆς, τῶν δημιουργῶν καὶ λειτουργῶν αὐτῆς, τῶν εἰδῶν καὶ τῶν γενῶν τῆς βυζαντινῆς μελοποιίας, τῆς ὀνοματολογίας τῶν μουσικῶν κωδίκων καὶ τῆς διακρίσεως αὐτῶν εἰς κατηγορίας, τῆς σημειογραφίας τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς καὶ τῶν περιόδων τῆς ἐξελιξέως αὐτῆς, τῶν διακριτικῶν γνωρισμάτων πρὸς χρονολόγησιν τῶν μουσικῶν χειρογράφων, τοῦ σχεδίου καταλογογραφῆσεως αὐτῶν καὶ γενικῶς τῆς μεθόδου καὶ τοῦ τρόπου τῆς ὄλης ἐργασίας.

Καθόλου εἰπεῖν, διὰ τῆς μετὰ χεῖρας ἐκδόσεως παρέχεται ἡ μεταβυζαντινὴ κυρίως χειρόγραφος παράδοσις τῶν μουσικῶν χειρογράφων, ἥτις κρίνεται ὡς ἀναγκαῖα προϋπόθεσις τῆς θεμελιώσεως καὶ ἀναπτύξεως παρ' ἡμῖν τῆς ἐπιστήμης τῆς Βυζαντινῆς Μουσικολογίας. Εὐδελπιστοῦμεν δὲ ἔτι ὁ ἄξιος θερμῶν συγχαρητηρίων φιλόπονος συγγραφεὺς θὰ ἐξακολουθήσῃ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου συντάσσων καὶ δημοσιεύων, διὰ τοῦ παρὰ τῇ Ἱερά Συνόδῳ Ἰδρύματος Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, καὶ τοὺς ὑπολοίπους ἐξ ὅμως τῶν μουσικῶν χειρογράφων τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ἐνῶ παραλλήλως δέον νὰ ὀλοκληρώσῃ τὸ λαμπρὸν τοῦτο ἔργον του διὰ τῆς δημοσιεύσεως καὶ τῶν ἄλλων συναφῶν περιορισμάτων τῆς τῆς τῆς πολυετοῦς καὶ πολυμύχθου ἐρεύνης του.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Τὴν 11/3 τὸν κ. Ταλιαδοῦρον Ἀθαν., Ὑφυπουργὸν Παιδείας, τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Σιναίου κ. Δαμιανὸν καὶ τὸν Νομάρχη Ἀττικῆς κ. Μπότοη Ἀργύριον, τὸν Σεβ. Γαλλίας κ. Μελέτιον καὶ τὸν κ. Καλαμάκη Παν., Ἀρχηγὸν Ἐθνικῆς Ἀσφαλείας.

Τὴν 12/3 τὸν Στρατηγὸν κ. Ντοῦρον, τὸ Προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου Μεσογειακῆς Ἀναμίας.

Τὴν 15/3 τὸν Σεβ. Κορινθίας κ. Παντελεήμονα.

Τὴν 20/3 τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Χαλκηδόνος κ. Χρυσόστομον, Ἀττικῆς κ. Δωρόθεον καὶ Κιλκισίου κ. Ἀμβρόσιον καὶ τὸν κ. Δημόπουλον Χρήστον, συνταγματάρχην ἐ.ά.

Τὴν 21/3 τὸν ἱατρὸν κ. Λειβαδᾶν, τὸ Προεδρεῖον τῆς Φοιτητικῆς Νεολαίας Βορειοηπειρωτῶν, τὸν Πρόεδρον Ἐπαρχίας Δελθίνου κ. Πάντον Μιχαήλ καὶ τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν Βορειοηπειρωτικοῦ Ἀγῶνος.

Τὴν 27/3 τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Δημητριάδος κ. Χριστόδουλον, Κυθήρων κ. Ἰερόθεον, Ἀττικῆς κ. Δωρόθεον, Πατρῶν κ. Νικόδημον καὶ Ἱερισσοῦ κ. Παῦλον καὶ τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Ζαγορεῖων.

Τὴν 28/3 τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας κ. Νικόλαον μετὰ τῆς συνοδείας Του, ἦτοι τὸν Σεβ. Μητρ. Νουβίας κ. Συνέσιον καὶ τὸν Ἐπίσκοπον Βαθυλῶνος κ. Πέτρον, τὸν Σεβ. Ἐλασσῶνος κ. Σεβαστιανὸν καὶ Μεγάρων κ. Βαρθολομαῖον.

Ἱερά Μητρόπολις Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης κ. Ἰερόθεος, ἐπισκεφθεὶς τὸν Πρέσβυν τῆς Κύπρου κ. Ν. Κρανιδιώτην, ἐνεχείρισεν εἰς τοῦτον ἐπιταγὴν ἐξ ἑνὸς ἑκατομμυρίου τετρακοσίων χιλιάδων καὶ δεκατεσσάρων δραχμῶν (1.400.014), ὑπὲρ τῶν προσφύγων καὶ τῶν θυμάτων τῆς Τουρκικῆς θηριωδίας.

Τὸ ὡς ἄνω ποσὸν συντεκνῶν δι' ἐρανικῆς προσπάθειας μεταξὺ τῶν πιστῶν τῆς Μητροπόλεως, εἰς τὴν ὁποῖαν ἅπαντες ἀνταπεκρίθησαν μετὰ συγκινητικῆς προθυμίας. Συγκεκριμένως προσέφεραν: Οἱ Κληρικοὶ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως δραχ. 115.797. Αἱ Ἱεραὶ Μοναὶ δραχ. 137.360. Ἡ Ὑδρα δραχ. 108.203. Αἱ Σπέτσαι δραχ. 105.940. Ἡ Αἴγινα δραχ. 259.645. Ἡ Ἑρμιονίς δραχ. 324.490. Ἡ Τροιζηνία δραχ. 280.255 καὶ διάφοροι πιστοὶ δι' ἐπιταγῶν δραχ. 68.324.

Ὑπεβλήθη δι' ἰδιαίτερας ἐπιστολῆς εὐλαθῆς εὐχὴ τῶν πιστῶν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως πρὸς τὸν Μακαριώτατον Πρόεδρον τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ.κ. Μακάριον, ὅπως ἀντὶ πάσης θυσίας ἐμπεδοθῆ ἢ ἐνότῃς μεταξὺ τῶν πιστῶν τῆς Κυπριακῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ πάν ἕτερον σήμερον ἀναγκαίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν α) τὸ Ν.Δ. 1398/1973 «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ β) τὸ ἄρθρον 52 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Θεῶν καὶ Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν Ἱεροδιακόνου τοῦ Ἱεροῦ Ἑνοριακοῦ Ναοῦ «Ἁγία Παρασκευὴ» Μεσολογγίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῇ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα Πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 13ῃ Μαρτίου 1975

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἄρτης

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 33 παρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσι εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Ἄρτης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου δριζύμενα πιστοποιητικά πρὸς κατάληψιν τῆς χηρευούσης θέσεως Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ἑνοριακοῦ Ναοῦ Ἁγίας Παρασκευῆς Χρηστῶν - Τσόπελα.

Ἐν Ἄρτῃ τῇ 19ῃ Μαρτίου 1975.

† Ὁ Ἄρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 33 παράγρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσι εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Ἄρτης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου δριζύμενα πιστοποιητικά πρὸς κατάληψιν τῆς χηρευούσης θέσεως Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ἑνοριακοῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Πέτρας.

Ἐν Ἄρτῃ τῇ 26ῃ Μαρτίου 1975

† Ὁ Ἄρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀττικῆς

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν: 1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 1398/73 Ν.Δ. «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων κ.λ.π.», 2) Τὴν ὑπ' ἀριθ. Δ. 873/25-6-1973 ἡμετέραν ἀπόφασιν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἑνοριακοὺς Ναοὺς τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἀττικῆς» καὶ 3) Τὸν ὑπ' ἀριθ. 2/69 Κανονισμὸν «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πληρῶσιν τῶν κάτωθι κενῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) Ἁγίου Δημητρίου Κηφισιάς, 2) Ἁγίου Γεωργίου Κηφισιάς, 3) Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Κηφισιάς, 4) Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἀμαρουσίου, 5) Ἐδαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ν. Ἐρυθραίας, 6) Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Μεταμορφώσεως, 7) Ἁγίου Βλασίου Ἀχαρνῶν, 8) Ἐδαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ν. Λιοσίων, 9) Ἁγίας Βαρβάρας Ν. Λιοσίων, 10) Ἁγίας Αἰκατερίνης Ν. Λιοσίων, καὶ 11) Ἁγίου Δημητρίου Πετρουπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νομικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ὑποβάλλωσι ἡμῖν τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Κηφισίᾳ τῇ 10ῃ Μαρτίου 1975

† Ὁ Ἀττικῆς ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὸ Ν.Δ. 1398/73 «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων διακόνων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν Διακόνου τοῦ Ἱ. Ν. Ἁγ. Ἀναργύρων Βόλου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Βόλῳ τῇ 5ῃ Ἀπριλίου 1975

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Προκειμένου να προωθώμεν εις τήν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἐνοριακοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Ἀλμυροῦ, παρακαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» ἀρθρ. 34, παράγρ. 16, δριζύμενα προσόντα, ἵνα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά.

Ἐν Βόλῳ τῇ 5ῃ Ἀπριλίου 1975

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἐλασσῶνος

Προκειμένου να προωθώμεν εις τήν πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τοῦ Πρωτοσυγκέλλου παρὰ τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει Ἐλασσῶνος, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους να καταλάβωσι ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς 20 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εις τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9/1970 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Ἐλασσῶνι τῇ 5ῃ Ἀπριλίου 1975

† Ὁ Ἐλασσῶνος ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἐλευθερουπόλεως

Κενῆς οὔσης τῆς τακτικῆς θέσεως Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως καὶ προκειμένου να προωθώμεν εις τήν πλήρωσιν ταύτης, παρακαλοῦμεν τοὺς βουλομένους να καταλάβωσι τήν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς (20) εἴκοσι ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εις τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν εις τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱ. ἡμῶν Μητροπόλεως αἴτησιν μεθ' ἀπάντων τῶν δικαιολογητικῶν.

Ἐν Ἐλευθερουπόλει τῇ 30ῃ Μαρτίου 1975

† Ὁ Ἐλευθερουπόλεως ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Προκειμένου να προωθώμεν εις τήν πλήρωσιν μιᾶς κενῆς ὀργανικῆς θέσεως Β' κατηγορίας ἐπὶ εαθμῷ 10ψ Κλάδου Β' 1 Γραφείων τῶν Γραφείων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ὑπὸ Κληρικῶ μετακλητοῦ ὑπαλλήλου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους να καταλάβωσι τήν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς εἴκοσι (20) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εις τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Αἰγίῳ τῇ 31ῃ Μαρτίου 1975

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κερκύρας καὶ Παξῶν

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰ ἀρθρα 33 καὶ ἐξῆς τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα καὶ βουλομένους να καταλάβωσι μίαν τῶν κάτωθι κενῶν ὀργανικῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρῦξεως ἐν τῇ Περιοδικῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά. 1) Ἁγίου Ἐλευθερίου Κερκύρας, 2) Ἁγ. Γεωργίου καὶ Ἁγ. Νικολάου (Δουκιανῶν) Καρουσῶδων, 3) Ἁγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἁγ. Νικολάου

Νομφῶν, 4) Ἁγίου Νικολάου Γιαννάδων, 5) Ἱ. Θεοτόκου (Παντανάσσης) καὶ Ἐσταυρωμένου Συναράδων.

Ἐν Κερκύρᾳ τῇ 21ῃ Μαρτίου 1975

† Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰ ἀρθρα 33 καὶ ἐξῆς τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα καὶ βουλομένους να καταλάβωσι μίαν τῶν κάτωθι κενῶν ὀργανικῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρῦξεως ἐν τῇ Περιοδικῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά. 1) Ἄφρας, 2) Τεμπλονίου, 3) Κυρᾶς Χρυσίου, 4) Ἁγίου Δημητρίου Χλωμοῦ, 5) Κορακῶδων, 6) Βαρυπατάδων, 7) Ἐρεϊκούσης, 8) Λουτσῶν, 9) Στρογγυλῆς, 10) Ἁγ. Δέκα, 11) Καστελλάνων Μέσης, 12) Σφαρτεροῦ, 13) Σφακερῶν, 14) Ζυγοῦ, 15) Κανακάδων, 16) Ἁγ. Μάρκου, 17) Πέλεκα.

Ἐν Κερκύρᾳ τῇ 21ῃ Μαρτίου 1975.

† Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰ ἀρθρα 33 καὶ ἐξῆς τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα καὶ βουλομένους να καταλάβωσι τήν κενὴν ὀργανικὴν Ἐφημεριακὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῆς Ἱ. Θεοτόκου (Σπηλαιωτίσσης) Κερκύρας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρῦξεως ἐν τῇ Περιοδικῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά. Ἀπαραίτητον προσὸν Πτυχίον Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ἐν Κερκύρᾳ τῇ 8ῃ Ἀπριλίου 1975

† Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εις τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου δριζύμενα δικαιολογητικά, μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως, πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίων Θεοδώρων ἐν Γαργητῷ Ἀττικῆς.

Ἐν Σπάταις τῇ 20ῃ Μαρτίου 1975

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εις τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου δριζύμενα δικαιολογητικά, μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως, πρὸς κατάληψιν τῆς χηρεύουσας Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου — Σπάτων, Ἀττικῆς.

Ἐν Σπάταις τῇ 7ῃ Ἀπριλίου 1975

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Παροναξίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33, 34, 35, καὶ 36, τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» καὶ προκειμένου νὰ προδῶμεν εἰς τὴν ἀνακέρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱ. Ναῶν: 1) Κοιμ. τῆς Θεοτόκου Γαλήνης Νάξου, 2) Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Κεραμωτῆς Νάξου, 3) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Σκαδοῦ Νάξου, 4) Ἀγίου Παντελεὼν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, συνυδὰ τῷ Νομολεήμονος Κώστου Πάρου, 5) Ἀγίου Γεωργίου Ἀγγερίας Πάρου, 6) Ἀγίων Ἀποστόλων Καμαρῶν Πάρου, 7) Τιμίου Προδρόμου Ἀρχιλόχου Πάρου, ὡς καὶ τὴν ἐκλογὴν δύο Διακόνων διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, συνυδὰ τῷ Νομοθετικῷ Διατάγματι 1398/1973 ἄρθρον 1 καὶ 2 «Περὶ αὐστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῆ Ἱερᾶ Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρῆξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Νάξῳ τῆ 2α Ἀπριλίου 1975

† Ὁ Παροναξίας ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ρεθύμνης καὶ Αὔλοποτάμου

Ὁ Μητροπολίτης Ρεθύμνης καὶ Αὔλοποτάμου ἔχων ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 28 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 Κανονισμοῦ «Περὶ Καταστάσεως Προσωπικοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ὡς καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. πρωτ. ΔΛ61-44/218/1848/3-3-1975 ἔγγραφο τοῦ Ἰπουργεῖου Προεδρίας Κυβερνήσεως, προκηρῆσσομεν τὴν, ἐν τῷ Ἰδρύματι Κοινωνικῆς Προνοίας Ρεθύμνης, θέσιν Ἱερέως ἐπὶ εἰσαγωγικῷ βαθμῷ καὶ μισθῷ 10ψ καὶ καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα τυπικὰ καὶ ἠθικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσι τὰ σχετικὰ πιστοποιητικά.

Ἐν Ρεθύμνῃ τῆ 1ῃ Ἀπριλίου 1975

† Ὁ Ρεθύμνης καὶ Αὔλοποτάμου ΤΙΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Σερρών καὶ Νιγρίτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33-36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα καὶ βουλομένους ὅπως καταλάβωσι μίαν τῶν ἀκολουθῶν ὀργανικῶν ἐφημεριακῶν θέσεων: 1) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίας Τριάδος Ἄνω Ὀρεινῆς, 2) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίας Τριάδος Βαρικοῦ, 3) Ἱ. Ναοῦ Τιμίου Προδρόμου Κυθωνεῶν, 4) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Λευκοῦδας, 5) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Ἐηροποτάμου, 6) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Ν. Σεβαστείας, 7) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Νεοχωρίου, 8) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Γεωργίου Κρίνου, 9) Ἱ. Ναοῦ Τιμίου Προδρόμου Σκεπαστοῦ, 10) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Δημητρίου Μετοχίου, 11) Ἱ. Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Ζερβοχωρίου, 12) Ἱ. Ναοῦ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Ὀρεσκείας, 13) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίων Ἀναργύρων Χινοχωρίου, 14) Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος Ἀνοξιάς, 15) Ἱ. Ναοῦ Τιμίου Σταυροῦ Συκιᾶς, 16) Ἱ. Ναοῦ Δώδεκα Ἀποστόλων Σησαμίας, ἵνα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Σέρραις τῆ 1ῃ Ἀπριλίου 1975

† Ὁ Σερρῶν καὶ Νιγρίτης ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Προκειμένου νὰ προδῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τῆς Ἑνορίας Ἀγίου Νικολάου Καταφύτου, καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νομικὰ προσόντα, συμφώνως πρὸς τὰς κεκλιμένας νομικὰς διατάξεις, ὅπως ὑποβάλλωσιν ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ἅπαντα τὰ προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Τρίκλοις τῆ 18ῃ Μαρτίου 1975

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΣΤΕΦΑΝΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΓΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΕΟΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ

Θ έ μ α : Προκηρῆξις Κατατάξεως Κληρικῶν πρὸς Πλήρωσιν Κενῶν Θέσεων Ἱερέων Α' Τάξεως.

1. Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ΝΔ 90)73 «Περὶ τοῦ Ὀρθοπεδικοῦ Σώματος τῶν Ἑνόπλων Δυνάμεων».

2. Π ρ ο κ η ρ ὶ σ σ ο μ ε ν κατατάξιν κληρικῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς πλήρωσιν δύο (2) ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν κενῶν θέσεων Ἱερέων Α' Τάξεως (Λοχαγῶν).

3. Αἱ κεναὶ ὀργανικαὶ θέσεις τῶν Στρατιωτικῶν Ἱερέων θὰ πληρωθῶν δι' Ἱερέων, κατόπιν ἐπιλογῆς μεταξὺ τῶν υποψηφίων φερόντων τὸν πρῶτον ἢ δεῦτερον ἱερατικὸν βαθμὸν (διακόνου - πρεσβυτέρου), ἀγάμων ἢ ἐγγάμων ἐχόντων ἐκπληρώσει τὰς στρατιωτικὰς τῶν ὑποχρεώσεως, ἢ νομίμως ἀπαλλαγῆ τούτων.

4. Ἐπὶ πλεόν τῶν ἀνωτέρω οἱ ὑποψήφιοι δέον ὅπως:

α. Κέκτηνται τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν.

β. Εἶναι πτυχιῶχοι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἡμετέρου Πανεπιστημίου ἢ ἰσοτίμου Ὀρθοδόξου Σχολῆς τῆς ἀλλοδαπῆς, ἀνεγνωρισμένης ὑπὸ τοῦ κράτους, ἢ φοιτηταὶ τούτων, διανύοντες τουλάχιστον τὸ τρίτον ἔτος τῶν σπουδῶν ἢ ἀπόφοιτοι Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς ἢ Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου ἢ Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας.

γ. Ἐχουν ὀρθῶς καὶ ὀγιῶς περὶ τὴν πίστιν, ἠθὸς σεμνόν, βίον λιτὸν καὶ διαγωγὴν ἐν γένει ἀνεπίληπτον.

δ. Εἶναι ὀγιῶν ἐθνικῶν καὶ κοινωνικῶν φρονιμάτων.

ε. Μὴ ἔχουν καταδικασθῆ ἐπὶ καιουργήματι ἀνεξαρτήτως ἀποκαταστάσεως ἢ ἐπὶ τινὶ τῶν πλημμελημάτων κλοπῆς, ὑπεξαίρεσεως, ἀπάτης, ἐκβιάσεως, πλαστογραφίας, δωροδοκίας, ἀπιστίας περὶ τὴν ὑπηρεσίαν, παραβάσεως καθήκοντος, συκοφαντικῆς δυσφημῆσεως, ψευδορκίας, παραβάσεων τῶν νόμων περὶ μέτρων ἀσφαλείας τοῦ κράτους, τοῦ πολιτεύματος, τοῦ κοινωνικοῦ καθεστώτος καὶ προστασίας τῶν ἐλευθεριῶν τῶν πολιτῶν, χρήσεως ναρκωτικῶν καὶ λαθρεμπορίας ἢ ἐπὶ ἀσπίρα τούτων, οὐδὲ νὰ ἐκκρεμῆ εἰς θάρος τῶν ποινικῆ δίωξις ἐπὶ τινὶ τῶν ὡς ἀνω ἀναφερομένων ἐγκλημάτων.

ς. Μὴ ἔχουν τιμωρηθῆ διὰ βαρέα κατὰ τὴν κρίσιν τῆς ἐν ἄρθρῳ 4 τοῦ ΝΔ 90)73 Ἐπιτροπῆς ἐλέγχου δικαιολογητικῶν, Ἐκκλησιαστικὰ ἀδικήματα ὡς καὶ, προκειμένου περὶ ὑπηρετούντων ὡς ἐφέδρων στρατιωτικῶν Ἱερέων βαρέα πειθαρχικὰ παραπτώματα.

η. Εἶναι σωματικῶς ἱκανοί.

θ. Ἐχουν ἡλικίαν μικρότερην τῶν τεσσαράκοντα (40) ἐτῶν ὑπολογιζομένην κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ «Περὶ Στρατολογίας» Νόμου.

δ. Οἱ κεκτημένοι τὰ νόμιμα προσόντα καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ καταταγοῦν εἰς τὸ Ὀρησκευτικὸν Σῶμα τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, ὀφείλουσιν νὰ ὑποβάλουσιν αἰτήσιν νομίμως χαρτοσημασμένην, ἣτις δέον νὰ ἔχη περιέλθει εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον Ἐνόπλων Δυνάμεων 1ην Μικτὴν Ἐπιτελικὴν Ὀμάδα μέχρις 20 Ἀπριλίου 1975 ἐπισυνάπτοντες ἐπὶ ποινῇ ἀποκλεισμοῦ τὰ κάτωθι δικαιολογητικά:

α. Πιστοποιητικὸν τοῦ ἀρμοδίου Δημάρχου ἢ Προέδρου Κοινότητος, ἐμφαίνον ὅτι κέκτηνται τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν καὶ τὴν ἡλικίαν αὐτῶν, ἐφ' ὅσῳ δέον νὰ ἐπικολληθῇ φωτογραφία τοῦ ὑποψηφίου, θεωρουμένη ὑπὸ τῆς ἐκδιδούσης Ἀρχῆς.

β. Κεκυρωμένον ἀντίγραφον τοῦ τίτλου σπουδῶν τῶν ἢ πιστοποιητικὸν τῆς οἰκείας Σχολῆς.

γ. Πιστοποιητικὸν τύπου «Α» τοῦ ἀρμοδίου Στρατολογικοῦ Γραφείου.

δ. Πιστοποιητικὸν τῆς ἀρμοδίας Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, περὶ τοῦ κανονικοῦ καὶ τῆς χρονολογίας τῆς χειροτονίας τῶν, ὡς καὶ περὶ τοῦ ἥθους καὶ τῆς ἐν γένει διαγωγῆς τῶν, ὡς εἰς ὑποπαράγραφον 2γ τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ ΝΔ 90) 73 ὀρίζεται.

ε. Πιστοποιητικὸν τῆς ἀρμοδίας Ἀστυνομικῆς Ἀρχῆς περὶ τῶν ὀγδιῶν ἐθνικῶν καὶ κοινωνικῶν φρονημάτων τῶν. Τὸ πιστοποιητικὸν τοῦτο ὑποβάλλεται ὑπὸ τῆς ἐκδιδούσης Ἀρχῆς ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ Ἀρχηγεῖον Ἐνόπλων Δυνάμεων, τῶν ὑποψηφίων ὑποχρεομένων ὅπως ἐπισυνάψουσιν θεβαίωσιν τῆς Ἀρχῆς ταύτης, περὶ ὑποβολῆς αὐτῆς σχετικῆς αἰτήσεως.

ζ. Ἀντίγραφον Ποινικοῦ Μητρώου.

η. Πιστοποιητικὸν τῶν Εἰσαγγελέων Ἐφετῶν καὶ Πρωτοδικῶν τοῦ τόπου κατοικίας τῶν, ἐμφαίνον ὅτι δὲν ἐκκρεμεῖ εἰς βάρος αὐτῶν ποινικὴ δίωξις.

θ. Αἱ Μεγάλαι Μονάδες καὶ Μονάδες, εἰς ἃς ὑπηρετοῦν ἔφεδροι στρατιωτικοὶ ἱερεῖς, νὰ προβοῦν εἰς τὴν ἐνημέρωσιν τούτων.

7. Οἱ κρινόμενοι ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἀρθροῦ 4 τοῦ ΝΔ 90/73 ὡς κεκτημένοι τὰ νόμιμα προσόντα μονιμοποίησεως, παραπέμπονται διὰ διαταγῆς τοῦ Ἀρχηγοῦ Ἐνόπλων Δυνάμεων ἐνώπιον τῆς Ἀνωτάτης τοῦ Στρατοῦ Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς, πρὸς ἐξέτασιν τῆς σωματικῆς τῶν ἰκανότητος. Οἱ οὐδόπως ἢ μὴ ἐγκαίρως παρουσιαζόμενοι πρὸς ἐξέτασιν ἀποκλείονται.

8. Σχετικαὶ πληροφορίαι παρέχονται ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως Ὀρησκευτικοῦ τοῦ Ἀρχηγείου Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ ἀπασῶν τῶν Διευθύνσεων Ὀρησκευτικοῦ τῶν Μεγάλων Μονάδων.

9. Ἡ παροῦσα νὰ δημοσιευθῇ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ μερίμνη τῆς 7ης ΜΕΘ) ΑΕΔ, εἰς δύο ἡμερησίας ἐφημερίδας, ἐκδιδόμενας εἰς Ἀθήνας καὶ Θεσσαλονίκην καὶ εἰς τρία συνεχῆ φύλλα, ἀνακοινωθῇ δὲ διὰ τοῦ Ραδιοφώνου καὶ τῆς Τηλεοράσεως.

Ὁ Ὑφυπουργὸς Ἐθνικῆς Ἀμύνης
ΓΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΤΣΑΔΗΜΑΣ

Ἀκριβὲς Ἀντίγραφον
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΓΑΛΑΝΗΣ
Λγὸς — Γραμματεὺς Β' Κλάδου

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 12 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἡ Θεία Ταπεινώσις.

Ὁ ἑορτασμὸς τῆς Κυριακῆς τῆς «Ὁρθοδοξίας».

Ἀρχιμ. Μαξίμου Εὐδα, Ἐπαναφορὰ Ἱ. Λειψάνων Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' ἐκ τοῦ Παρεκκλησίου εἰς τὸν κυρίως Καθεδρικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν.

Μητροπ. Φωκίδος Χρυσοστόμου, Λόγος εἰς τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας.

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Τὰ προβλήματα τῆς Ἑλληνικῆς Νεολογίας καὶ ἡ ἀντιμετώπισις αὐτῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Γρ. Θ. Στάθη, Αἱ Μεγάλαι Ὠραι τῶν παθῶν τοῦ Παλαιοῦ Στιχηραρίου.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἡ ἐν Οὐγγαρίᾳ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία.

Βιβλιοκρισίαι.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιῶ 1 — Τηλ. 710.734

Προϊστάμενος Τυπογραφείου Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 787978.